

EU-MIDIS II

Europeiska unionens andra undersökning av minoriteter och diskriminering

Muslimer – resultat i urval

**Europe Direct är en tjänst som hjälper dig att få svar
på dina frågor om Europeiska unionen.**

Gratis telefonnummer (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Varken informationen eller samtalen kostar i regel något (men vissa operatörer, telefonkiosker och hotell kan ta betalt för samtalen).

Foto (omslag och insida): © Adobe Stock [från vänster till höger: Jasmin Merdan; oneinchpunch; Rawpixel.com]

En stor mängd övrig information om Europeiska unionen är tillgänglig på internet via Europa-servern (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, 2018

Paper	ISBN 978-92-9491-738-6	doi:10.2811/221080	TK-AN-17-001-SV-C
PDF	ISBN 978-92-9491-740-9	doi:10.2811/6692	TK-AN-17-001-SV-N

© Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, 2018

Kopiering tillåten med angivande av källan. För vidareutnyttjande eller kopiering av fotografier måste tillstånd begäras direkt från upphovsrättsinnehavaren.

Europeiska unionens andra undersökning av minoriteter och diskriminering

Muslimer – resultat i urval

Förord

Kommer du ihåg när du senast sökte jobb? Du kanske oroade dig över att du har otillräckliga datorkunskaper, eller retade upp dig över ett stavfel i meritförteckningen. Men om du är muslim eller har muslimsk bakgrund i EU kan bara ditt namn räcka för att du aldrig ska kallas till någon anställningsintervju.

Detta är bara ett av resultaten i Europeiska unionens andra undersökning av minoriteter och diskriminering. Och även om diskriminering är ett särskilt problem när du söker jobb och på arbetsplatsen är det långtifrån begränsat till dessa situationer. Särbehandling förekommer också till vardags i samband med tillträdet till offentliga eller privata tjänster, t.ex. en läkarmottagning eller restaurang. Personer som bär synliga religiösa symboler, särskilt kvinnor med huvudduk, utsätts oftare för diskriminering och trakasserier, allt från olämpliga blickar till fysiska angrepp.

Detta är bara några av resultaten i vår undersökningsrapport, som bygger på uppgifter från mer än 10 500 första och andra generationens invandrare som identifierar sig som muslimer i 15 EU-medlemsstater. Resultaten från denna undersökning pekar på en allmän brist på framsteg när det gäller att ta itu med diskriminering och hatbrott sedan 2008, då vi genomförde vår första EU-undersökning av minoriteter och diskriminering.

Rapporten ger en unik inblick i erfarenheterna och uppfattningarna inom EU:s näst största religiösa grupp, som utgör ungefär 4 procent av EU:s totala befolkning. Som resultaten visar kan diskriminering, trakasserier och våld undergräva positiva attityder och hindra ett meningsfullt deltagande i samhället. Om inte diskriminering och intolerans bekämpas blir det dessutom svårare att integrera de migranter och flyktingar som har kommit till Europa de senaste åren, vilket kan få negativa konsekvenser.

Resultaten i rapporten är avsedda för politiskt ansvariga och bygger på det mest omfattande tillgängliga datasetet om muslimer i EU. Det rör allt från medborgarskap, förtroende och tolerans till diskriminering och poliskontroller på grund av en persons etniska bakgrund samt medvetenhet om rättigheter. Sammantagna kan undersökningsresultaten och rekommendationerna ge ett bra underlag för stöd till en hel rad ändamålsenliga åtgärder på området för integration och icke-diskriminering samt politik för inre säkerhet.

Michael O'Flaherty

Direktör

Lands- och målgruppskoder

Land-skod	EU-medlemsstat	Kod för land – målgrupp	Målgrupp
AT	Österrike	AT – TUR	Första och andra generationens invandrare från Turkiet
BE	Belgien	BE – TUR	Första och andra generationens invandrare från Turkiet
		BE – NOAFR	Första och andra generationens invandrare från Nordafrika
CY	Cypern	CY – ASIA	Första och andra generationens invandrare från Asien
DE	Tyskland	DE – TUR	Första och andra generationens invandrare från Turkiet
		DE – SSAFR	Första och andra generationens invandrare från Afrika söder om Sahara
DK	Danmark	DK – TUR	Första och andra generationens invandrare från Turkiet
		DK – SSAFR	Första och andra generationens invandrare från Afrika söder om Sahara
EL	Grekland	EL – SASIA	Första och andra generationens invandrare från Sydasien
ES	Spanien	ES – NOAFR	Första och andra generationens invandrare från Nordafrika
FI	Finland	FI – SSAFR	Första och andra generationens invandrare från Afrika söder om Sahara
FR	Frankrike	FR – NOAFR	Första och andra generationens invandrare från Nordafrika
		FR – SSAFR	Första och andra generationens invandrare från Afrika söder om Sahara
IT	Italien	IT – SASIA	Första och andra generationens invandrare från Sydasien
		IT – NOAFR	Första och andra generationens invandrare från Nordafrika
		IT – SSAFR	Första och andra generationens invandrare från Afrika söder om Sahara
MT	Malta	MT – SSAFR	Första och andra generationens invandrare från Afrika söder om Sahara
NL	Nederländerna	NL – TUR	Första och andra generationens invandrare från Turkiet
		NL – NOAFR	Första och andra generationens invandrare från Nordafrika
SE	Sverige	SE – TUR	Första och andra generationens invandrare från Turkiet
		SE – SSAFR	Första och andra generationens invandrare från Afrika söder om Sahara
SI	Slovenien	SI – RIMGR	Nyligen anlända invandrare
UK	Storbritannien	UK – SASIA	Första och andra generationens invandrare från Sydasien
		UK – SSAFR	Första och andra generationens invandrare från Afrika söder om Sahara

Innehåll

FÖRORD	3
VARFÖR BEHÖVS DEN HÄR RAPPORTEN?	7
1 VIKTIGA SLUTSATSER OCH FRA:S YTTRANDEN	11
1.1. Leva tillsammans i EU: medborgarskap, förtroende och tolerans	11
1.2. Diskriminering och medvetenhet om rättigheter	13
1.3. Trakasserier och våld motiverat av hat	15
1.4. Poliskontroller	17
2 VAD VISAR RESULTATEN?	19
2.1. Leva tillsammans i EU: medborgarskap, förtroende och tolerans	19
2.1.1. Medborgarskap bland första och andra generationens muslimska invandrare	20
2.1.2. Känsla av att höra hemma i landet, anknytning och socialt avstånd	21
2.1.3. Förtroende för offentliga institutioner	24
2.2. Diskriminering och medvetenhet om rättigheter	26
2.2.1. Totala diskrimineringsnivåer	27
2.2.2. Erfarenheter av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund	33
2.2.3. Rapportering av diskriminering	36
2.2.4. Medvetenhet om stödorganisationer, likabehandlingsorgan och lagar mot diskriminering	38
2.2.5. Uppfattad diskriminering på grund av etniskt ursprung, hudfärg och religion eller religiös övertygelse	41
2.3. Hatbrott – trakasserier och våld	43
2.3.1. Erfarenheter av trakasserier motiverade av hat	44
2.3.2. Erfarenheter av fysiskt våld motiverat av hat	48
2.3.3. Trakasserier och fysiskt våld mot intervjupersonernas familj eller vänner – hatmotiverade incidenter	51
2.3.4. Inställning till våld	51
2.4. Poliskontroller	53
2.4.1. Konfrontationer med brottsbekämpande organ	53
2.4.2. Könns- och ålderskillnader i poliskontroller	55
2.4.3. Den senaste poliskontrollens omständigheter och karaktär	57
2.4.4. Behandling av polisen	57
2.5. Effekten av diskriminering och utsatthet för brott på känslan av att höra hemma i landet och förtroendet för offentliga institutioner	58
Bilaga: EU-MIDIS II-metod	61
HÄNVISNINGAR	67

Diagram och tabeller

Diagram 1:	Muslimer med uppehållstillstånd för mindre än fem år eller utan uppehållstillstånd, per EU-medlemsstat (procent)	21
Diagram 2:	Känsla av att höra hemma i hemvistlandet, per kön, medborgarskap, EU-medlemsstat och målgrupp (genomsnittligt värde på en femgradig skala)	22
Diagram 3:	Acceptans av grannar med annan bakgrund (på en skala från 0 till 10)	23
Diagram 4:	Personer från befolkningen i stort i EU som "ogillar" att ha muslimer som grannar, EVS-studien (procent)	24
Diagram 5:	Förtroendet för institutioner bland muslimer i elva EU-medlemsstater, per typ av institution (snittvärden på en skala från 0 till 10)	25
Diagram 6:	Grunder för diskriminering som har upplevts under de senaste fem åren inom fyra områden i vardagslivet (procent)	28
Diagram 7:	Diskriminering på tre specifika grunder under de senaste fem åren inom fyra områden i vardagslivet, per målgrupp (procent)	28
Diagram 8:	Diskriminering på tre specifika grunder under de senaste fem åren inom fyra områden i vardagslivet, per EU-medlemsstat (procent)	29
Diagram 9:	Sammantagen diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund under de senaste fem åren och senaste tolv månaderna, per målgrupp i undersökningen (procent)	30
Diagram 10:	Sammantagen diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund under de senaste fem åren och senaste tolv månaderna, per målgrupp och hemvistland (procent)	31
Diagram 11:	Diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund under de senaste tolv månaderna, bland dem som bär/inte bär traditionella eller religiösa kläder, och per kön (procent)	32
Diagram 12:	Diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund de senaste tolv månaderna och de senaste fem åren, inom olika områden (procent)	33
Diagram 13:	Huvudsak till det senaste fallet av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund inom olika områden i livet (flera svar) (procent)	34
Diagram 14:	Antal upplevelser av diskriminering på arbetsplatsen på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund under de senaste tolv månaderna (procent)	35
Diagram 15:	Antal upplevelser av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund när man har sökt arbete under de senaste tolv månaderna (procent)	36
Diagram 16:	Första och andra generationens muslimska invandrare som rapporterade eller lämnade in ett klagomål om det senaste fallet av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund, per kön (procent)	37
Diagram 17:	Första och andra generationens muslimska invandrare som rapporterade eller lämnade in ett klagomål om det senaste fallet av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund, per EU-medlemsstat (procent)	37
Diagram 18:	Medvetenhet bland första och andra generationens muslimska invandrare om organisationer som erbjuder stöd eller råd till offer för diskriminering (oavsett grunderna för diskriminering), per målgrupp (procent)	39
Diagram 19:	Muslimska intervjupersoners vetskap om minst ett likabehandlingsorgan (procent)	40
Diagram 20:	Medvetenhet bland första och andra generationens muslimska invandrare om lagar som förbjuder diskriminering på grund av hudfärg, etniskt ursprung eller religion (procent)	41
Diagram 21:	Muslimska intervjupersoner som anser att diskriminering på grund av religion, etniskt ursprung eller hudfärg är mycket utbredd eller ganska utbredd i deras land, per EU-medlemsstat (procent)	42
Diagram 22:	Förekomst av trakasserier på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund under de tolv månaderna före undersökningen (procent)	45
Diagram 23:	Förekomst av trakasserier på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund under de tolv månaderna före undersökningen, per aggregerade muslimska grupper (procent)	46
Diagram 24:	Intervjupersoner som åtminstone ibland bär traditionella eller religiösa kläder offentligt (bl.a. huvudduk eller niqab för kvinnor) och har upplevt trakasserier på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund under de tolv månaderna före undersökningen (procent)	47
Diagram 25:	Bakgrund för förövarna av de senaste fallen av fysiskt våld på grund av intervjupersonernas etniska bakgrund eller invandrabakgrund (procent) a,b,c,d	49
Diagram 26:	Tillfredsställelse med hur polisen hade utrett det senaste fallet av våld på grund av intervjupersonernas etniska bakgrund eller invandrabakgrund efter polisanmälan (procent)	50
Diagram 27:	Acceptans av att man använder våld i självförsvar (procent)	52
Diagram 28:	Acceptans av att man använder våld för att försvara någon annan (procent)	52
Diagram 29:	Acceptans av att man använder våld om man blir förolämpad på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund (procent) a, b	52
Diagram 30:	Acceptans av att man använder våld om någon yttrar sig nedsättande om ens religion (procent)	52
Diagram 31:	Förekomst av poliskontroller under de senaste fem åren, per EU-medlemsstat och målgrupp (procent)	54
Diagram 32:	Den senaste poliskontrollen uppfattad som etnisk profilering bland dem som stoppades under de fem åren före undersökningen, per EU-medlemsstat och målgrupp (procent)	55
Diagram 33:	Den senaste poliskontrollen under de senaste fem åren som uppfattades som motiverad av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund, a) bland dem som bär/inte bär traditionella eller religiösa kläder, och b) enligt kön (procent)	56
Diagram 34:	Förtroende för polisen, per EU-medlemsstat och målgrupp (medelvärde, på en skala från 0 till 10, där 0 betyder "inget förtroende alls" och 10 betyder "fullständigt förtroende")	58
Diagram 35:	Förtroende för rättssystemet och polisen, per typ av utsatthet för brott under de senaste tolv månaderna (snittvärde på en skala från 0 till 10, trianglar innebär någon form av utsatthet för brott, punkter ingen sådan upplevelse)	59
Tabell 1:	Intervjupersonernas upplevelser av diskriminering på arbetsplatsen på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund under de senaste fem åren (procent)	33
Tabell 2:	De muslimska intervjupersonernas demografiska uppgifter	64
Tabell 3:	Viktigaste födelseländer bland första generationens muslimska invandrare, per målgrupp och hemvistland	65

Varför behövs den här rapporten?

Muslimer är den näst största religiösa gruppen i EU. De utsätts för diskriminering i många olika situationer – särskilt när de söker arbete, på arbetsplatsen och i samband med tillträdet till offentliga eller privata tjänster. En persons för- och efternamn, hudfärg och användning av synliga religiösa symboler kan utlösa diskriminerande behandling och trakasserier. Av tradition kan muslimska kvinnor bära en slöja som täcker huvudet, ansiktet eller kroppen. Det kan vara en hijab (som inte täcker ansiktet) eller en niqab (som täcker ansiktet men inte ögonen) eller en burqa som täcker hela ansiktet. Detta är bara några av resultaten i denna rapport. Rapporten bygger på det mest omfattande datasetet i EU och dess resultat rör erfarenheterna och åsikterna bland första och andra generationens muslimska invandrare i EU.

Muslimer är en heterogen blandning av etniska ursprung, religiösa tillhörigheter, filosofiska övertygelser, politiska riktningar, sekulära tendenser, språk och kulturella traditioner. Enligt Pew Research Centers beräkningar för 2010 bor det ungefär 20 miljoner muslimer i EU, vilket är ungefär 4 procent av EU:s totala befolkning – med stora variationer mellan och inom EU-medlemsstaterna. Det största antalet muslimer bor i Frankrike och Tyskland, ungefär 4,7 miljoner i vardera landet, vilket är 46 procent av alla muslimer i EU.

Resultaten i denna rapport visar att de flesta muslimer i undersökningen är starkt fästa vid sitt hemvistland. De litar på landets offentliga institutioner, ofta i hög grad än befolkningen i stort. De har dock fortfarande svårt att bli helt integrerade i de europeiska samhällena. Hindren kan bestå av diskriminering, trakasserier och våld motiverat av hat samt ständiga poliskontroller. Sådana negativa erfarenheter kan med tiden minska de drabbades förtroende för polisen, domstolarna och parlamentet samt deras känsla av att höra hemma i landet.

Dessa resultat bygger på FRA:s undersökning av personer med invandrarbakgrund eller som tillhör en etnisk minoritet i EU – den andra undersökningen av minoriteter och diskriminering (EU-MIDIS II) – som genomfördes 2015–2016. I denna rapport granskas åsikterna och erfarenheterna bland första och andra generationens muslimska invandrare i 15 EU-medlemsstater, med inriktning på diskriminering och utsatthet för brott med rasistiska motiv. Den innehåller aktuella och relevanta uppgifter som för närvarande inte förekommer i det europeiska statistiksystemet eller i större EU-omfattande undersökningar.

Det är mål i sig för EU att bekämpa social utestängning och diskriminering och att främja social rättvisa och socialt skydd. Detta har nära samband med

viktiga grundläggande rättigheter, såsom jämlikhet och icke-diskriminering, mänsklig värdighet samt rätten till frihet och säkerhet och till respekt för privatliv och familjeliv. I den europeiska säkerhetsagendan anges det att EU:s insatser mot extremism inte får "leda till en stigmatisering av en viss grupp eller ett visst samhälle" och måste ta vara på de gemensamma europeiska värderingarna tolerans, mångfald och ömsesidig respekt, och främja fria och pluralistiska samhällen.¹ Europaparlamentet upprepade sin oro över diskrimineringen av och våldet mot muslimer i december 2016, och konstaterade att det kan ge en grogrund för extremism att utesluta religiösa samfund eller att diskriminera dem.²

Europeiska kommissionens samordnare för bekämpning av antimuslimskt hat, som utsågs i december 2015, stöder offentliggörandet av denna rapport. Samordnaren fungerar som särskild kontaktpunkt för muslimska samfund och icke-statliga organisationer som är verksamma på området, och bidrar samtidigt till kommissionens övergripande strategi att bekämpa hatbrott, hatpropaganda, intolerans och diskriminering samt radikalisering och våldsam extremism.

Uppgifterna från EU-MIDIS II kan prägla uppläggningsen och utvärderingen av EU:s politik på en rad olika områden – från integrering av invandrare, icke-diskriminering och hatbrott till inre säkerhet och relationer mellan polis och samhälle. Medlemsstaterna kan använda undersökningsresultaten för att utforma nationella strategier för integrering av invandrare och inre säkerhet som använder resurserna på ett ändamålsenligare sätt och är proportionerliga och heltäckande, i linje med Europeiska kommissionens handlingsplan för integrering av tredjelandsmedborgare och den europeiska säkerhetsagendan. Rapporten är inte inriktad på muslimer som precis har kommit till EU, vilket är en grupp som byrå kommer att behandla inom ramen för kvalitativ forskning.³ Resultaten är dock även relevanta för länder som fortsätter att ta emot ett stort antal muslimska invandrare och asylsökande, eftersom de politiska svaren på invandring och integration måste vara riktade och evidensbaserade för att vara ändamålsenliga.

Att samla in tillförlitliga och jämförbara uppgifter om erfarenheterna av diskriminering bland personer med invandrarbakgrund eller som tillhör en etnisk minoritet är ett led i FRA:s insatser för att främja evidensbaserat

1 Europeiska kommissionen (2015a).

2 Europaparlamentet (2016).

3 FRA:s forskning om att hantera en akut situation gällande de grundläggande rättigheterna kommer att inriktas på upplevelserna bland de asylsökande som har kommit till EU under de senaste åren, med avseende på situationen i utvalda städer i sex medlemsstater.

beslutsfattande. Slutmålet är att hjälpa EU-institutionerna och medlemsstaterna att ta fram ändamålsenliga och övergripande politiska svar på problem som har att göra med de grundläggande rättigheterna. Byrån har tillhandahållit sådana uppgifter i mer än tio år. År 2009 visade FRA:s första rapport⁴ om muslimers erfarenheter av diskriminering att det finns stora hinder för integrationen, såsom höga nivåer av diskriminering och utsatthet för brott med rasistiska motiv, vilket särskilt drabbar ungdomar, samt låga nivåer av medvetenhet om rättigheter och kunskap om, eller förtroende för, klagomålsmekanismer och brottsbekämpande myndigheter. Dessa resultat bygger på byråns första undersökning av minoriteter och diskriminering (EU-MIDIS I).⁵

Denna rapport är den andra rapporten som bygger på undersökningsresultaten från EU-MIDIS II. I den första rapporten – som offentliggjordes i november 2016 – sammanfattades erfarenheterna bland Europas största och mest marginaliserade etniska minoritet, romerna.

En sammanfattande rapport med resultaten för alla grupper i EU-MIDIS II kommer att offentliggöras i december 2017. FRA:s datasökningsverktyg gör det möjligt att snabbt få tillgång till de fullständiga undersökningsuppgifterna över nätet.

EU-MIDIS II i korthet⁶

■ **Täckning** – EU-MIDIS II samlade in uppgifter från mer än 25 500 intervjupersoner från olika etniska minoriteter och med invandrabakgrund i hela EU. I denna rapport analyseras svaren från 10 527 intervjupersoner som identifierade sig själva som muslimer när de tillfrågades om sin religion (nedan kallade *muslimska intervjupersoner*) i 15 EU-medlemsstater: Belgien, Cypern, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Italien, Malta, Nederländerna, Slovenien, Spanien, Sverige, Storbritannien, Tyskland och Österrike. Enligt uppskattningar från Pew Research Center finns ungefär 94 procent av alla muslimer i EU i dessa länder.⁷

■ **Urvalet i EU-MIDIS II** är representativt för utvalda grupper av invandrare som är födda utanför EU (första generationen) och för andra generationens invandrare med minst en förälder född utanför EU. Alla intervjupersoner var 16 år eller äldre

vid tidpunkten för undersökningen och hade bott i privata hushåll i minst tolv månader före undersökningen. Personer på institution – t.ex. äldreboenden, sjukhus eller fängelser – ingick inte i urvalsramarna och undersöktes därför inte.

■ **Ursprungsländer/ursprungsregioner för intervjuade första och andra generationens muslimska invandrare** är Turkiet, Nordafrika, Afrika söder om Sahara och Sydasi (i Cypern Asien). Uppgifterna om muslimer i Slovenien avser dessutom invandrare som har kommit till EU från tredjeländer under de senaste tio åren (en detaljerad förteckning över de viktigaste ursprungsländerna för första generationens muslimska invandrare finns i tabell 3 i *bilagan*).

■ **Urvalskaraktäristika** – genomsnittsåldern för muslimska intervjupersoner är 38 år; 50 procent är kvinnor och 50 procent män; och drygt hälften är medborgare i den medlemsstat där de bor. Deras sociodemografiska profil varierar i hög grad beroende på hemvistland och ursprungsland/ursprungsregion, vilket framgår i tabell 2 i *bilagan* om metoden i EU-MIDIS II.

■ **Behandlade frågor** – undersökningen innehåller frågor om upplevelser av diskriminering i olika miljöer, t.ex. på arbetsplatsen, i skolan, i samband med boendet, inom hälso- och sjukvården och vid användning av offentliga eller privata tjänster. Dessutom ställs det frågor om erfarenheter av poliskontroller och utsatthet för brott (inklusive hatbrott). I undersökningen tillfrågas intervjupersonerna också om de känner till sina rättigheter och

Om begreppen

Fördomsmotiv

Detta rör våld och andra brott som motiveras av negativa, ofta stereotypa, åsikter och attityder mot en viss grupp av personer som har en gemensam egenskap, t.ex. kön, ras, etniskt ursprung, språk, religion, nationalitet, sexuell läggning, könsidentitet eller andra egenskaper, såsom ålder eller en fysisk eller psykosocial funktionsnedsättning. Trakasserier och brott betraktas i denna rapport som fördomsbaserade om de motiveras av hat på grund av intervjupersonernas religion eller religiösa övertygelser, deras etniska ursprung eller invandrabakgrund eller deras hudfärg.

Etnisk bakgrund eller invandrabakgrund

I rapporten används begreppet "etnisk bakgrund eller invandrabakgrund" som överordnad term för resultat som rör tre grunder till diskriminering i undersökningen: hudfärg, etniskt ursprung eller invandrabakgrund samt religion eller religiös övertygelse. Ytterligare information om "religion" och "etniskt ursprung" som grunder för diskriminering finns i *avsnitt 2.2* om diskriminering och medvetenhet om rättigheter.

⁴ FRA (2009).

⁵ Undersökningsresultaten från EU-MIDIS I, som offentliggjordes 2009–2012, finns på FRA:s webbplats.

⁶ Ytterligare uppgifter om undersökningsmetoden finns i *bilagan* ("EU-MIDIS II-metod") och den tekniska rapporten om EU-MIDIS II [kommer i december 2017].

⁷ FRA:s beräkningar bygger på uppskattningar från Pew Research Center, som inte skiljer mellan muslimer *med* och muslimer *utan* invandrabakgrund. Mer information om detta finns på Pew Research Centres webbplats.

prövningsmekanismer, samt om deltagande och integration i samhället, bl.a. förtroendet för offentliga institutioner och känslan av att höra hemma i landet. Intervjupersonerna lämnade också grundläggande sociodemografiska uppgifter om alla medlemmar i hushållet, även sig själva. Denna rapport innehåller resultat härledda från utvalda frågor om diskriminering, rasism och fördomsbaserat hat, poliskontroller, integration och samhällsdeltagande.

- **Jämförelse med EU-MIDIS I** – i denna rapport jämförs resultaten med avseende på större skillnader för jämförbara indikatorer. Förbättringarna i urvalsmetoden och tillämpningen av viktningar i urvalsutformningen betyder att den direkta jämförbarheten av alla resultat är begränsad (ytterligare information finns i [bilagan](#)). Jämförelser med befolkningen i stort görs också när uppgiftsunderlaget tillåter detta.

1

Viktiga slutsatser och FRA:s yttranden

Överlag visar resultaten att de flesta av den första och andra generationens muslimska invandrare som deltog i undersökningen i 15 EU-medlemsstater känner sig fästa vid landet de vistas i, har förtroende för dess institutioner – ofta mer än befolkningen i stort – och känner sig bekväma vid interaktion med personer som har annan religiös eller etnisk bakgrund. Resultaten visar dock att inga större framsteg har gjorts när det gäller diskriminering och hatbrott. Jämfört med situationen för tio år sedan, då den första undersökningsomgången genomfördes, upplever många muslimska intervjupersoner diskriminering, särskilt när de söker arbete. Hatmotiverat fysiskt våld och hatmotiverade trakasserier förekommer fortfarande.

- Nästan en av tre muslimska intervjupersoner uppger att de blir diskriminerade när de söker arbete. Detta försvårar ett meningsfullt samhällsdeltagande.
- Trakasserier på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund var vanliga för en av fyra muslimska intervjupersoner. Av dessa drabbades nästan hälften av sex eller fler incidenter under det föregående året.
- Synliga religiösa symboler, såsom traditionella eller religiösa kläder, ledde till att en av tre muslimska intervjupersoner upplevde diskriminering, trakasserier eller poliskontroller. Frekvensen var lägre för dem som inte bar traditionella eller religiösa kläder.
- Personernas namn, hudfärg eller utseende föranledde diskriminering mot ungefär hälften av intervjupersonerna när de sökte bostad, arbete eller vård.
- En av tio muslimska intervjupersoner rapporterade det senaste fallet av hatmotiverade trakasserier till antingen polisen eller en annan organisation eller

tjänst. Endast 4 av 100 muslimska intervjupersoner som uppgav att de hade blivit diskriminerade rapporterade detta till ett likabehandlingsorgan, en människorättsinstitution eller en ombudsman.

Följande yttranden från FRA bygger på de viktigaste resultaten från den andra undersökningen av minoriteter och diskriminering (EU-MIDIS II) om första och andra generationens muslimska invandrare. De bör jämföras med EU:s gemensamma grundläggande principer för integrationspolitiken för invandrare, som antogs 2004, och särskilt med de politiska prioriteringarna i kommissionens handlingsplan för integration av tredjelandsmedborgare från 2016. I handlingsplanen ingår åtgärder som ska främja integration på arbetsmarknaden och entreprenörskap, åtgärder på utbildningsområdet, särskilt inom förskoleverksamhet och barnomsorg, samt medborgarkunskap och icke-formellt lärande, åtgärder för att garantera tillgång till hälso- och sjukvård samt adekvata bostäder till ett överkomligt pris, åtgärder för att främja ett aktivt deltagande och social inkludering via sociala och kulturella aktiviteter samt idrottsaktiviteter och även politiskt engagemang, åtgärder för att bekämpa diskriminering och främja en positiv inställning till mångfald, och åtgärder för att bekämpa rasism och främlingsfientlighet – särskilt hatpropaganda – genom tillämpning av relevant EU-lagstiftning och nationell lagstiftning.⁸

1.1. Leva tillsammans i EU: medborgarskap, förtroende och tolerans

EU-MIDIS II visar att de flesta muslimska intervjupersoner känner sig fästa vid landet de vistas i, har förtroende

⁸ Europeiska kommissionen (2016b).

för dess institutioner och känner sig bekväma vid interaktion med personer som har annan religiös eller etnisk bakgrund. De flesta av intervjupersonerna (76 procent) känner sig starkt fästa vid sitt hemvistland. Sammantaget har de större förtroende för offentliga institutioner än befolkningen i stort i den europeiska socialundersökningen 2014 – särskilt första generationens muslimska invandrare, vilket kan bero på negativa erfarenheter med offentliga institutioner i ursprungslandet. Normalt litar intervjupersonerna mest på polisen och rättssystemet, följt av det nationella parlamentet. De är neutrala gentemot Europaparlamentet och har en tendens att inte lita på nationella politiker och politiska partier. I allmänhet litar dock andra generationens muslimska invandrare mindre på polisen och rättssystemet än första generationens muslimska invandrare.

Drygt hälften av de muslimska intervjupersonerna (53 procent) är medborgare i hemvistlandet och har därför en medborgares eller EU-medborgares fullständiga rättigheter. Femton procent har dock ett uppehållstillstånd som är giltigt i mindre än fem år eller saknar (tillfälligt) uppehållstillstånd. En osäker rättslig status kan utsätta invandrare för särskilda risker och göra dem sårbarare för diskriminering.

Dessa resultat tyder på att det kommer att bli svårt att uppnå EU:s mål i kommissionens handlingsplan för integration av tredjelandsmedborgare från 2016. EU medger att migration är ett ständigt inslag i de europeiska samhällena och inser hur viktigt det är för den sociala inkluderingen och tillväxten att migranterna integreras. Det krävs dock fortfarande ändamålsenliga åtgärder för att se till att invandrare – däribland muslimer – aktivt bidrar till det politiska, kulturella och sociala livet i de europeiska samhällena. Många medlemsstater har infört en nationell handlingsplan och/eller strategi för integration. I FRA:s nyligen framlagda rapport om att leva tillsammans i EU⁹ betonas dock att dessa handlingsplaner och strategier ofta med rätta bygger på att invandrarna ska följa värdsamhällets lagstiftning och värderingar, men sällan främjar ett meningsfullt deltagande i det omgivande samhället, särskilt för ungdomar. Om man skapar en känsla av att höra hemma i landet främjas socialt och ekonomiskt blomstrande samhällen.

FRA:s yttrande 1

EU-medlemsstaterna bör uppmuntra deltagandet av första och andra generationens invandrare i relevanta förfaranden och organ för offentligt samråd, som FRA rekommenderade i sin rapport "Together in the EU". Detta kommer att förbättra utformningen och genomförandet av integrationsåtgärder, och bygga vidare på det stora förtroende som första och andra generationens invandrare har för de demokratiska institutionerna i hemvistländerna. Samråden bör vara ändamålsenliga, meningsfulla och kopplade till beslutsfattande. Särskilda åtgärder bör också vidtas för att få kvinnor och ungdomar att delta i dessa förfaranden.

FRA:s yttrande 2

Alla EU-medlemsstater bör överväga att införa gynnsammare villkor för förvärv av medborgarskap och naturalisering för andra generationens invandrare som är födda i och/eller utbildade i landet, som FRA rekommenderade i sin rapport "Together in the EU". Detta skulle vidareutveckla deras starka känsla av att höra hemma i landet och deras stora förtroende för landets demokratiska institutioner.

Muslimska intervjupersoner är i allmänhet öppna mot andra samhällsgrupper i den meningen att de känner sig bekväma med att ha grannar med en annan religion, samma eller en annan etnisk bakgrund eller funktionsnedsättning. Nio av tio intervjupersoner uppger att de har vänner med en annan religiös bakgrund, och nästan samtliga (92 procent) tenderar att känna sig bekväma med att ha grannar med en annan religiös bakgrund. Nästan varannan intervjuperson (48 procent) uppger att de skulle känna sig fullständigt bekväma med att en familjemedlem gifter sig med en icke-muslim, vilket ytterligare framhäver de muslimska intervjupersonernas öppna inställning till andra religioner. Färre muslimska intervjupersoner skulle känna sig illa till mods om en familjemedlem gifter sig med en person med annan religion (17 procent), än befolkningen i stort. Detta framgår av de sistnämndas svar i Eurobarometerundersökningen 2015, enligt vilken 30 procent skulle känna sig illa till mods om deras son eller dotter hade ett "kärleksförhållande" med en muslim.

Av de muslimska intervjupersonerna känner sig dock 23 procent illa till mods om de har homosexuella eller bisexuella grannar – jämfört med 16 procent bland befolkningen i stort, vilket enligt EVS-studien (European Values Study) 2008 visar att de inte skulle vilja ha homosexuella som grannar. Likaså skulle 30 procent av de muslimska intervjupersonerna känna sig illa till mods om de hade transpersoner som grannar. I allmänhet

9 FRA (2017b).

tenderar kvinnliga muslimska intervjupersoner att vara något öppnare, och är i genomsnitt mer bekväma med andra grupper som grannar, särskilt hbt-personer. Detta är ett könsrelaterat resultat som ofta förekommer i andra undersökningar bland befolkningen i stort.

Detta kräver en konsekvent tillämpning av rådets gemensamma grundläggande principer, enligt vilka integration är en dynamisk dubbelriktad process av ömsesidig anpassning från alla invandrades, däribland muslimers, och övriga invånares sida. Parisförklaringen från februari 2015¹⁰, av EU:s utbildningsministrar och kommissionsledamoten för utbildning, ungdom, idrott och kultur, pekar i detta avseende på att det finns ett akut behov av att stärka utbildningens centrala bidrag till personlig utveckling, social inkludering och deltagande, genom att sprida de grundläggande värderingar och principer som utgör grunden för våra samhällen. På liknande sätt konstaterade kommissionen i sitt meddelande om en handlingsplan för integration av tredjelandsmedborgare från 2016 att det är en viktig del av att leva och delta i värdsamhället att förstå och stödja EU:s grundläggande värderingar – rätten till jämlikhet och icke-diskriminering samt religionsfrihet. Samtidigt skyddar dessa rättigheter även invandrarna, främjar deras integration i samhället och gör det möjligt för samhället att blomstra.

FRA:s yttrande 3

EU-medlemsstaterna bör bygga vidare på de resultat som pekar på att muslimer är öppna för social interaktion med personer som har en annan religion, sexuell läggning eller könsidentitet. Resultaten framhäver områden som medlemsstaterna skulle kunna fokusera sina insatser på – t.ex. på att känna sig "bekväma" med hbt-personer. Sådana insatser skulle kunna bygga på utbildningsåtgärder, t.ex. de åtgärder som EU:s utbildningsministrar föreslår i Parisförklaringen om att främja medborgarskap och de gemensamma värdena frihet, tolerans och icke-diskriminering.

EU-medlemsstaterna bör avskaffa segregeringen i skolor och i bostadsområden, och införa ambitiösare läroplaner för medborgarutbildning i skolorna. Lokala myndigheter bör uppmuntra invånare ur både majoritetsbefolkningen och ur invandrargrupper, särskilt kvinnor och ungdomar, att tillsammans ägna sig åt lokala aktiviteter såsom idrott, föräldraföreningar, bostadsrättsföreningar och liknande, för att deras känsla av att höra hemma i landet ska stärkas.

1.2. Diskriminering och medvetenhet om rättigheter

Resultaten från EU-MIDIS II visar att de muslimska intervjupersonerna ofta blir diskriminerade på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund – bl.a. hudfärg, etniskt ursprung eller invandrarbakgrund samt religion eller religiös övertygelse. Fyra av tio muslimska intervjupersoner (39 procent) uppgav att de under de fem åren före undersökningen hade känt sig diskriminerade på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund på ett eller flera områden i vardagslivet. En av fyra (25 procent) hade upplevt detta under de tolv månaderna före undersökningen. De som hade känt sig diskriminerade uppgav att detta i genomsnitt inträffade minst fem gånger om året, vilket visar att diskriminering är något som upprepas.

När de tillfrågades om just religiös diskriminering i vardagen under de fem år som föregick undersökningen – oavsett om det inträffade när de sökte jobb, på arbetsplatsen, i tillträdet till boende eller i kontakten med skolmyndigheter i egenskap av föräldrar eller vårdnadshavare – uppgav nästan en av fem muslimer i EU-MIDIS II (17 procent) att de hade upplevt detta. I EU-MIDIS I 2008 uppgav en av tio muslimer (10 procent) att de hade känt sig diskriminerade på grund av detta. I EU-MIDIS II nämner andra generationens muslimska invandrare religiös diskriminering oftare än första generationens muslimska invandrare (22 procent respektive 15 procent). Dessa resultat tyder på att mycket fortfarande återstår att göra innan muslimerna till fullo kan åtnjuta sin rätt till icke-diskriminering och religionsfrihet.

De muslimska intervjupersonernas för- och efternamn samt hudfärg eller utseende föranleder diskriminering på alla områden i livet, men särskilt när de söker arbete eller bostad. Mer än hälften av de muslimska intervjupersoner (53 procent) som sökte bostad kände sig diskriminerade på grund av sitt för- eller efternamn, jämfört med knappt hälften (44 procent) av dem som sökte arbete.

Som i föregående undersökning uppgav många muslimska intervjupersoner att de har upplevt särbehandling i samband med sitt arbete: 13 procent av dem som sökte arbete under de tolv månaderna före undersökningen och 9 procent på arbetsplatsen. I detta sammanhang känner sig muslimska kvinnor särskilt diskriminerade på grund av sina kläder: 35 procent av de muslimska kvinnorna som sökte arbete, jämfört med 4 procent av de muslimska männen, nämner kläder som skäl till diskriminering, medan 22 procent av de muslimska kvinnorna, jämfört med 7 procent av de muslimska männen, nämner det som skäl på arbetsplatsen. Ungefär 12 procent av de muslimska intervjupersoner

10 Europeiska unionens råd (2015).

som arbetade under de fem åren före undersökningen fick inte ta ledigt för en viktig religiös helgdag, gudstjänst eller akt, och 9 procent fick inte möjlighet att uttrycka eller utföra religiösa bruk och sedvänjor, t.ex. be eller använda huvudduk eller turban.

Upplevelser av diskriminering påverkar muslimernas sociala inkludering: de som kände sig diskriminerade och/eller drabbades av trakasserier eller våld har mindre förtroende för landets rättssystem och polisen. De kände sig inte heller lika fästa vid sitt hemvistland.

Även om icke-diskriminering är ett krav som är förankrat i artikel 10 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), artikel 21 i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna och särskild EU-lagstiftning såsom direktivet om likabehandling oavsett ras (2000/43/EG) och direktivet om likabehandling i arbetslivet (2000/78/EG), tyder detta på att mycket återstår att göra för att säkerställa ett ändamålsenligt och praktiskt genomförande i praktiken. I EU:s tredje gemensamma grundläggande princip om integration nämns exempelvis uttryckligen att "sysselsättningen är en väsentlig del av integrationsprocessen och är avgörande för invandrarnas delaktighet, för invandrarnas bidrag till värdshälsan och för att synliggöra dessa bidrag". På internationell och regional nivå är rätten till likabehandling och icke-diskriminering kopplad till rätten till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Dessa rättigheter fastställs i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, Förenta nationernas (FN:s) konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering, FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter och FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

FRA:s yttrande 4

Denna undersökning ger rika belegg för att personers för- eller efternamn och hudfärg ofta utlöser diskriminering. EU:s medlemsstater bör därför inrikta sig på att genomföra EU:s och sin egen lagstiftning mot diskriminering på grund av ras eller etniskt ursprung. För att lagstiftningen verkligen ska genomföras bör medlemsstaterna se till att påföljderna för dem som överträder lagstiftningen mot diskriminering är effektiva, proportionerliga och avskräckande i enlighet med direktivet om likabehandling oavsett ras, vilket FRA upprepade gånger har efterlyst.

FRA:s yttrande 5

EU-medlemsstaterna bör bekämpa direkt och indirekt diskriminering på grund av religion eller övertygelse i arbetslivet, i enlighet med unionsrätten, och främja praxis som är anpassad till religiösa behov.

FRA:s yttrande 6

EU bör se till att förslaget till direktiv om lika-behandling skyndsamt antas, vilket FRA upprepade gånger har rekommenderat. Detta kommer att bidra till ett likvärdigt skydd mot de många och vanliga formerna av diskriminering som etniska och religiösa minoriteter, såsom muslimer, regelbundet står inför på många områden i livet.

I EU-MIDIS I framgick det att 79 procent av de muslimska intervjupersonerna inte rapporterade sina upplevelser av diskriminering. De flesta muslimska intervjupersonerna i EU-MIDIS II rapporterade inte heller sådana incidenter till någon organisation eller något kontor dit sådana klagomål kan lämnas in, eller på den plats där diskrimineringen inträffade. I genomsnitt rapporterade endast 12 procent av de muslimska intervjupersoner som kände sig diskriminerade incidenten. Muslimska kvinnor rapporterar oftare sådana incidenter (15 procent) än muslimska män (10 procent). De intervjupersoner som faktiskt rapporterade fall av diskriminering tog oftast kontakt med arbetsgivaren (39 procent), följt av polisen (17 procent) och fackföreningar (16 procent), eftersom många av dessa incidenter var arbetsrelaterade. Endast 4 procent av alla muslimska intervjupersoner som rapporterade ett fall av diskriminering lämnade in ett klagomål eller rapporterade incidenten till ett likebehandlingsorgan, vilket kan förklaras med den mycket låga medvetenheten om att dessa organ finns. I likhet med resultaten från EU-MIDIS I, enligt vilka 80 procent av de muslimska intervjupersonerna inte kände till någon organisation som erbjuder stöd eller råd till dem som drabbas av diskriminering, var en majoritet av de muslimska intervjupersonerna (72 procent) i denna rapport omedvetna om någon sådan organisation, och de flesta (65 procent) kände inte igen något av likabehandlingsorganen i landet.

Dessa resultat tyder på att det fortfarande finns stora skillnader i det praktiska genomförandet av EU:s likabehandlingslagstiftning, nämligen när det gäller allmänhetens medvetenhet om organisationer som ger oberoende bistånd och stöd till dem som drabbas av diskriminering. Enligt artikel 10 i direktivet om likabehandling oavsett ras (2000/43/EG) ska medlemsstaterna "se till att på lämpligt sätt och på hela sitt territorium informera berörda personer om de bestämmelser som antas enligt detta direktiv och om relevanta bestämmelser som redan gäller", men medvetenheten om rättigheter bland allmänheten, särskilt bland personer som är särskilt utsatta för diskriminering, är fortfarande låg. I detta avseende bör man ta hänsyn till domstolens domar i målen Achbita (mål C-157/15) och Bougnaoui (mål C-188/15), i vilka det vid tolkningen av direktivet om likabehandling i arbetslivet (2000/78/EG) slogs fast att en intern ordningsregel för ett företag som förbjuder bärandet av synliga politiska, filosofiska eller religiösa symboler, inte utgör direkt diskriminering.

FRA:s yttrande 7

EU-medlemsstaterna bör stärka likabehandlingsorganen och öka medvetenheten om lagstiftningen mot diskriminering och möjligheterna till prövning, med fokus på särskilda grupper som är mer utsatta för diskriminering, såsom muslimer, vilket FRA upprepade gånger har rekommenderat. EU-medlemsstaterna bör också öka likabehandlingsorganens befogenheter och anslå tillräckliga medel så att de kan hjälpa dem som drabbas av diskriminering. EU-medlemsstaterna bör öka likabehandlingsorganens effektivitet och befogenheter genom att ge dem bindande beslutsbefogenheter och möjlighet att övervaka genomförandet av de eventuella påföljder som beslutas av domstolarna, t.ex. arbetsdomstolar.

1.3. Trakasserier och våld motiverat av hat

EU-MIDIS II visar att mer än en fjärdedel (27 procent) av de muslimska intervjupersonerna hade upplevt trakasserier på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund under de tolv månader som föregick undersökningen. Ytterligare 2 procent hade utsatts för fysiska angrepp av dessa skäl under samma period.

Vissa muslimska intervjupersoner (1 procent) hade upplevt ett fysiskt angrepp av en polis på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund under de tolv månader som föregick undersökningen (2 procent under de föregående fem åren).

Generationsskillnader kan iakttas. Ungefär en femtedel (22 procent) av första generationens invandrare

i undersökningen uppger att de har upplevt trakasserier motiverade av hat, jämfört med mer än en tredjedel (36 procent) av andra generationens muslimska invandrare i undersökningen.

När det gäller muslimska kvinnors upplevelser visar EU-MIDIS II att nästan en tredjedel (31 procent) av de muslimska kvinnor som offentligt bär huvudduk eller niqab har upplevt trakasserier på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund, jämfört med knappt en fjärdedel (23 procent) av de kvinnor som inte bär huvudduk eller niqab. Mer än en tredjedel (39 procent) av alla muslimska kvinnor som offentligt bär huvudduk eller niqab hade upplevt olämpliga blickar eller kränkande gester på grund av detta under de tolv månaderna före undersökningen. Mer än en femtedel (22 procent) hade upplevt förolämpningar eller stötande kommentarer. Två procent angreps fysiskt.

I de flesta fall var den eller de som stod bakom trakasserier och våldet motiverat av hat någon som intervjupersonen inte kände och som saknade bakgrund i en etnisk minoritet. Endast i några få fall (3 procent till 5 procent) uppgav intervjupersonerna att förövarna var medlemmar i en extremistisk eller rasistisk grupp. Knappt hälften (48 procent) av de muslimska kvinnorna i undersökningen uppger att förövarna tillhörde en annan etnisk minoritet, jämfört med drygt en av fyra (26 procent) muslimska män. Samma mönster kan iakttas bland andra generationens muslimska invandrare, som uppger att nästan fyra av tio förövarare (38 procent) tillhörde en annan etnisk minoritet, jämfört med nästan tre av tio för första generationens invandrare (28 procent).

Som framgår av FRA:s andra undersökningar är icke-rapportering fortfarande ett problem: knappt en tiondel av intervjupersonerna (9 procent) anmälde trakasserier till en behörig myndighet. Även anmälningsgraden för fysiska angrepp är låg: mindre än en fjärdedel av intervjupersonerna (23 procent) rapporterade sådana angrepp till polisen eller en annan organisation. De flesta incidenter som poliser stod bakom (70 procent) rapporterades inte heller. Huvudskälet till att muslimska intervjupersoner inte rapporterade incidenter var att de är övertygade om att inget skulle förändras eller ske till följd av rapporteringen (47 procent).

Detta är i linje med resultaten från andra offerundersökningar. FRA:s undersökningar har genomgående visat att offer för hatbrott helst inte vill polisanmäla incidenterna – ibland eftersom de inte vet vart de ska vända sig, ibland eftersom de helt enkelt inte tror att anmälan kommer att göra någon skillnad. Brottsoffren kan också känna rädsla, skuld eller skam. Detta innebär att många fall av rasistiska trakasserier och våld inte utreds eller beivras. Till följd av detta går lagöverträdarna

ostraffade, och offren kan inte få upprättelse eller en känsla av att rättvisa har skipats.

De som faktiskt rapporterar incidenter är ofta missnöjda med polisens hantering av ärendet. De flesta muslimska intervjupersoner (81 procent) som polisanmälde ett fysiskt angrepp var missnöjda, medan endast 13 procent uppgav att de var nöjda med hur polisen hade hanterat ärendet. Detta står i kontrast till resultaten från FRA:s undersökning om våld mot kvinnor i EU, enligt vilken 66 procent av kvinnorna var nöjda med hur polisen hade utrett det allvarligaste fallet av fysiskt våld som hade begåtts mot dem av någon annan än deras nuvarande eller tidigare partner.

Hatbrott kan drabba vem som helst i samhället, och påverkar inte bara den drabbade individen utan även personens familj, närmaste omgivning och samhället som helhet. Hatbrott är det grövsta uttrycket för diskriminering och innebär en väsentlig kränkning av de grundläggande rättigheterna. Sedan 2008 har EU infört straffrättsliga bestämmelser i form av rambeslutet om rasism och främlingsfientlighet, vilket ger skydd mot uppvigling till hat och hatbrott mot en person eller personer från en grupp som utpekats med åberopande av ras, hudfärg, religion, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung.¹¹ Detta skydd kompletteras av bestämmelserna i direktivet om brottsoffers rättigheter, i vilket det fastställs miniminormer för bl.a. hatbrottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem, för att fullgöra skyldigheterna enligt EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.¹² För att stärka genomförandet av rambeslutet om rasism och främlingsfientlighet inrättade kommissionen också, i juni 2016, EU:s högnivågrupp för kampen mot rasism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans. I gruppen ingår företrädare för EU:s medlemsstater, Europeiska kommissionen och FRA samt mellanstatliga organisationer och organisationer i det civila samhället. Gruppens första prioriteringar är bl.a. att motverka hatpropaganda på internet och förbättra metoderna för registrering och insamling av uppgifter om hatbrott.¹³

FRA:s yttrande 8

EU-medlemsstaterna bör fastställa miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem, i linje med direktivet om brottsoffers rättigheter. De bör se till att individuella bedömningar genomförs, särskilt för personer som har drabbats av hatbrott.

EU-medlemsstaterna bör se till att upplysningar om stöd till brottsoffer och om brottsoffers rättigheter är tillgängliga för brottsoffren, som FRA rekommenderade i sin rapport om brottsoffer i EU: brottsofferstödet omfattning och art. Dessutom bör vårdgivarna vara utbildade för att bemöta brottsoffren på ett skolat och välvilligt sätt, så att de uppmuntras att rapportera sina upplevelser.

FRA:s yttrande 9

Brottbekämpningen i EU-medlemsstaterna bör stärka den uppsökande verksamheten till och samarbetet med etniska minoriteter, lokala myndigheter och icke-statliga organisationer för att på ett effektivare sätt ta itu med hatbrott. Detta kan främja förtroendet för polisen, särskilt bland minoritetsgrupper som muslimer, som är mer utsatta för hatbrott på grund av sin religion, hudfärg eller etniska bakgrund.

Vid utformningen av sådan verksamhet bör myndigheterna ta särskild hänsyn till att många kvinnor och andra generationens invandrare i undersökningen uppger att någon från en annan etnisk minoritet begick hatbrottet. Kvinnors rädsla för brott, särskilt rädsla för könsrelaterat våld, kan också påverka muslimska kvinnor. Detta måste man erkänna och reagera på, inte bara på EU-nivå och i medlemsstaterna utan även på lokal nivå, på grund av dess negativa effekt på kvinnors vardagsliv, vilket FRA påpekade i sin rapport om våld mot kvinnor.

FRA:s yttrande 10

Brottbekämpningen i EU-medlemsstaterna bör uppmuntra brottsoffer och deras lokalsamhällen att rapportera hatbrott. De bör stödja initiativ som förbättrar rapporteringen av hatbrott, t.ex. rapporteringsverktyg på nätet och tredje parters rapporteringsverktyg med deltagande av det civila samhället.

¹¹ Europeiska unionens råd (2008), [rådets rambeslut 2008/913/RIF](#) av den 28 november 2008 om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen, EUT L 328, 2008.

¹² Europaparlamentets och rådets [direktiv 2012/29/EU](#) av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF, EUT L 315, 2012 (direktivet om brottsoffers rättigheter).

¹³ Se kommissionens [webbplats om gruppen](#).

FRA:s yttrande 11

EU-medlemsstaterna bör stärka det faktiska skyddet av brottsoffrens rättigheter. Detta bör exempelvis omfatta stöd till brottsoffer på grundval av en kombination av kunskap om politiken mot diskriminering, sakkunskap på det straffrättsliga området och kunskap om rättigheterna för dem som drabbas av hatbrott samt tillräcklig kapacitet för ett verkligt stöd till brottsoffren.

FRA:s yttrande 12

Resultaten i denna rapport visar att EU:s undersökningar, t.ex. gemenskapsstatistiken över inkomst- och levnadsvillkor (EU-Silc) och arbetskraftsundersökningar (AKU), måste inriktas på relevanta frågor och representativa urval av etniska minoriteter och invandrare, så att man systematiskt kan ringa in deras upplevelser av hatbrott och diskriminering. I detta avseende skulle Europeiska kommissionen kunna hämta inspiration från Istanbulkonventionen, som EU och dess medlemsstater är fullvärdiga parter i. I konventionen uppmanas parterna att genomföra regelbundna befolkningsundersökningar för att bedöma förekomsten av och trenderna i alla former av våld mot kvinnor som omfattas av den.

EU-medlemsstaterna bör genomgående lämna uppgifter om hatbrott till Kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR) inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), vilka ODIHR har fått i uppdrag att rapportera om, i enlighet med rådets slutsatser om bekämpning av hatbrott i EU från december 2013.

1.4. Poliskontroller

Enligt EU-MIDIS II hade 16 procent av alla muslimska intervjupersoner stoppats av polisen under de tolv månaderna före undersökningen, och 7 procent uppger att det berodde på att de har invandrabakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet. Av de muslimska intervjupersoner som polisen stoppade under perioden anser 42 procent att det berodde på deras invandrabakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet. Generellt sett stoppade polisen unga muslimska intervjupersoner oftare än äldre, och män oftare än kvinnor. Bland de olika grupperna av muslimer i undersökningen uppger muslimska intervjupersoner från Nordafrika och Afrika söder om Sahara oftare att de stoppades av polisen på grund av sin invandrabakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet.

Muslimska män och kvinnor som åtminstone ibland bär traditionella eller religiösa kläder offentligt stoppades oftare av polisen på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund (39 procent av de stoppade) än de som inte använder sådana kläder (29 procent av de stoppade) under de fem åren före undersökningen. I detta sammanhang visar resultaten också skillnader mellan könen: nästan en av två muslimska män (47 procent) som åtminstone ibland bär traditionella eller religiösa kläder offentligt anser att de stoppades av polisen på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund, jämfört med en av fem muslimska kvinnor (20 procent) som använder sådana kläder.

Brottsbekämpning på grundval av jämlikhet och icke-diskriminering är en hörnsten i en demokrati, även i allt mer heterogena samhällen. Brottsbekämpningens plikt är att behandla alla på ett respektfullt sätt. Den ska inte endast bekämpa brott, utan även inrikta sig på brottsoffrens, vittnas och övriga berörda personers behov och rättigheter. Det bör beaktas att Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, i sin dom i målet S.A.S mot Frankrike (nr 43835/11, 2014) och senare domar i målen Belcacemi och Oussar mot Belgien (nr 37798/13, 2017) och Dakir mot Belgien (nr 4619/12, 2017), slog fast att de franska och belgiska lagar och dekret som förbjuder offentlig användning av kläder som helt eller delvis döljer ansiktet inte utgör någon överträdelse av Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. I ett annat fall uttryckte FN:s kommitté för mänskliga rättigheter sina synpunkter enligt artikel 5.4 i det fakultativa protokollet till internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (108:e sessionen) på meddelande nr 1928/2010 från Mann Singh. Kommittén drar slutsatsen att konventionsstatens (Frankrikes) bestämmelse om att man inte får bära huvudbonad på passfoton är en oproportionerlig begränsning som inskränker religionsfriheten och utgör en kränkning av artikel 18 i konventionen.

Diskriminerande etnisk profilering – poliskontroller som helt eller i huvudsak utgår från en persons personliga egenskaper, inte beteende – är olagligt och kan påverka samhällsrelationerna och allmänhetens samarbete med de brottsbekämpande organen negativt samt undergräva förtroendet för brottsbekämpningen. Om man tar hänsyn till de grundläggande rättigheterna vid utformningen av säkerhetsåtgärder kan deras potentiellt negativa effekter på individernas rättigheter begränsas och risken minskas för att hela samhällsgrupper alieneras genom åtgärder som skulle kunna uppfattas som diskriminerande, vilket FRA påpekade 2015.¹⁴ Social alienering på grund av diskrimineringsupplevelser, bl.a. diskriminerande behandling av myndigheter, skulle kunna ge grogrund för missnöje, vilket kan utnyttjas av dem som vill radikaliser

¹⁴ FRA (2015).

sårbara individer. Resultaten från EU-MIDIS II visar att de muslimska intervjupersonerna har stort förtroende för polisen jämfört med befolkningen i stort. Samtidigt måste man dock vara medveten om den mycket låga anmälningsgraden för hatbrottsincidenter, vilket kan tyda på en brist på förtroende för straffrättens förmåga att faktiskt ta itu med sådana incidenter.

FRA:s yttrande 13

Uppgifterna från denna undersökning omfattar de mest uttömmande resultaten för EU om muslimers erfarenheter av att bli stoppade av polisen. De bör därför beaktas vid utformningen av verksamheten i Europeiska unionens byrå för utbildning av tjänstemän inom brottsbekämpning (Cepol), men särskilt i arbetsgruppen för polis och brottsbekämpning i kommissionens nätverk för kunskapsspridning om radikaliserings (RAN-nätverket). Detta skulle säkerställa att uppgifter om den negativa effekten av möjligen diskriminerande poliskontroller av muslimer tas upp inom ramen för polisutbildningen, tillsammans med exempel på närpolisverksamhet som ökar förtroendet för brottsbekämpningen.

2

Vad visar resultaten?

2.1. Leva tillsammans i EU: medborgarskap, förtroende och tolerans

VIKTIGA SLUTSATSER

- Av de muslimska intervjupersonerna är 53 procent medborgare i hemvistlandet och har därför en medborgares eller EU-medborgares fullständiga rättigheter. Femton procent av intervjupersonerna har dock ett uppehållstillstånd som är giltigt i mindre än fem år eller saknar (tillfälligt) uppehållstillstånd.
- De flesta av de muslimska intervjupersonerna (76 procent) känner sig starkt fästa vid sitt hemvistland.
- Sammantaget har de muslimska intervjupersonerna större förtroende för demokratiska institutioner än befolkningen i stort i den europeiska socialundersökningen 2014. I allmänhet litar de muslimska intervjupersonerna mest på polisen och rättssystemet: på en tiogradig skala – där 10 innebär "fullständigt förtroende" – liknar resultaten när det gäller polisen resultaten för befolkningen i stort, med i genomsnitt 6,6 för muslimska intervjupersoner och 6,5 för befolkningen i stort. För rättssystemet är de genomsnittliga resultaten 6,6 för muslimer och 5,4 för befolkningen i stort. Detta följs av det nationella parlamentet (5,7 för muslimer och 4,5 för befolkningen i stort). Muslimer är neutrala gentemot Europaparlamentet (5,0 för muslimer och 3,9 för befolkningen i stort). De tenderar att misstro nationella politiker (4,4 och 3,4) och politiska partier (4,3 och 3,5) – i detta avseende påminner resultaten om resultaten för befolkningen i stort i den europeiska socialundersökningen.
- Muslimer som deltog i EU-MIDIS II är i allmänhet öppna mot andra samhällsgrupper i den meningen att de känner sig bekväma med att ha grannar med en annan religion, samma eller en annan etnisk bakgrund eller funktionsnedsättning. Nästan alla intervjupersoner (92 procent) tenderar exempelvis att känna sig bekväma med att ha grannar med en annan religiös bakgrund.
- Nästan en av fyra muslimska intervjupersoner (23 procent) känner sig dock illa till mods om de har homosexuella eller bisexuella grannar, och en av tre (30 procent) om de har transpersoner som grannar.
- I allmänhet tenderar kvinnliga muslimska intervjupersoner att vara något öppnare än manliga muslimska intervjupersoner. De är i genomsnitt mer bekväma med grannar som har annan religiös, etnisk eller annan bakgrund, särskilt hbt-personer.
- Resultaten från EU-MIDIS II-undersökningen pekar på de muslimska intervjupersonernas öppna inställning till andra religioner: nästan varannan intervjuperson (48 procent) uppgav att de skulle känna sig fullständigt bekväma med att en familjemedlem gifter sig med en icke-muslim.
- Färre muslimska intervjupersoner skulle känna sig illa till mods om en familjemedlem var gift med en person med annan religion (17 procent), än befolkningen i stort i Eurobarometerundersökningen 2015. Av de sistnämnda skulle 30 procent känna sig illa till mods om deras son eller dotter hade ett "kärleksförhållande" med en muslim.
- Nio av tio muslimska intervjupersoner har vänner med en annan religiös bakgrund.

I detta avsnitt behandlas frågor som rör samhällsdeltagandet bland första och andra generationens invandrare, med särskild inriktning på medborgarskap, känsla av att höra hemma i landet och förtroende för institutioner – vilket ofta diskuteras med hänsyn till en framgångsrik integrering av invandrare i de europeiska samhällena. Det är viktigt att betona att känslan av att höra hemma i landet är flerdimensionell, instabil och beroende av invandrarnas miljö. Sådana känslor påverkas särskilt av upplevelser av diskriminering och utsatthet för brott samt av den offentliga debatten, medierna och politiken.

I detta avsnitt undersöks hur muslimers upplevelser av diskriminering och utsatthet för brott påverkar deras känsla av att höra hemma i samhället och deras förtroende för landets institutioner. Låga nivåer av diskriminering och utsatthet för brott betraktas som ett viktigt resultat av en framgångsrik integrering i samhället för alla samhällets medlemmar. I de s.k. Zaragozaindikatorerna för integration av invandrare¹⁵ – som EU:s medlemsstater enades om 2010 för att övervaka integrationen – betonas vikten av sysselsättning, utbildning och social inkludering. Utöver dessa centrala element, som övervakas i många EU-medlemsstater¹⁶, inriktas de tematiska politikområdena "välkomnande samhälle" och "aktivt medborgarskap" på aktivt politiskt deltagande, förtroende för offentliga institutioner och känsla av att höra hemma i landet, vilket övervakas parallellt med upplevelser av diskriminering.¹⁷

2.1.1. Medborgarskap bland första och andra generationens muslimska invandrare

Mer än hälften av de muslimer som omfattas av denna rapport är medborgare i hemvistlandet och har därför samma politiska rättigheter som landets medborgare eller EU-medborgare. Antalet medborgare är mycket högre bland andra generationens invandrare: av dessa är 86 procent medborgare i undersökningslandet – jämfört med 38 procent bland första generationens invandrare. I de flesta undersökta länder är något fler muslimska kvinnor än män medborgare i landet (56 procent mot 50 procent).

Ungefär 77 procent av ländernas medborgare bland andra generationens invandrare blev medborgare vid födseln. Återstående 23 procent blev medborgare senare, genom naturalisering. Bland första generationens invandrare blev 10 procent medborgare

i hemvistlandet vid födseln.¹⁸ Återstående 90 procent blev i huvudsak medborgare genom naturaliseringsförfaranden som föreskrivs i den nationella lagstiftningen. De flesta muslimska invandrare som blev medborgare genom naturalisering hade förvärvat medborgarskap under de senaste tio åren sedan 2006 (36 procent) eller mellan 1996 och 2005 (35 procent).

Sammanlagt 0,4 procent av de muslimer som omfattas av denna rapport uppger att de är statslösa (1 procent bland dem utan medborgarskap i undersökningslandet). Andelen statslösa personer är anmärkningsvärd bland muslimska invandrare från Afrika söder om Sahara på Malta, nämligen 55 procent – men även bland muslimer från Afrika söder om Sahara i Sverige och Finland, där ungefär en av tio (10 procent) uppger att de är statslösa.¹⁹

Tryggad bosättning för muslimska invandrare

Bland muslimska invandrare som är utländska medborgare uppger ungefär 5 procent att de inte behöver ett uppehållstillstånd för undersökningslandet eftersom de är EU-medborgare. Av alla icke-naturaliserade muslimska intervjupersoner är 2 procent i färd med att förnya sitt uppehållstillstånd och 87 procent har ett giltigt uppehållstillstånd. Bland muslimerna med giltigt uppehållstillstånd har dock endast ungefär 45 procent ett uppehållstillstånd med obegränsad giltighet. Av dem som har ett uppehållstillstånd med begränsad giltighet har ungefär lika många ett tillstånd antingen för mer än fem år eller för mindre än ett år: ungefär 37 procent respektive 38 procent. Återstående 25 procent av de muslimska intervjupersonerna med uppehållstillstånd har ett tillstånd som är giltigt i 1–5 år. Vid tidpunkten för intervjun saknade 5 procent av de muslimska intervjupersonerna med utländskt eller inget medborgarskap uppehållstillstånd, eller visste inte om de hade ett uppehållstillstånd.

Allt som allt har de flesta muslimer som omfattas av rapporten en tryggad bosättning, antingen genom att de är medborgare i hemvistlandet eller i ett annat EU-land eller genom att de har ett uppehållstillstånd med obegränsad giltighet eller som är giltigt i mer än fem år. Nästan 15 procent av alla muslimska intervjupersoner har dock antingen ett uppehållstillstånd som är giltigt i mindre än fem år eller saknar uppehållstillstånd. Mer bestämt har 13 procent ett uppehållstillstånd med

¹⁵ Europarådet (2010).

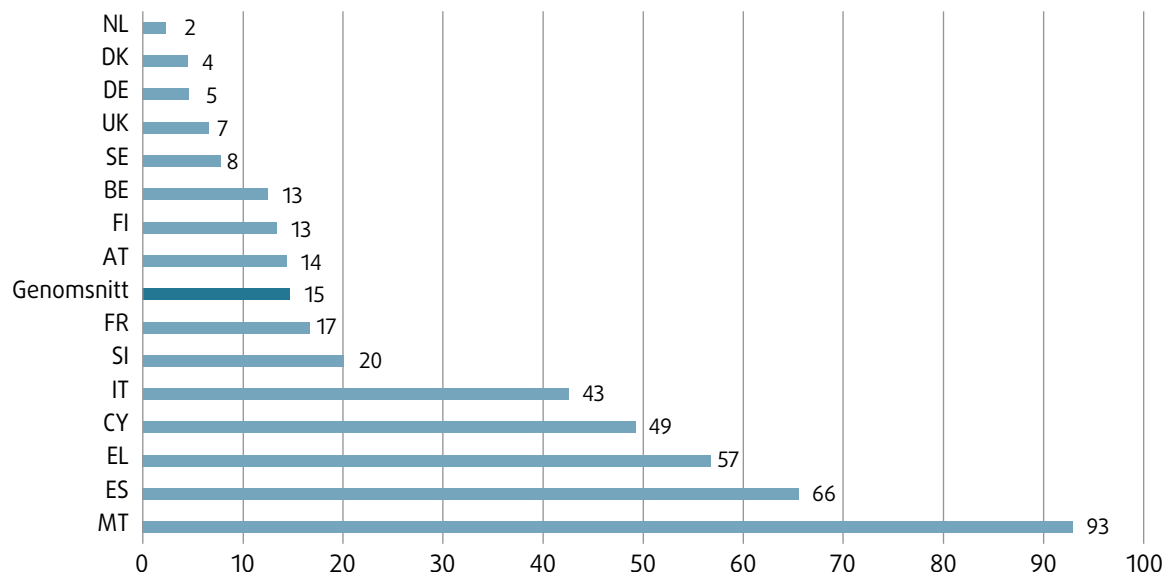
¹⁶ FRA (2017b).

¹⁷ Huddleston, T., Niessen, J., Tjaden, J. D. (2013).

¹⁸ Första generationens invandrare som är medborgare i bestämmelselandet sedan födseln finns framför allt i Frankrike och Storbritannien. Detta berodde antingen på att en eller båda föräldrarna var franska eller brittiska medborgare, eller på att det var möjligt genom bestämmelserna om medborgarskap för respektive lands före detta kolonier eller utomeuropeiska territorier.

¹⁹ Det begränsade antalet intervjupersoner för denna statistiska uppgift möjliggör inte en exakt bedömning.

Diagram 1: Muslimer med uppehållstillstånd för mindre än fem år eller utan uppehållstillstånd, per EU-medlemsstat (procent) ^{a,b}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat.

^b Sammansatt tal baserat på frågor om huruvida intervjupersonerna för närvarande har ett uppehållstillstånd och om tillståndets giltighetstid.

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

begränsad giltighet och 2 procent saknar uppehållstillstånd. Andelen intervjupersoner som saknar eller har tillfälligt begränsad uppehålls rätt är särskilt stor i Malta, Spanien, Grekland, Cypern och Italien (Diagram 1). Större andelar intervjupersoner utan uppehållstillstånd finns i Grekland (12 procent), Malta (8 procent), Sverige (6 procent), Italien (5 procent) och Spanien (4 procent). En tryggad bosättning avgör i hög grad vistelsens längd. Invandrare i undersökningen med begränsade eller utan uppehållstillstånd stannar normalt i landet under mycket kortare tid.

Upphållsstatus och tillgång till medborgarskap är viktiga för första och andra generationens invandrare av olika skäl, bl.a. mycket pragmatiska och instrumentella överväganden. Det är dock också viktigt för personernas aktiva politiska deltagande och inte minst för deras känslomässiga anknytning och känsla av att höra hemma i landet. Tidigare studier om naturalisering visar att huvudskälen till att första och andra generationens invandrare ansöker om naturalisering är tillgång till rättigheter, tryggad bosättning, färre problem vid resor, erkännande som fullvärdig medlem av samhället, högre grad av likabehandling, mindre byråkratiska förfaranden och bättre möjligheter på arbetsmarknaden. Av alla muslimska intervjupersoner utan medborgarskap i hemvistlandet hade en av fem (20 procent) tidigare ansökt om medborgarskap, varav hälften fortfarande väntade på besked. De flesta sökande vars tidigare ansökningar hade avslagits eller dragits tillbaka vill fortfarande bli medborgare i framtiden.

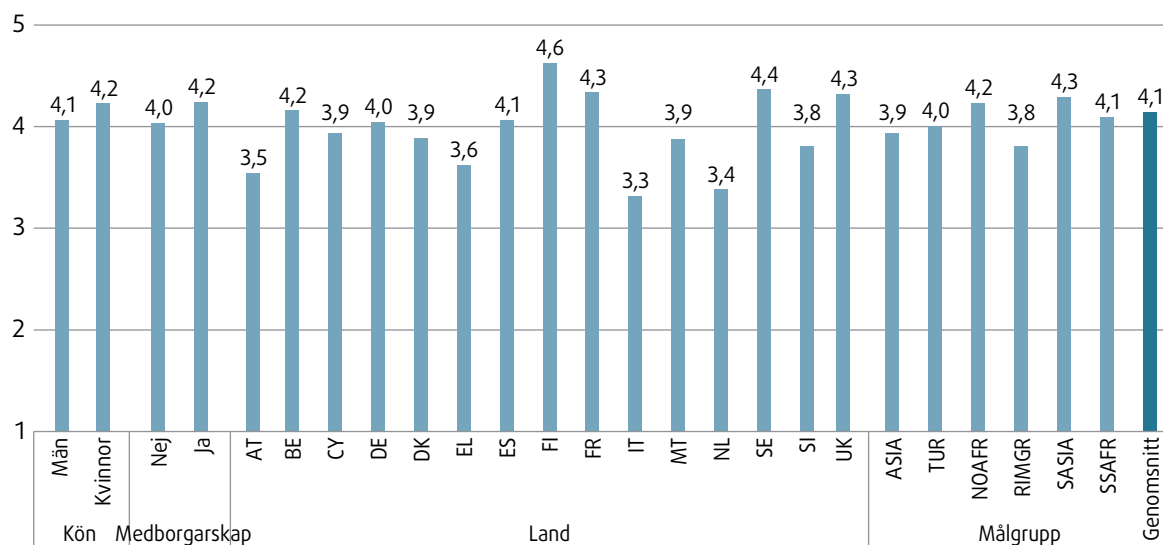
Mer än en tredjedel och upp till hälften av de muslimska intervjupersoner utan medborgarskap som upplevde någon form av diskriminering på de olika områden som berördes i undersökningen anser att medborgarskapet var huvudskälet till diskrimineringen. Detta gäller särskilt utbildningsområdet, vid kontakt med barnets skola och när de söker bostad, men även på arbetsplatsen, när de söker arbete och inom hälso- och sjukvården. Inte alla former av upplevd diskriminering av intervjupersoner utan medborgarskap är dock nödvändigtvis olagliga, med tanke på att det ofta finns lagstadgade skillnader för tredjelandsmedborgare. I vissa länder kan exempelvis tredjelandsmedborgare inte bli medlemmar i politiska partier, eller så har de begränsat tillträde till arbetsmarknaden. I allmänhet uppfattar intervjupersonerna medborgarskapet som en viktig markör för diskriminering och särbehandling.

2.1.2. Känsla av att höra hemma i landet, anknytning och socialt avstånd

Muslimer känner sig starkt fästa vid sitt hemvistland

I EU-MIDIS II tillfrågades intervjupersonerna om hur fästa de är vid sin stadsdel, sin by, sin stad, sitt land eller sin region, sitt hemvistland och EU. De flesta muslimska intervjupersoner tenderar att känna sig starkt fästa vid alla dessa. De känner sig mest fästa

Diagram 2: Känsla av att höra hemma i hemvistlandet, per kön, medborgarskap, EU-medlemsstat och målgrupp (genomsnittligt värde på en femgradig skala)^{a,b,c}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner med giltiga svar (n=10 489), viktade resultat.

^b Fråga: "I vilken utsträckning känner du dig fäst vid [LAND] på en skala från 1 till 5, där 1 motsvarar 'inte alls' och 5 'mycket starkt fäst'?"

^c Förkortningarna för målgrupper avser första och andra generationens invandrare från [land/region]: TUR = Turkiet, SSAFR = Afrika söder om Sahara, NOAFR = Nordafrika, SASIA = Sydasiens, ASIA = Asien, RIMGR = nyligen anlända invandrare från tredjeländer.

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

vid hemvistlandet och minst fästa vid EU. På en femgradig skala – där 1 betyder "inte alls" och 5 "mycket starkt fäst" – är genomsnittet 4,1 i förhållande till hemvistlandet (Diagram 2).

Ungefär 76 procent av de muslimska intervjupersonerna valde värdet 4 eller 5, vilket tyder på att många känner sig starkt fästa vid hemvistlandet. Endast ungefär 2 procent uppger att de inte alls känner sig fästa vid hemvistlandet. Andelen varierar mellan de 15 EU-medlemsstaterna, från mindre än 1 procent i Finland till 8 procent i Nederländerna.

Muslimska intervjupersoner som är medborgare i undersökningslandet är något mer fästa vid landet. Känslan av att höra hemma i landet är starkast bland muslimer i Finland (4,6), Sverige (4,4), Storbritannien (4,3), Frankrike (4,3) och Belgien (4,2). Den är tvärtom svagast i Italien (3,3), Nederländerna (3,4), Österrike (3,5) och Grekland (3,6). Bland de olika målgrupperna känner sig nyligen anlända muslimska invandrare (tas upp i samband med Slovenien) och muslimska invandrare från asiatiska länder (tas upp i samband med Cypern) normalt minst fästa vid sitt hemvistland (Diagram 2).

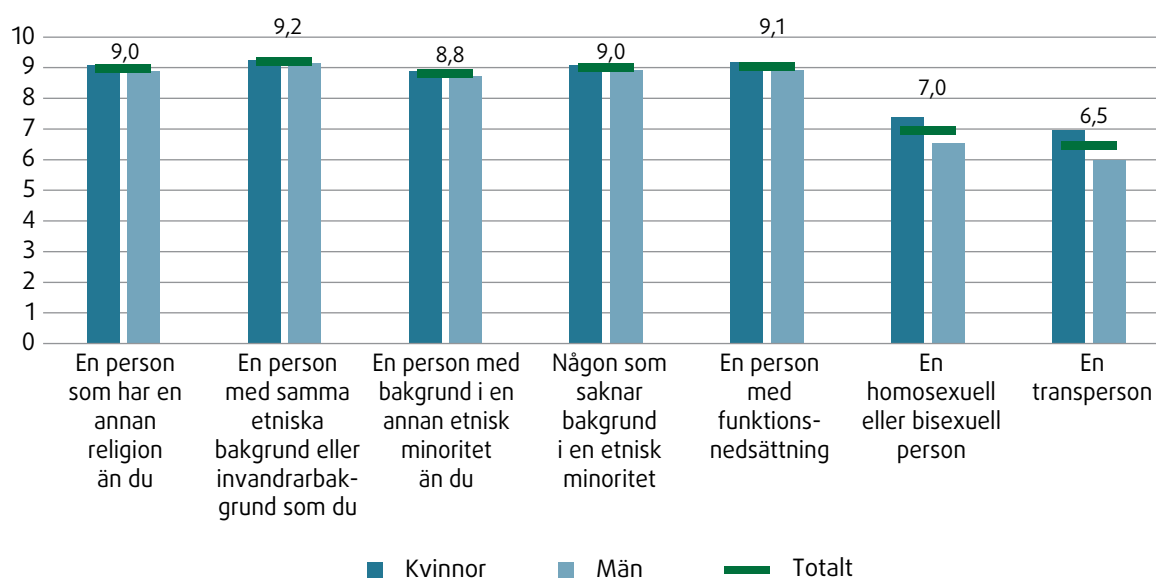
Den sammantagna känslan av att höra hemma i undersökningslandet tenderar att vara något starkare bland andra generationens invandrare – men

inte i Frankrike eller Nederländerna, som andra generationens invandrare är något mindre fästa vid än första generationens invandrare.

Många muslimer har en öppen inställning till de flesta andra grupper

I den meningen att muslimer i undersökningen har vänner med annan bakgrund är de inte särskilt segregerade. Fyra av fem muslimska intervjupersoner har vänner från en annan etnisk minoritet (79 procent) och från majoritetsbefolkningen (84 procent). Nästan nio av tio har vänner med en annan religion (88 procent) – dvs. icke-muslimska vänner. Personer med vänner som har en annan religiös bakgrund brukar känna sig något mer fästa vid hemvistlandet.

Muslimer som deltog i EU-MIDIS II är i allmänhet öppna mot andra samhällsgrupper i den meningen att de känner sig bekväma med att ha grannar med en annan religion, en annan etnisk bakgrund eller funktionsnedsättning (Diagram 3). Acceptansen är dock lägre när det gäller homosexuella, bisexuella och transpersoner. Intervjupersonerna uppmanades att ange hur bekväma de skulle känna sig med olika grupper av människor som grannar, på en skala från 0 till 10. Det finns en mycket stark acceptans för personer med en annan religion, samma etniska bakgrund eller invandrarbakgrund,

Diagram 3: Acceptans av grannar med annan bakgrund (på en skala från 0 till 10)^{a,b}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat.

^b Fråga: "Hur skulle du känna dig om du hade en granne från en av följande grupper, på en skala från 0 till 10? 0 innebär att du känner dig 'fullständigt obekvämt' och 10 innebär att du känner dig 'fullständigt bekvämt'."

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

personer med bakgrund i en annan etnisk minoritet eller utan sådan bakgrund och personer med funktionsnedsättning – med genomsnittliga värden på 8,8 för personer med bakgrund i en annan etnisk minoritet och 9,0 för personer med en annan religion. Ungefär 92 procent tenderar att känna sig bekväma med att ha grannar med en annan religiös bakgrund, vilket innebär att de valde ett värde på 6 eller högre. Endast 2 procent tenderar att känna sig illa till mods, med värden mellan 0 och 4. Övriga intervjupersoner är neutrala.

Genomsnittsvärdena – på en skala från 0 till 10 – när det gäller att känna sig bekväm med homosexuella eller bisexuella och transpersoner är relativt låga: 7 respektive 6,5. Av alla muslimska intervjupersoner tenderar 23 procent att känna sig illa till mods med att ha homosexuella eller bisexuella grannar, och 30 procent med att ha transpersoner som grannar. I genomsnitt anger 16 procent av befolkningen i stort att de inte skulle vilja ha homosexuella som grannar, vilket varierar från 5 procent i Spanien till 40 procent på Cypern.²⁰ I allmänhet är kvinnor något mer bekväma med att ha andra grupper som grannar – särskilt homosexuella, bisexuella eller transpersoner, med en skillnad på ungefär 1 grad (Diagram 3).

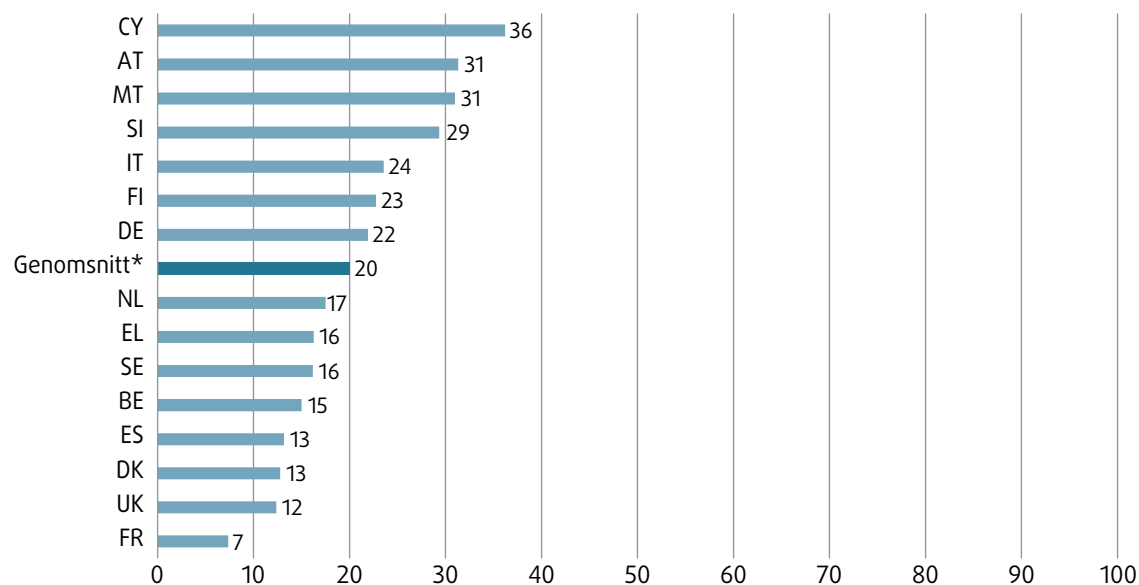
Det är viktigt att påpeka att befolkningen i stort har en låg acceptans för muslimer (Diagram 4). Enligt uppgifter från EVS-studien (European Values Study) 2008 ogillar i genomsnitt en av fem personer att ha muslimer som grannar i de 15 länder som omfattas av denna rapport. Särskilt starka negativa attityder mot muslimer finns i Cypern (36 procent), Österrike (31 procent), Malta (31 procent) och Slovenien (29 procent). Förhållandevis färre negativa åsikter och större acceptans finns i Frankrike (7 procent) – även om det bör noteras att attityderna kan ha förändrats sedan 2008.

Resultaten från den mer nyligen genomförda Eurobarometerundersökningen 2015 bekräftar att det finns anti-muslimska stämningar i EU. Resultaten visar att 71 procent av befolkningen i EU-28 skulle känna sig bekväma eller neutrala om en av deras kolleger var muslim. Denna andel är lägre jämfört med andra grupper, såsom buddister (81 procent), judar (84 procent), ateister (87 procent) eller kristna (94 procent). Den starkaste negativa känslan mot att ha en muslim som kollega finns i Tjeckien: endast 27 procent skulle känna sig bekväma eller neutrala. Den största acceptansen, 89 procent, finns i Sverige.

När det gäller synen på nära relationer med andra bland befolkningen i stort framkom det i Eurobarometerundersökningen 2015 att en av tre (30 procent) skulle känna sig illa till mods om deras son eller dotter hade

²⁰ FRA:s beräkningar, baserade på EVS-studien (European Values Study) 2016. På grund av användningen av en annan svarsskala i EU-MIDIS II är resultaten inte direkt jämförbara.

Diagram 4: Personer från befolkningen i stort i EU som "ogillar" att ha muslimer som grannar, EVS-studien (procent) ^{a,b}

Anm.: ^a N = 21 038.

^b Fråga: "I denna förteckning finns olika grupper av människor. Vilka skulle du inte vilja ha som grannar? Muslimer." Procenttalen är den andel personer som angav muslimer.

* Genomsnittet är det oviktade genomsnittet, som inte tar hänsyn till ländernas totala befolkningsstorlek. Varje land ges lika vikt.

Källa: *European Values Study, 2008 (EVS (2016): European Values Study 2008: Integrated Dataset (EVS 2008); GESIS Data Archive, Köln; ZA4800 Data file Version 4.0.0)*

ett "kärleksförhållande" med en muslim.²¹ En liknande fråga i EU-MIDIS II visade att 17 procent av de muslimska intervjupersonerna skulle känna sig illa till mods om någon i deras familj gifte sig med någon som hade en annan religion. Den största andelen muslimska intervjupersoner som känner sig "fullständigt obekväma" med att gifta sig med någon som har en annan religion finns i Nederländerna (33 procent) och Danmark (25 procent). Sammantaget visar undersökningsresultaten att nästan varannan muslimsk intervjuperson (48 procent) känner sig "fullständigt bekväm" med att en familjemedlem gifter sig med en icke-muslim.

2.1.3. Förtroende för offentliga institutioner

Forskningen har visat att förtroendet för offentliga institutioner bland första och andra generationens invandrare påverkas av flera faktorer, bl.a. institutionernas kvalitet och prestationer i ursprungslandet, institutionernas kvalitet och prestationer i hemvistlandet, den enskildes socialisation och graden av engagemang och förväntningar. Med tanke på hur många aspekter som styr förtroendet för institutionerna är det inte lätt att tolka det allmänna förtroendet bland första och andra generationens invandrare. Trots det är förtroende en

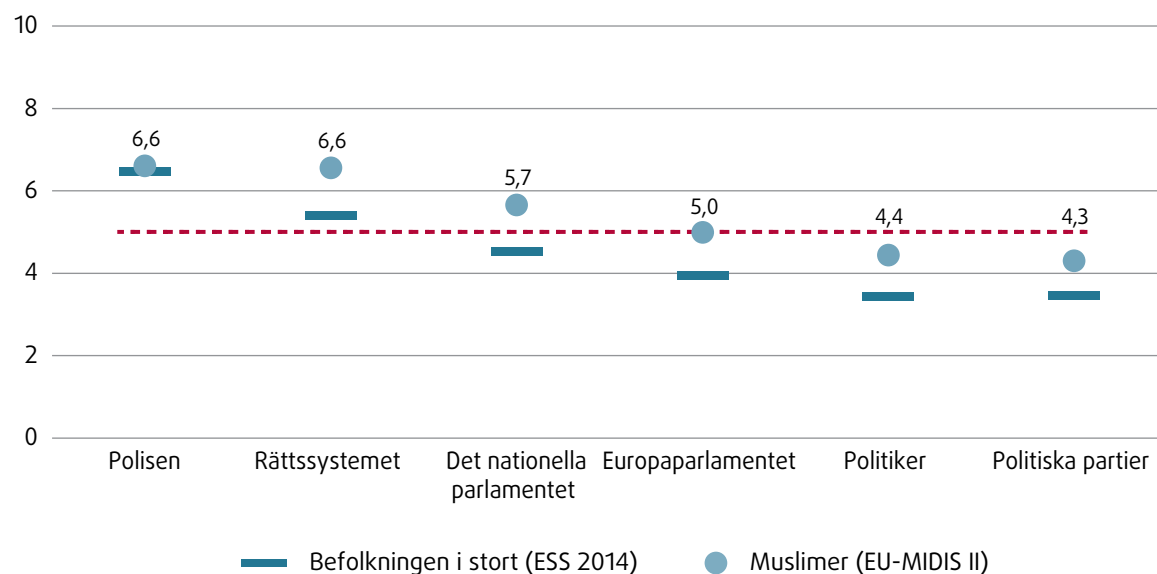
viktig resultatindikator för integration som visar förtroendenivån för de viktigaste offentliga institutionerna i ett demokratiskt samhälle.

Normalt tenderar muslimska intervjupersoner att lita mest på polisen och landets rättssystem, följt av förtroende för det nationella parlamentet. De är normalt neutrala gentemot Europaparlamentet och tenderar att misstro politiker och politiska partier på nationell nivå. Genomsnittsvärdena på en skala från 0 till 10 – där 0 innebär "inget förtroende alls" och 10 "fullständigt förtroende" – anges i [diagram 5](#). Det genomsnittliga förtroendet för institutionerna bland befolkningen i stort och bland de muslimska intervjupersonerna i denna rapport har nästan exakt samma ordning – värdena för befolkningen i stort är dock i allmänhet lägre, med undantag för förtroendet för polisen, som är i stort sett samma. I [diagram 5](#) anges de genomsnittliga förtroendenivåerna bland de muslimska intervjupersonerna och bland befolkningen i stort för elva EU-medlemsstater. Bland de muslimska intervjupersonerna sträcker sig förtroendet från 4,3 på en tiogradig skala för politiska partier till 6,6 för rättssystemet och polisen.²² För befolkningen i stort sträcker sig dessa värden från 3,4 och 3,5 för

²² Det var nödvändigt att välja ut elva medlemsstater, eftersom denna information inte var tillgänglig för fyra länder i den europeiska socialundersökningen (ESS).

²¹ Europeiska kommissionen (2015b).

Diagram 5: Förtroendet för institutioner bland muslimer i elva EU-medlemsstater, per typ av institution (snittvärden på en skala från 0 till 10)^{a,b}

Anm.: ^a EU-MIDIS II (elva medlemsstater), n = 8 333; ESS 2014 (elva medlemsstater), n = 21 238. De elva medlemsstaterna är Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Nederländerna, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland och Österrike. Återstående fyra länder – Cypern, Grekland, Italien och Malta – ingår inte i översikten för att det ska bli enklare att jämföra med uppgifterna från den europeiska socialundersökningen, eftersom denna inte omfattade dessa länder i omgången 2014. Resultaten för samtliga 15 länder i denna rapport ger samma resultat, med mindre skillnader på högst 0,1 för det genomsnittsvärde som anges ovan.

^b Fråga: "Hur mycket litar du själv på varje nämnd institution i [LAND], på en skala från 0 till 10. 0 innebär att du inte har något förtroende alls för institutionen, medan 10 innebär att du har fullständigt förtroende."

Källor: FRA, EU-MIDIS II 2016 och den europeiska socialundersökningen, 2014 (ESS omgång 7)

politiker respektive politiska partier till 5,4 för rättssystemet och 6,5 för polisen.²³ Detta innebär att första och andra generationens muslimska invandrare i allmänhet har större förtroende för rättssystemet och de politiska institutionerna än befolkningen i stort.

Förtroendet för rättssystemet är i de flesta länder större bland muslimer än bland befolkningen i stort – men inte i Danmark och Nederländerna, där förtroendet bland första och andra generationens invandrare är något lägre än det nationella genomsnittet i den europeiska

socialundersökningen. I flera men inte alla länder i undersökningen har andra generationen mindre förtroende för rättssystemet än första generationen. Skillnaden mellan första och andra generationens muslimer är störst i Frankrike, där första generationens invandrare har större förtroende för rättssystemet än befolkningen i stort, och andra generationens muslimska invandrare har något mindre förtroende än befolkningen i stort. Dessa mönster är ännu tydligare när det gäller förtroendet för polisen. I rapportens sista avsnitt analyseras mer i detalj vad som påverkar förtroendet.

²³ FRA:s beräkningar baserade på den europeiska socialundersökningens sjunde omgång (2014).

2.2. Diskriminering och medvetenhet om rättigheter

VIKTIGA SLUTSATSER

- Under de fem åren före EU-MIDIS II hade fyra av tio muslimska intervjupersoner (39 procent) känt sig diskriminerade på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund – bl.a. hudfärg, etniskt ursprung eller invandrarbakgrund samt religion eller religiös övertygelse – på ett eller flera områden i vardagslivet. En av fyra (25 procent) hade upplevt detta under de tolv månaderna före undersökningen.
- Ungefär 17 procent av de muslimska intervjupersonerna uppger att de har känt sig diskriminerade på grund av sin religion eller religiösa övertygelse under de fem åren före undersökningen, jämfört med 10 procent i EU-MIDIS I 2008. Mer bestämt hade 19 procent av de muslimska kvinnorna och 16 procent av männen känt sig diskriminerade av detta skäl enligt EU-MIDIS II.
- Andra generationens muslimska intervjupersoner känner sig oftare diskriminerade på grund av religion eller övertygelse, etniskt ursprung eller invandrarbakgrund samt ålder än första generationens muslimska intervjupersoner (religion: 22 procent i andra generationen mot 15 procent i första generationen; etniskt ursprung: 30 procent respektive 25 procent; ålder: 9 procent respektive 5 procent).
- Som i EU-MIDIS I redovisar intervjupersonerna från Nordafrika och Afrika söder om Sahara de högsta nivåerna av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund bland de muslimska grupperna i undersökningen – både under de fem åren före undersökningen (46 procent respektive 45 procent) och under de tolv månaderna före undersökningen (30 procent respektive 28 procent).
- Väsentliga skillnader mellan kvinnor och män när det gäller upplevelser av diskriminering förekommer bland intervjupersoner från vissa länder och regioner som vistas i bestämda EU-medlemsstater.
- Kläderna är en huvudfaktor för muslimska kvinnor när det gäller diskriminering i arbetslivet och inom hälso- och sjukvården. Exempelvis uppger 35 procent av de muslimska kvinnorna – jämfört med 4 procent av männen – att sättet de klär sig på är ett huvudskäl till diskriminering när de söker arbete, medan 22 procent anger att detta utlöser diskriminering på arbetsplatsen.
- Muslimska intervjupersoner som hade känt sig diskriminerade uppgav att detta i genomsnitt inträffade minst fem gånger om året, vilket visar att diskriminering är något som upprepas.
- I likhet med resultaten från EU-MIDIS I, enligt vilka 79 procent av de muslimska intervjupersonerna inte rapporterade sina upplevelser av diskriminering, anmälde inte de flesta muslimska intervjupersoner i EU-MIDIS II sådana incidenter till någon myndighet. I genomsnitt rapporterade endast 12 procent av de intervjupersoner som kände sig diskriminerade incidenten. Kvinnor rapporterar oftare sådana incidenter (15 procent) än män (10 procent).
- Den minoritet av intervjupersonerna som faktiskt rapporterade fall av diskriminering tog oftast kontakt med arbetsgivaren (39 procent), följt av polisen (17 procent) och fackföreningar (16 procent), eftersom många incidenter var arbetsrelaterade. Endast 4 procent av alla muslimska intervjupersoner som rapporterade en incident lämnade in ett klagomål eller rapporterade incidenten till ett likabehandlingsorgan, vilket kan förklaras med den mycket låga medvetenheten om att dessa organ finns.
- I genomsnitt tror 17 procent av de muslimska intervjupersonerna att diskriminering inte är förbjudet i lag, och 14 procent är osäkra på om sådan lagstiftning finns. Det innebär att en av tre inte känner till att de har, och kan hävda, en lagstadgad rätt till icke-diskriminering. I likhet med resultaten från EU-MIDIS I känner dessutom de flesta intervjupersoner (72 procent) inte till någon organisation som ger stöd eller råd till dem som drabbas av diskriminering. De flesta (65 procent) kände inte till något av landets likabehandlingsorgan.

Direktivet om likabehandling oavsett ras ger ett omfattande skydd mot diskriminering på grund av ras eller etniskt ursprung, och direktivet om likabehandling i arbetslivet ger mer begränsat skydd på grund av religion eller övertygelse. Icke desto mindre visar resultaten att muslimer med annan etnisk bakgrund och invandrarbakgrund i de EU-medlemsstater som ingår i undersökningen även fortsättningsvis drabbas av diskriminering i många olika situationer, och många

är omedvetna om sina rättigheter och om vart de ska vända sig vid diskriminering.

Många upplever också diskriminering av flera skäl, så kallad diskriminering på flera grunder eller intersektionell diskriminering.²⁴

²⁴ Ytterligare information om diskriminering på flera grunder finns i kapitel 2 i FRA (2017a).

2.2.1. Totala diskrimineringsnivåer

Om begreppen

Mätning av diskriminering i EU-MIDIS II

I undersökningen tillfrågades intervjupersonerna om de känner sig diskriminerade på en eller flera grunder – hudfärg, etniskt ursprung eller invandrarbakgrund, religion eller religiös övertygelse, kön, ålder, funktionsnedsättning, sexuell läggning och "övriga" grunder – inom olika områden och verksamheter:

- När de söker arbete.
- På arbetsplatsen.
- I skolan eller vid kontakt med barnens skolpersonal.
- I tillgången till hälso- och sjukvård.
- I samband med boendet.
- När de anlitar offentliga eller privata tjänster (t.ex. kollektivtrafik, myndigheter, vid tillträde till nattklubbar, restauranger eller hotell samt när de går in eller vistas i butiker).

Diskrimineringsnivån beräknades för både de tolv månaderna före undersökningen och de fem åren före undersökningen.

Intervjupersoner som uppgav att de hade upplevt diskriminering på minst en av tre specifika grunder – nämligen hudfärg, etniskt ursprung eller invandrarbakgrund samt religion eller religiös övertygelse – ombads lämna ytterligare upplysningar om incidenten, varvid begreppet "etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund" användes som överordnad term. Därför kan resultat som bygger på informationen i dessa efterföljande frågor inte längre delas upp enligt de tre enskilda grunderna.

Dessutom tillfrågades intervjupersonerna om de under de senaste fem åren hade upplevt olika diskriminerande situationer på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund på arbetsplatsen, i tillträdet till boende eller i kontakten med skolpersonal i egenskap av föräldrar eller vårdnadshavare.

Diskriminering på olika grunder

Som i EU-MIDIS I tillfrågades intervjupersonerna om sina upplevelser av diskriminering under de senaste fem åren inom fyra områden – när de sökte arbete, på arbetsplatsen, i tillträdet till boende eller i kontakten med skolmyndigheter (i egenskap av föräldrar eller vårdnadshavare).²⁵ Intervjupersonerna kunde ange upp till åtta olika grunder för diskriminering.

²⁵ Flerfaldiga grunder undersöktes också inom hälso- och sjukvårdsområdet, men på grund av ett misstag kan detta område inte beaktas i denna analys. Resultaten för detta område beaktas i den totala diskrimineringsfrekvensen under tolv månader på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund. Flerfaldiga grunder undersöktes inte för kategorin "offentliga eller privata tjänster", som omfattar skolan, kollektivtrafik, myndigheter, restauranger eller barer och butiker.

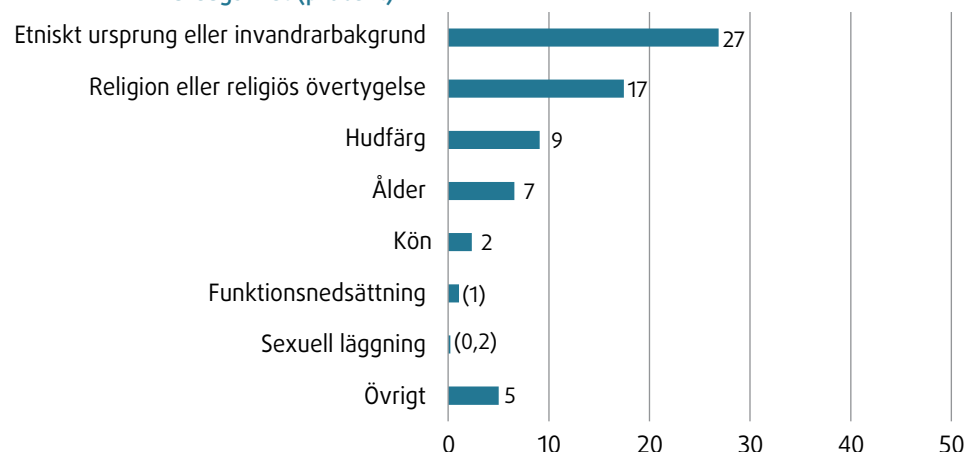
I EU-MIDIS I uppgav 10 procent av muslimerna att de hade känt sig diskriminerade på grund av sin religion under de fem åren före undersökningen. Däremot uppgav 17 procent av intervjupersonerna i EU-MIDIS II att de hade upplevt religiös diskriminering. I genomsnitt uppgav 27 procent av alla muslimska intervjupersoner att de har upplevt diskriminering på grund av etniskt ursprung eller invandrarbakgrund, följt av religion eller religiös övertygelse (17 procent), hudfärg (9 procent), ålder (7 procent) och kön (2 procent) (Diagram 6). Fler muslimska kvinnor än män uppgav att de har upplevt diskriminering på grund av kön (4 procent respektive 1 procent). För övriga grunder finns inte några större skillnader mellan mäns och kvinnors erfarenheter – bortsett från att fler muslimska män uppgav att de har upplevt diskriminering på grund av hudfärg (11 procent jämfört med 7 procent), och att fler muslimska kvinnor uppgav att de har blivit diskriminerade på grund av religion (19 procent jämfört med 16 procent).

Det finns små men intressanta skillnader mellan intervjupersoner i första och andra generationen när det gäller känslan av diskriminering på grund av religion eller religiös övertygelse, etniskt ursprung eller invandrarbakgrund och ålder. I allmänhet anges religion som skäl till diskriminering oftare av andra generationens än av första generationens muslimska invandrare (22 procent mot 15 procent). Detsamma gäller etniskt ursprung (30 procent mot 25 procent) och ålder (9 procent mot 5 procent). Resultaten varierar dock beroende på ursprungsland/ursprungsregion och hemvistland.²⁶

Om diskrimineringen analyseras med utgångspunkt i intervjupersonernas ursprungsland/ursprungsregion (Diagram 7) visar de aggregerade resultaten att etniskt ursprung eller invandrarbakgrund är huvudskalet till diskriminering för alla grupper utom muslimer från Afrika söder om Sahara, följt av religion eller religiös övertygelse. Muslimer från Afrika söder om Sahara uppgav att de oftast upplever diskriminering på grund av hudfärg (29 procent).

²⁶ Andra generationens muslimska invandrare i undersökningen är i allmänhet yngre (de flesta är 16-44 år).

Diagram 6: Grunder för diskriminering som har upplevts under de senaste fem åren inom fyra områden i vardagslivet (procent) ^{a,b,c}

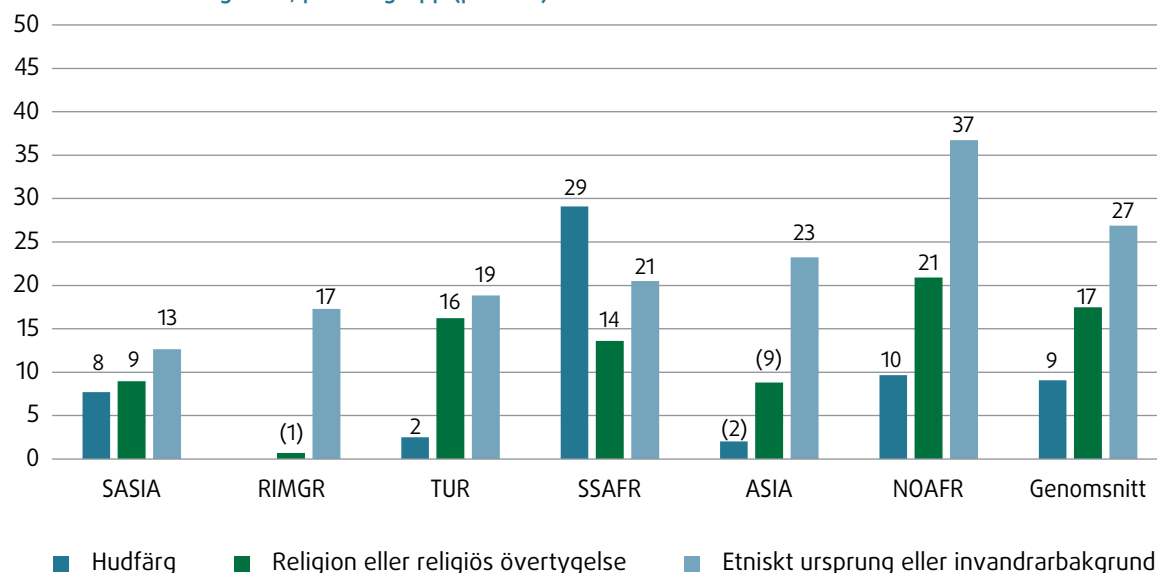
Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner som riskerade att diskrimineras på olika grunder inom minst ett av fyra områden i vardagslivet som berördes i undersökningen ("senaste fem åren": n=9 240), viktade resultat.

^b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

^c Analyserade områden i vardagslivet: när man söker arbete, på arbetsplatsen, i skolan (som förälder eller vårdnadshavare), boende.

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

Diagram 7: Diskriminering på tre specifika grunder under de senaste fem åren inom fyra områden i vardagslivet, per målgrupp (procent) ^{a,b,c,d}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner som riskerade att diskrimineras på olika grunder inom minst ett av fyra områden i vardagslivet som berördes i undersökningen ("senaste fem åren": n=9 240), viktade resultat, ordnade enligt grunden "etniskt ursprung eller invandrabakgrund".

^b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

^c Analyserade områden i vardagslivet: när man söker arbete, på arbetsplatsen, i skolan (som förälder eller vårdnadshavare), boende.

^d Förkortningarna för målgrupper avser första och andra generationens invandrare från [land/region]: TUR = Turkiet, SSAFR = Afrika söder om Sahara, NOAFR = Nordafrika, SASIA = Sydasiens, ASIA = Asien, RIMGR = nyligen anlända invandrare från tredjeländer.

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

I **diagram 8** analyseras diskrimineringen med utgångspunkt i intervjupersonernas hemvistland. Det visar att muslimska intervjupersoner i alla länder utom Malta uppger att etniskt ursprung eller invandrabakgrund är huvudskälet till diskriminering. På Malta anger 32 procent att hudfärgen är huvudskälet till diskriminering. Hudfärg nämns också av 25 procent av intervjupersonerna i Grekland och av 21 procent i Italien – vilket kan förväntas, eftersom intervjupersonernas ursprungsland/ursprungsregion påverkar resultaten i dessa länder. I Italien uppger exempelvis 39 procent av de muslimska intervjupersonerna från Afrika söder om Sahara att hudfärg är en grund till diskriminering – nästan dubbla landsgenomsnittet på grundval av svaren från muslimer från tre olika ursprungsländer/ursprungsregioner. Muslimer i Nederländerna (30 procent) och i Italien (25 procent) anger däremot oftast religion eller religiös övertygelse som grund.

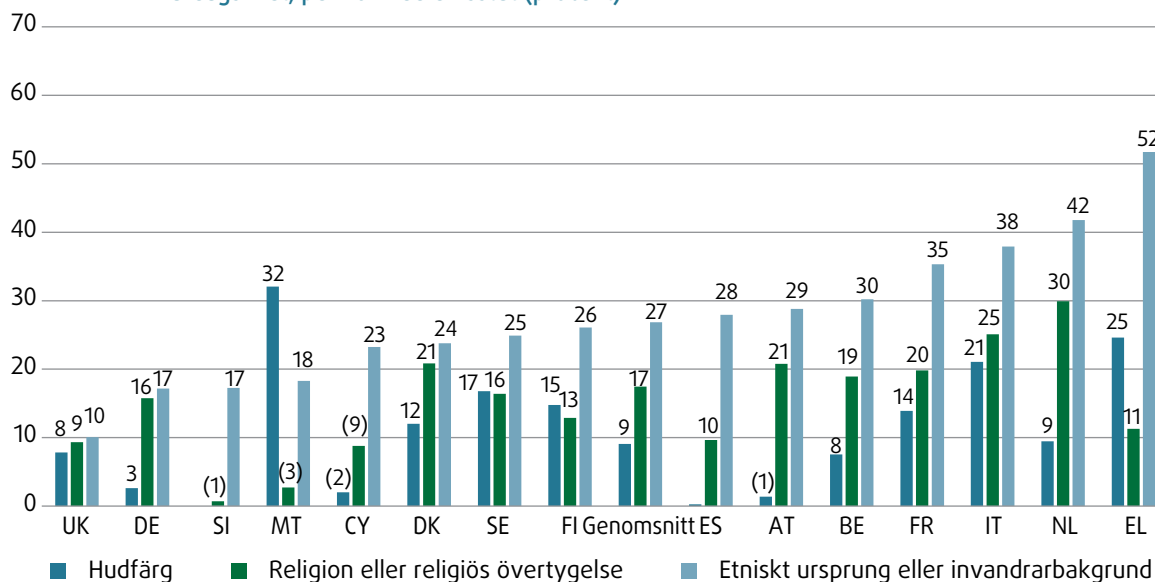
Muslimska intervjupersoner från Nordafrika, som vistas i Nederländerna och i Italien, redovisar de högsta nivåerna av diskriminering på grund av religion eller religiös övertygelse under de fem åren före undersökningen (31 procent i båda länderna) av alla intervjupersoner. De följs av 28 procent av de muslimska intervjupersonerna från Turkiet i Nederländerna och 27 procent av de muslimska intervjupersonerna från Afrika söder om Sahara i Danmark.

Resultaten pekar på att religion och etniskt ursprung ofta förekommer tillsammans som grunder, eftersom 70 procent av alla muslimska intervjupersoner som anger religion som skäl till diskriminering även kände sig diskriminerade på grund av etniskt ursprung eller invandrabakgrund. Däremot uppgav endast 46 procent av alla muslimska intervjupersoner som kände sig diskriminerade på grund av etniskt ursprung eller invandrabakgrund att de även upplevde diskriminering på grund av religion – ett resultat som kan tyda på att de flesta muslimska intervjupersoner uppfattar religionen som en aspekt eller del av den etniska bakgrunden eller invandrabakgrunden.

Jämförelse av graden av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund

I detta avsnitt sammanfattas ytterligare resultat som rör det viktigaste skälet till diskriminering för muslimska intervjupersoner i EU-MIDIS II – etnisk bakgrund eller invandrabakgrund. Detta omfattar som sagt tre grunder: etniskt ursprung eller invandrabakgrund, religion eller religiös övertygelse och hudfärg. Vid undersökningen samlade man in mer detaljerade uppgifter om sådan diskriminering inom upp till tio områden i vardagslivet.

Diagram 8: Diskriminering på tre specifika grunder under de senaste fem åren inom fyra områden i vardagslivet, per EU-medlemsstat (procent) ^{a,b,c}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner som riskerade att diskrimineras på olika grunder inom minst ett av fyra områden i vardagslivet som berördes i undersökningen ("senaste fem åren": n=9 240), viktade resultat, ordnade enligt grunden "etniskt ursprung eller invandrabakgrund".

^b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

^c Analyserade områden i vardagslivet: när man söker arbete, på arbetsplatsen, i skolan (som förälder eller vårdnadshavare), boende.

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

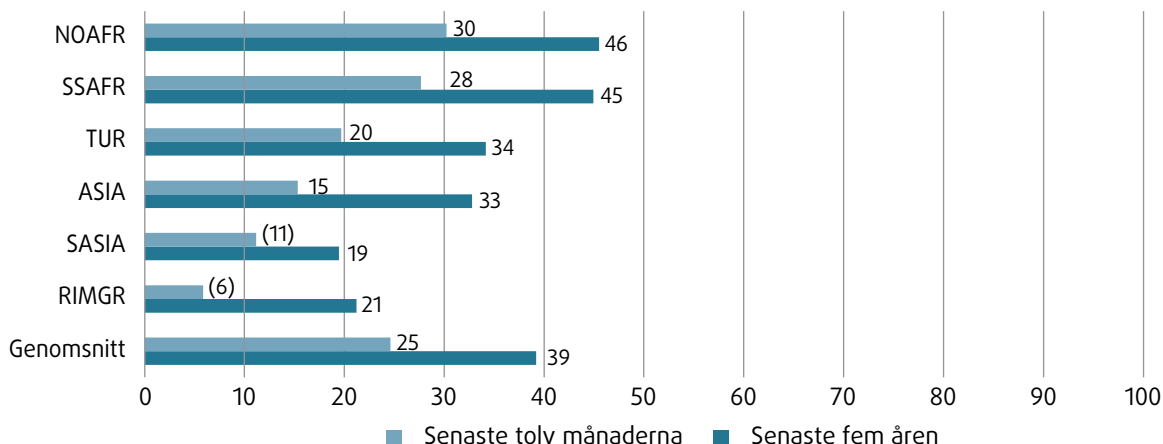
Nivån av upplevd diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund är fortfarande hög bland första och andra generationens muslimska invandrare. En analys av den sammantagna diskrimineringen inom upp till tio områden i vardagslivet i EU-MIDIS II visar att i genomsnitt 39 procent av alla muslimska intervjupersoner hade känt sig diskriminerade på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund under de fem åren före undersökningen, och 25 procent hade känt sig diskriminerade av detta skäl under de tolv månaderna före undersökningen (Diagram 9). I EU-MIDIS I uppgav en av tre muslimska intervjupersoner (30 procent) att de kände sig diskriminerade på grund av sin etniska tillhörighet (med hänsyn till nio områden i vardagslivet).

Diskrimineringsgrad bland målgrupper

Som i EU-MIDIS I redovisar muslimska intervjupersoner från Nordafrika och Afrika söder om Sahara de högsta nivåerna av diskriminering för båda mätperioderna: för de fem åren före undersökningen, 46 procent respektive 45 procent, och för de föregående tolv månaderna, 30 procent respektive 28 procent (Diagram 9).²⁷

Det finns dock betydande skillnader mellan samma målgrupper i olika länder (Diagram 10). Till exempel känner sig muslimska intervjupersoner från Nordafrika oftare diskriminerade i Nederländerna (49 procent), Italien (33 procent) och Frankrike (31 procent), och mest sällan i Spanien (20 procent). Det finns också avsevärda skillnader mellan muslimska intervjupersoner från olika länder/regioner som vistas i samma EU-land, vilket kan bero på deras egenskaper – t.ex. hudfärg. Den mest påfallande skillnaden i tolv månadersgraden av upplevd diskriminering finns i Tyskland mellan muslimer från Afrika söder om Sahara och från Turkiet: 18 procent av de muslimska intervjupersonerna från Turkiet hade känt sig diskriminerade under de föregående tolv månaderna, i motsats till 50 procent av intervjupersonerna från Afrika söder om Sahara. Mellan muslimer från Turkiet och från Nordafrika i Nederländerna är det tio procentenheters skillnad i grad av diskriminering under tolv månader på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund (39 procent respektive 49 procent).

Diagram 9: Sammantagen diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund under de senaste fem åren och senaste tolv månaderna, per målgrupp i undersökningen (procent) ^{a,b,c,d,e}

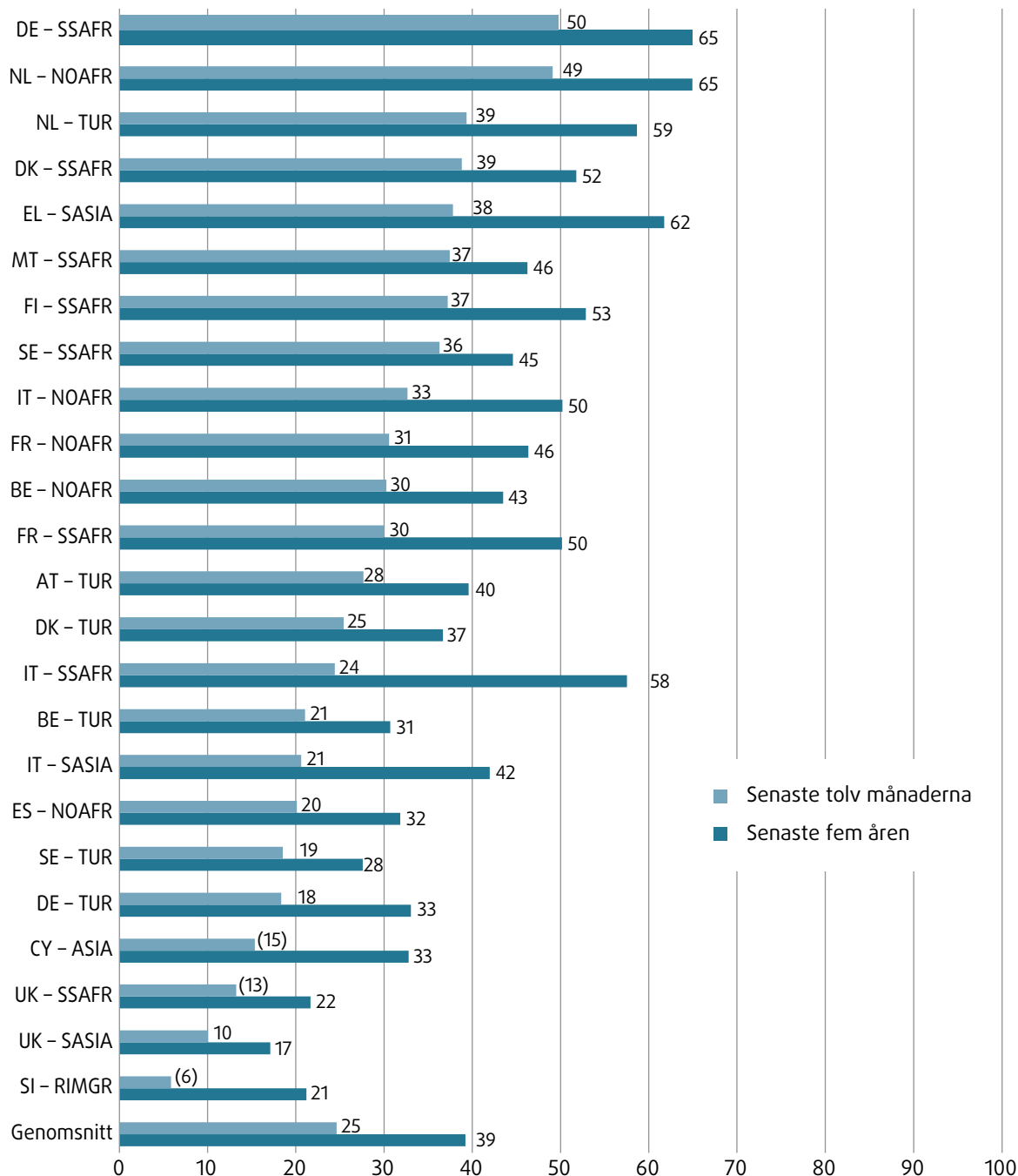

- Anm.: a Av alla muslimska intervjupersoner som riskerade att drabbas av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund inom minst ett av de områden i vardagslivet som berördes i undersökningen ("senaste fem åren": n=10 467, "senaste tolv månaderna": n=10 498), viktade resultat, ordnade enligt tolv månadersgrad.
- b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.
- c Områden i vardagslivet som berördes i undersökningen: när man söker arbete, på arbetsplatsen, i skolan (själv eller som förälder), hälso- och sjukvård, boende och andra offentliga eller privata tjänster (myndighet, restaurang eller bar, kollektivtrafik, butik).
- d Frågan om erfarenhet av diskriminering i "tillgång till hälso- och sjukvård" gällde enbart de senaste tolv månaderna, vilket förklarar skillnaden i urvalsstorlek (n) för de båda mätperioderna.
- e Förkortningarna för målgrupper avser första och andra generationens invandrare från [land/region]: TUR = Turkiet, SSAFR = Afrika söder om Sahara, NOAFR = Nordafrika, SASIA = Sydasiens, ASIA = Asien, RIMGR = nyligen anlända invandrare från tredjeländer.

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

27 FRA (2009).

Diagram 10: Sammantagen diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund under de senaste fem åren och senaste tolv månaderna, per målgrupp och hemvistland (procent)^{a,b,c,d}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner som riskerade att drabbas av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund inom minst ett av de områden i vardagslivet som berördes i undersökningen ("de senaste fem åren": n=10 467, "de senaste tolv månaderna": n=10 498), viktade resultat, ordnade enligt tolv månadersgrad.

^b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

^c Områden i vardagslivet som berördes i undersökningen: när man söker arbete, på arbetsplatsen, i skolan (själv eller som förälder), hälso- och sjukvård, boende och andra offentliga eller privata tjänster (myndighet, restaurang eller bar, kollektivtrafik, butik).

^d Frågan om erfarenhet av diskriminering i "tillgång till hälso- och sjukvård" gällde enbart de senaste tolv månaderna, vilket förklarar skillnaden i urvalsstorlek (n) för de båda mätperioderna.

^e Förkortningarna för målgrupper avser första och andra generationens invandrare från [land/region]: TUR = Turkiet, SSAFR = Afrika söder om Sahara, NOAFR = Nordafrika, SASIA = Sydasiens, ASIA = Asien, RIMGR = nyligen anlända invandrare från tredjeländer.

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

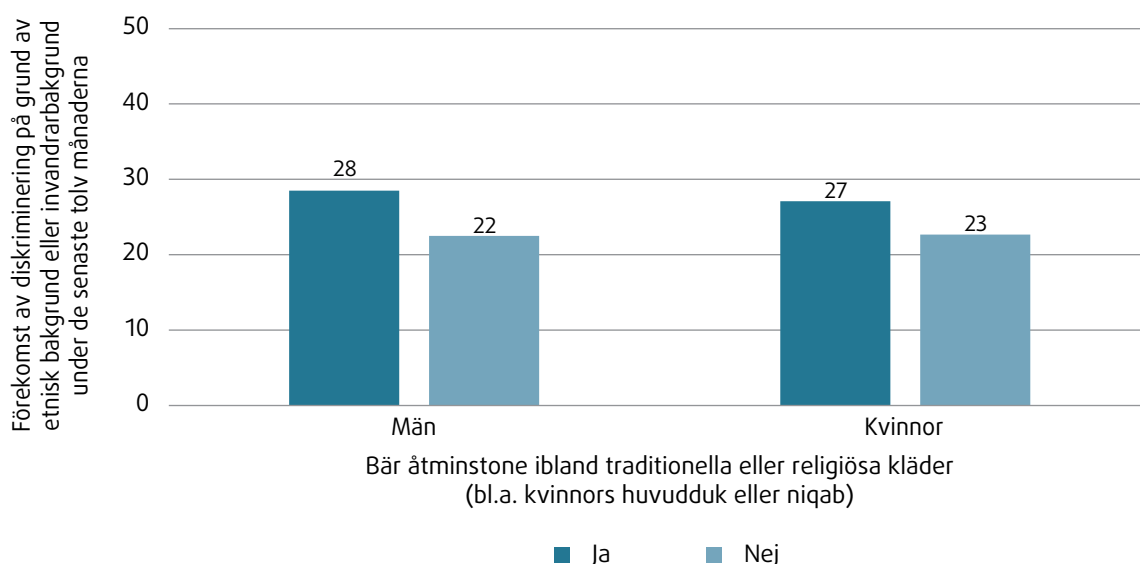
Könsskillnader inom och mellan målgrupper

I genomsnitt är det ingen skillnad i den diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund som upplevdes av muslimska kvinnor och av muslimska män under de tolv månaderna före undersökningen (25 procent respektive 24 procent). Det finns dock vissa väsentliga könsskillnader inom och mellan målgrupperna. Diskrimineringsgraden för muslimska kvinnor från Turkiet i Österrike är exempelvis dubbelt så hög som graden för män (38 procent mot 16 procent). Muslimska kvinnor från Afrika söder om Sahara i Finland och Italien upplever också denna form av diskriminering i högre grad än män i samma målgrupp (43 procent mot 33 procent i Finland, och 31 procent mot 20 procent i Italien). Däremot känner sig fler muslimska män än kvinnor i Nederländerna diskriminerade, oberoende av ursprungsland (från Nordafrika: 54 procent för män och 44 procent för kvinnor; från Turkiet: 48 procent för män och 30 procent för kvinnor). I Belgien redovisar muslimska män med nordafrikansk bakgrund en högre diskrimineringsgrad än kvinnor (34 procent mot 26 procent), men inga större könsskillnader observeras för muslimer från Turkiet (20 procent respektive 22 procent).

Resultaten pekar inte på några större skillnader mellan diskrimineringen av muslimska kvinnor som normalt bär huvudduk (eller niqab) utanför hemmet och diskrimineringen av dem som inte gör det – vilket gäller båda mätperioderna (de senaste tolv månaderna: 26 procent respektive 24 procent; de senaste fem åren: 40 procent och 39 procent). Vissa uppgifter tyder på att detta kan bero på mindre utsatthet för diskriminering till följd av mer begränsad social interaktion, t.ex. på arbetsplatsen eller när man söker arbete. Resultaten visar exempelvis att muslimska kvinnor som normalt bär huvudduk (eller niqab) utanför hemmet har arbete i mindre utsträckning än kvinnor som inte gör det (29 procent respektive 40 procent, för huvudverksamheten "avlönat arbete eller egenföretagare", enligt egen uppgift).

Resultaten visar dock (Diagram 11) att både manliga och kvinnliga muslimska intervjupersoner som åtminstone ibland bär traditionella eller religiösa kläder offentligt något oftare kände sig diskriminerade på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund under de tolv månaderna före undersökningen (28 procent för män; 27 procent för kvinnor) än muslimska intervjupersoner som inte bär sådana kläder (22 procent för män; 23 procent för kvinnor).

Diagram 11: Diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund under de senaste tolv månaderna, bland dem som bär/inte bär traditionella eller religiösa kläder, och per kön (procent) ^{a,b,c,d}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner som riskerade att drabbas av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund inom minst ett av de områden i vardagslivet som berördes i undersökningen (män: n=6 129, kvinnor: n=4 368), viktade resultat.

^b Områden i vardagslivet som berördes i undersökningen: när man söker arbete, på arbetsplatsen, i skolan (själv eller som förälder), hälso- och sjukvård, boende och andra offentliga eller privata tjänster (myndighet, restaurang eller bar, kollektivtrafik, butik).

^c Fråga: "Bär du traditionella eller religiösa kläder offentligt som är annorlunda än de klädtyper som normalt bärs i [LAND]? Detta omfattar exempelvis särskilda traditionella eller religiösa kläder, symboler, huvudduk eller turban."

^d Fråga som endast riktades till muslimska kvinnor: "Bär du normalt huvudduk eller niqab utanför hemmet?"

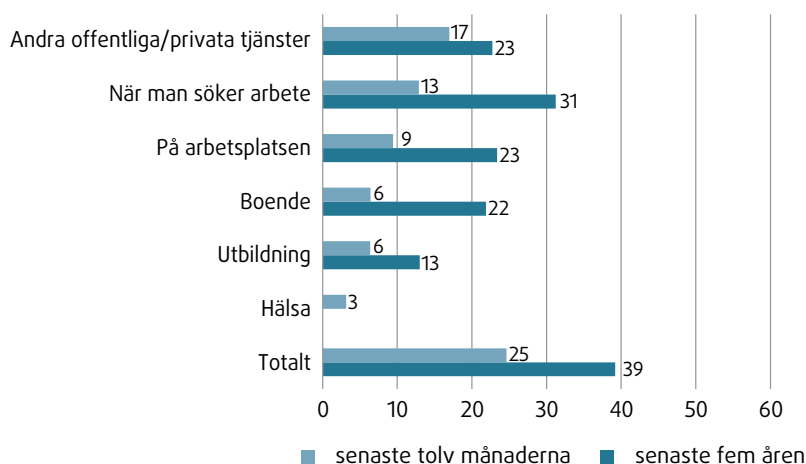
Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

2.2.2. Erfarenheter av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund

Den högsta graden av diskriminering de senaste fem åren på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund, för olika områden, finns i arbetslivet och i tillträdet till offentliga eller privata tjänster (Diagram 12). Av alla muslimska intervjupersoner som sökte arbete

under de fem åren före undersökningen kände sig 31 procent diskriminerade av detta skäl. Av dessa upplevde 13 procent diskrimineringen under året före undersökningen. I kontakten med offentliga eller privata tjänster – t.ex. myndigheter, kollektivtrafik eller vid tillträdet till butiker, restauranger eller barer – kände sig 23 procent och 17 procent av de muslimska intervjupersonerna diskriminerade under de fem åren respektive tolv månaderna före undersökningen.

Diagram 12: Diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund de senaste tolv månaderna och de senaste fem åren, inom olika områden (procent) ^{a,b}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner som riskerade att drabbas av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund inom området, viktade resultat, ordnade enligt tolv månadersgrad.

^b Områden i vardagslivet som omfattas av "Andra offentliga/privata tjänster": myndighet, restaurang eller bar, kollektivtrafik, butik.

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

Diskriminering på arbetsplatsen

I undersökningen tillfrågades också intervjupersonerna om de hade upplevt diskriminering på arbetsplatsen på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund (Tabell 1). Ibland är denna diskriminering kopplad till religiösa bruk. Ungefär 12 procent av de muslimska intervjupersoner som arbetade under de fem åren före undersökningen uppger exempelvis att de inte fick ta ledigt för en mycket viktig religiös helgdag, gudstjänst eller akt, och 9 procent konstaterar att de inte fick möjlighet att uttrycka eller utföra religiösa bruk och sedvänjor, t.ex. be eller använda huvudduk eller turban. Dessutom uppger 7 procent av de muslimska intervjupersonerna att de gavs uppgifter som de är överkvalificerade för, och 5 procent uppger att de inte blev befordrade på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund. Av de muslimska intervjupersonerna i undersökningen uppger 2 procent att de blev avskedade eller friställda på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund under de fem åren före undersökningen, och 1 procent fick inte gå med i facket.

Tabell 1: Intervjupersonernas upplevelser av diskriminering på arbetsplatsen på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund under de senaste fem åren (procent)

På arbetsplatsen	
Fick inte ta ledigt för en mycket viktig religiös helgdag, gudstjänst eller akt	12
Fick inte möjlighet att uttrycka eller utföra religiösa bruk och sedvänjor, t.ex. be eller använda huvudduk eller turban	9
Gavs uppgifter som de är överkvalificerade för	7
Blev inte befordrade	5
Avskedades eller friställdes	2
Fick inte gå med i facket	1

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

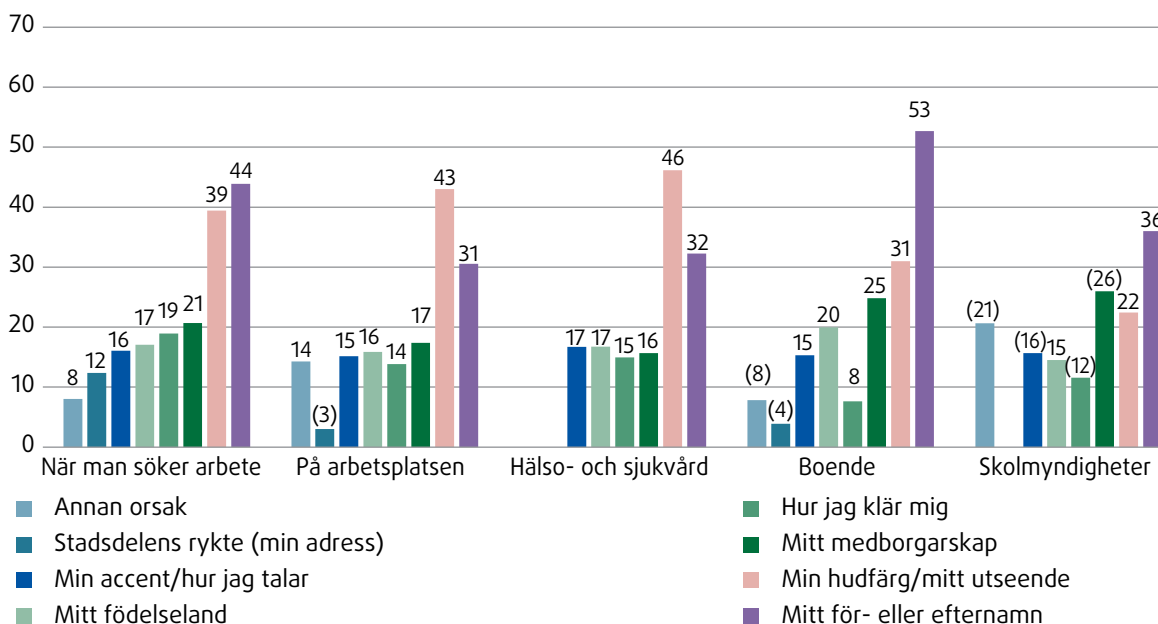
Huvudskäl till diskriminering på olika områden

När de muslimska intervjupersonerna tillfrågades om huvudskälet till den diskriminering de senast hade drabbats av på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund inom fem områden i livet, kunde de välja mellan åtta olika skäl (Diagram 13). Resultaten visar att två är särskilt relevanta för muslimska intervjupersoner inom alla områden – deras för- eller efternamn och deras hudfärg eller utseende. För- eller efternamn är mest relevant när de söker bostad (53 procent) eller arbete (44 procent). Hudfärg eller utseende nämns oftast av intervjupersonerna med avseende på anlitaend av hälso- och sjukvårdstjänster (46 procent) och på arbetsplatsen (43 procent). Vid sökandet efter arbete spelar alla åtta skälen en roll. Var nionde (12 procent) muslimsk intervjuperson som kände sig diskriminerad på grund av sin etniska bakgrund vid sökandet efter arbete nämner dock stadsdelens eller bostadsadressens rykte som skäl till diskriminering – en faktor som endast nämns så här ofta inom just detta område i vardagslivet. Intervjupersonernas medborgarskap rangordnas på tredje plats på området för boende, där det anges som skäl

till diskriminering av var fjärde (25 procent) muslimsk intervjuperson. Var femte intervjuperson (21 procent) anger medborgarskapet som skäl till diskriminering vid sökandet efter arbete. Medborgarskapet anges också som skäl till diskriminering på arbetsplatsen av 17 procent av de muslimska intervjupersonerna.

På grund av de mycket låga antalen är målgruppsbaserade jämförelser endast möjliga inom två områden: när man söker arbete och på arbetsplatsen. För muslimska intervjupersoner från Afrika söder om Sahara i Danmark, Frankrike, Finland, Malta, Italien och Sverige är hudfärg eller utseende det viktigaste skälet till diskriminering när de söker arbete eller på arbetsplatsen. Muslimer från Sydasiern i Italien och Grekland, och muslimer från Turkiet i Österrike och Tyskland, anger också hudfärg som huvudorsak till att de kände sig diskriminerade när de sökte arbete. Första och andra generationens muslimska invandrare från Nordafrika i Nederländerna, Belgien och Frankrike, som kände sig diskriminerade när de sökte arbete, anger däremot att deras för- eller efternamn var huvudskälet. Samtidigt anger nordafrikanska muslimer i Italien som kände sig diskriminerade att födelselandet var huvudskälet både när de söker

Diagram 13: Huvudskäl till det senaste fallet av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund inom olika områden i livet (flera svar) (procent)^{a,b,c}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner som lämnade information om det senaste fallet av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund inom minst ett av fem områden i vardagslivet ("när man söker arbete": n=1 747; "på arbetsplatsen": n=1 522; "hälso- och sjukvård": n=329; "boende": n=750; "skolmyndigheter": n=245), viktade resultat.

^b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

^c Fråga: "Vad var, enligt dig, huvudorsaken till att du senast kände dig diskriminerad på grund av din etniska bakgrund eller invandrarbakgrund när [OMRÅDE]?"

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

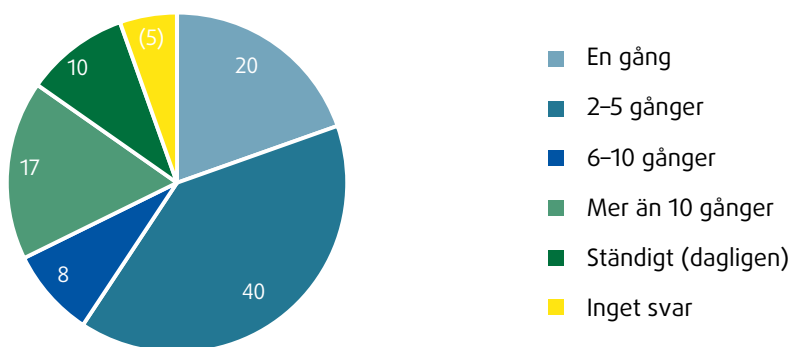
arbete och på arbetsplatsen. Turkiska muslimer i Tyskland som kände sig diskriminerade på arbetsplatsen och nordafrikanska muslimer i Spanien som upplevde diskriminering när de sökte arbete uppger att medborgarskapet var det viktigaste skälet till diskrimineringen.

Vid en analys av skillnaderna mellan könen när det gäller huvudskälen till diskriminering vid sökandet efter arbete och på arbetsplatsen framkommer följande: Muslimska män nämner oftare hudfärg (när man söker arbete: 51 procent för män och 26 procent för kvinnor; på arbetsplatsen: 49 procent för män och 36 procent för kvinnor), för- eller efternamn (när man söker arbete: 50 procent för män och 37 procent för kvinnor; på arbetsplatsen: 36 procent för män och 23 procent för kvinnor) och accent eller sätt att tala landets nationalspråk (på arbetsplatsen: 20 procent respektive 9 procent). Dessa skäl är dock relevanta för både män och kvinnor inom samtliga fem områden. För muslimska kvinnor är däremot kläderna det mest relevanta. Med avseende på arbete nämns exempelvis detta skäl betydligt oftare av muslimska kvinnor än av muslimska män (35 procent mot 4 procent när man söker arbete, och 22 procent mot 7 procent på arbetsplatsen). Med avseende på hälso- och sjukvård nämns kläder endast av muslimska kvinnor.

Hur ofta intervjupersonerna upplever diskriminering

I undersökningen tillfrågades intervjupersonerna hur ofta de hade känt sig diskriminerade på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund inom fem områden i vardagslivet (när man söker arbete, på arbetsplatsen, inom hälso- och sjukvården, i samband med boende och vid kontakt med skolmyndigheter) under de senaste tolv månaderna. I genomsnitt angav muslimska intervjupersoner minst fem incidenter om året, vilket visar att diskriminering är något som upprepas för många muslimer (medelvärdena varierar – t.ex. mellan 2,3 incidenter för invandrare från Afrika söder om Sahara i Italien till 6,2 incidenter för första och andra generationens invandrare från Nordafrika i Belgien). Hur ofta diskrimineringen inträffar varierar mellan de fem områdena i vardagslivet. Muslimska intervjupersoner drabbas oftast av diskriminering på arbetsplatsen och när de söker arbete (Diagram 14 och Diagram 15). Av alla muslimska intervjupersoner uppger 10 procent att de hade känt sig diskriminerade dagligen på arbetsplatsen på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund, och 17 procent hade känt sig diskriminerade mer än tio gånger (Diagram 14). Det skulle krävas en ingående analys för att ta reda på vad som får en intervjuperson att betrakta en upplevelse av

Diagram 14: Antal upplevelser av diskriminering på arbetsplatsen på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund under de senaste tolv månaderna (procent) ^{a,b,c}

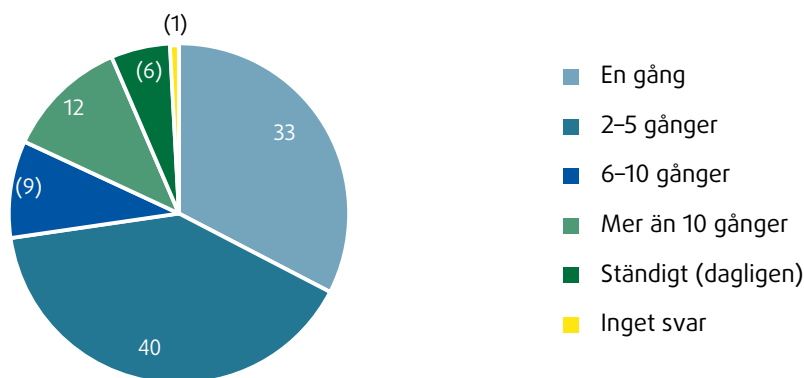
Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner som kände sig diskriminerade på arbetsplatsen på grund av etniskt ursprung eller invandrarbakgrund under de senaste tolv månaderna (n=739), viktade resultat.

^b Fråga: "Hur många gånger har detta hänt dig på arbetsplatsen under de senaste tolv månaderna?"

^c Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

Diagram 15: Antal upplevelser av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund när man har sökt arbete under de senaste tolv månaderna (procent) ^{a,b,c}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner som kände sig diskriminerade på grund av etniskt ursprung eller invandrabakgrund när de sökte arbete under de senaste tolv månaderna (n=829), viktade resultat.

^b Fråga: "Hur många gånger har detta hänt dig när du sökte arbete under de senaste tolv månaderna?"

^c Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

diskriminering som en daglig upplevelse, eftersom det kan bero på en enda incident som påverkar personen varje dag eller flera incidenter som leder till en ständig känsla av daglig diskriminering.

2.2.3. Rapportering av diskriminering

Fall av diskriminering rapporteras i relativt begränsad utsträckning, särskilt av muslimska män

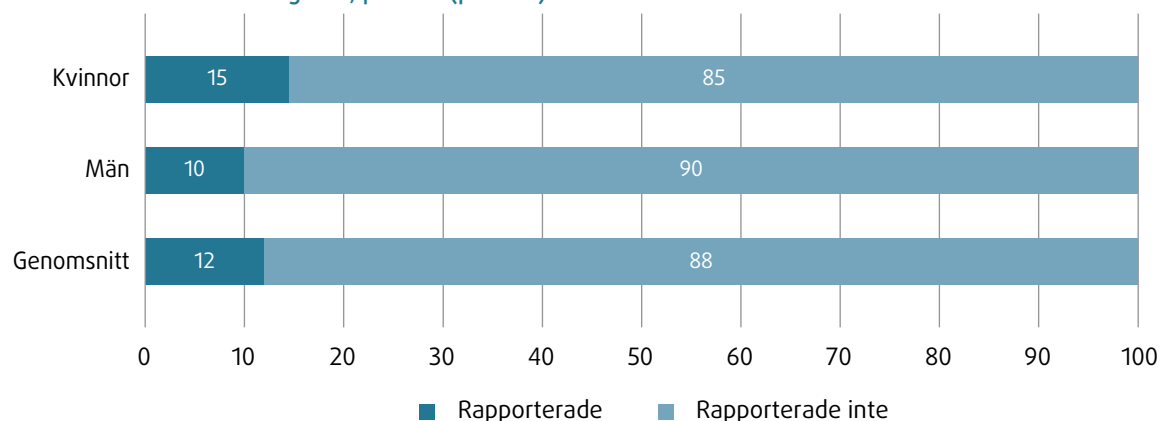
Fall av diskriminering rapporteras fortfarande i begränsad utsträckning av första och andra generationens muslimska invandrare. I EU-MIDIS I framgick det att 79 procent av de muslimska intervjupersonerna inte rapporterade den diskriminering de drabbades av. I genomsnitt visar resultaten från EU-MIDIS II att endast 12 procent av de muslimska intervjupersoner som hade känt sig diskriminerade på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund under de fem åren före undersökningen rapporterade den senaste incidenten eller lämnade in ett klagomål till en myndighet. Rapporteringsnivån är ännu lägre bland muslimska män: i alla länder och målgrupper rapporterade endast 10 procent det senaste fallet av diskriminering. Däremot rapporterade 15 procent av de muslimska kvinnorna det senaste fallet av diskriminering eller lämnade in ett klagomål om detta (Diagram 16). Mellan första och andra generationens muslimska invandrare fanns det inga större skillnader i rapporteringen av det senaste fallet av diskriminering.

När det gäller skillnaderna mellan medlemsstater (Diagram 17) visar undersökningen att rapporteringen av det senaste fallet av diskriminering är högst bland första och andra generationens muslimska invandrare i Finland och Nederländerna, där nästan var tredje eller var fjärde incident rapporteras (31 procent respektive 25 procent). Endast var femte incident rapporteras i både Sverige och Danmark (19 procent vardera).

De flesta rapporter eller klagomål om den senaste incidenten lämnas in till arbetsgivaren

Av alla områden i vardagslivet är nästan hälften av alla rapporter eller klagomål om den senaste incidenten kopplade till en incident på arbetsplatsen (46 procent). Var femte rapporterad incident inträffade vid kontakt med myndigheter eller offentliga tjänster (20 procent). Av rapporterna avser 15 procent en incident vid kontakt med skolan. Muslimska intervjupersoner som rapporterade det senaste fallet av diskriminering inom alla områden i vardagslivet rapporterade detta allra oftast till en arbetsgivare (39 procent), följt av polisen (17 procent) och fackföreningar eller personalkommittéer (16 procent). Dessa resultat återspeglar rapporteringsgraden, eftersom de flesta rapporter lämnas in när en incident inträffar på arbetsplatsen. Rapportering till likabehandlingsorgan sker mycket mer sällan: endast 4 procent av de muslimska intervjupersoner som rapporterade en incident lämnade in ett klagomål eller en rapport till ett sådant organ. Vilka myndigheter/institutioner intervjupersonerna vänder sig till

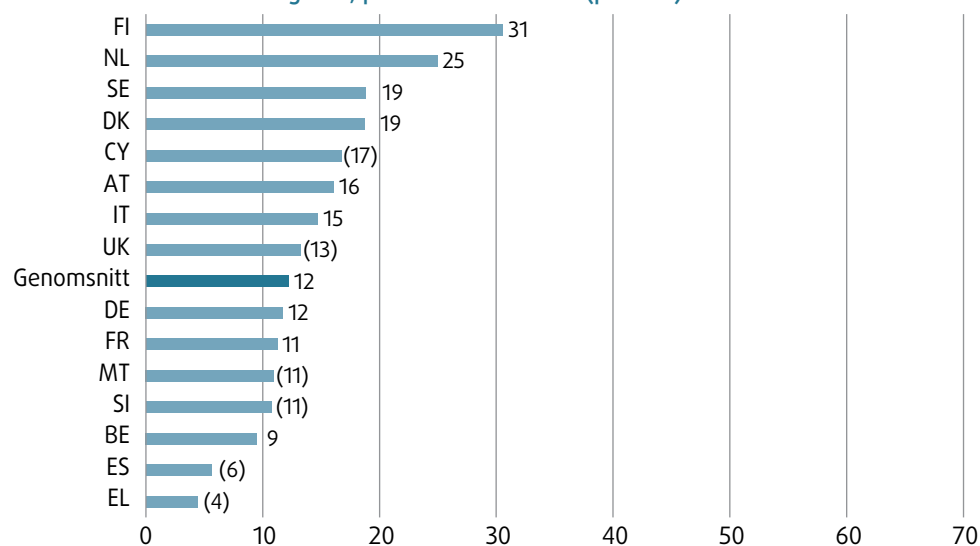
Diagram 16: Första och andra generationens muslimska invandrare som rapporterade eller lämnade in ett klagomål om det senaste fallet av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund, per kön (procent) ^{a,b,c}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner som riskerade att drabbas av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund inom minst ett av de områden i vardagslivet som berördes i undersökningen (n=4 881, av vilka n= 3 025 män och n=1 856 kvinnor), viktade resultat.
^b Områden i vardagslivet som berördes i undersökningen: när man söker arbete, på arbetsplatsen, i skolan (själv eller som förälder), hälso- och sjukvård, boende och andra offentliga eller privata tjänster (myndighet, restaurang eller bar, kollektivtrafik, butik).
^c Fråga: "Den senaste gången du kände dig diskriminerad på grund av din etniska bakgrund eller invandrarbakgrund i samband med [område], rapporterade du incidenten eller lämnade du in ett klagomål om den?"

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

Diagram 17: Första och andra generationens muslimska invandrare som rapporterade eller lämnade in ett klagomål om det senaste fallet av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund, per EU-medlemsstat (procent) ^{a,b,c,d}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner som hade upplevt diskriminering på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund inom minst ett av de områden i vardagslivet som berördes i undersökningen ("de senaste tolv månaderna": n=698), viktade resultat.
^b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.
^c Områden i vardagslivet som berördes i undersökningen: när man söker arbete, på arbetsplatsen, i skolan (själv eller som förälder), hälso- och sjukvård, boende och andra offentliga eller privata tjänster (myndighet, restaurang eller bar, kollektivtrafik, butik).
^d Fråga: "Den senaste gången du kände dig diskriminerad på grund av din etniska bakgrund eller invandrarbakgrund i samband med [område], rapporterade du incidenten eller lämnade du in ett klagomål om den?"

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

varierar dock mellan de olika områden i vardagslivet som omfattas av undersökningen.

I arbetslivet (när man söker arbete och på arbetsplatsen) lämnas de flesta klagomål in till arbetsgivaren (när man söker arbete: 32 procent, på arbetsplatsen: 67 procent), facket eller personalkommittén (på arbetsplatsen: 28 procent), polisen (när man söker arbete: 17 procent och på arbetsplatsen: 11 procent) och samhällsorganisationer som kyrkan/trosbaserade minoritetsgrupper (när man söker arbete: 15 procent).

Den låga rapporteringsgraden möjliggör inte en detaljerad analys av hur nöjda intervjupersonerna är med hanteringen av deras klagomål. Den högsta rapporteringsgraden finns visserligen i arbetslivet, men det är värt att notera att de muslimska intervjupersonerna i allmänhet känner sig något missnöjda med hur arbetsgivaren, facket eller personalkommittén hanterade klagomålet. Detta gäller också polisens hantering av klagomål som rör incidenter i samband med tillträdet till nattklubbar, barer eller restauranger, eller i kollektivtrafiken. Intervjupersonerna var inte heller nöjda med hur kommunerna hanterade deras klagomål när diskrimineringen var knuten till myndigheter eller offentliga tjänster.

Inte effektivt och inte värt besväret: skäl till att inte rapportera diskriminering

De flesta muslimska intervjupersoner som inte rapporterade fall av diskriminering till någon organisation eller myndighet, för alla de områden i vardagslivet som berördes i undersökningen och i likhet med resultaten från EU-MIDIS I,²⁸ avstod från detta eftersom de anser att inget skulle hända eller förändras (t.ex. boende: 41 procent; i skolan: 40 procent; myndigheter eller offentliga tjänster: 40 procent), eller eftersom de tycker att incidenten är för betydelselös eller inte är värd att rapportera (t.ex. i skolan: 44 procent; kollektivtrafik: 42 procent; på en nattklubb, bar eller restaurang: 34 procent). Det tredje skälet som intervjupersonerna anger – inom alla områden – är att dessa typer av incidenter inträffar hela tiden (t.ex. på en nattklubb, bar eller restaurang, i kollektivtrafiken eller när de går in eller vistas i en butik: 27 procent). De två vanligaste skälen till att inte rapportera är endast annorlunda i kontakten med barnens skolor: på detta område är intervjupersonerna mest oroliga över negativa konsekvenser (42 procent) och, för det andra, att det inte finns bevis för incidenten (27 procent). Det sistnämnda är också det fjärde viktiga skälet inom många områden. Ett annat skäl till att intervjupersonerna inte rapporterar den senaste incidenten är att de inte vill ställa till besvär (t.ex. hälso- och sjukvård: 21 procent; boende samt myndigheter eller offentliga tjänster: 17 procent).

²⁸ FRA (2009), s. 8f.

2.2.4. Medvetenhet om stödorganisationer, likabehandlingsorgan och lagar mot diskriminering

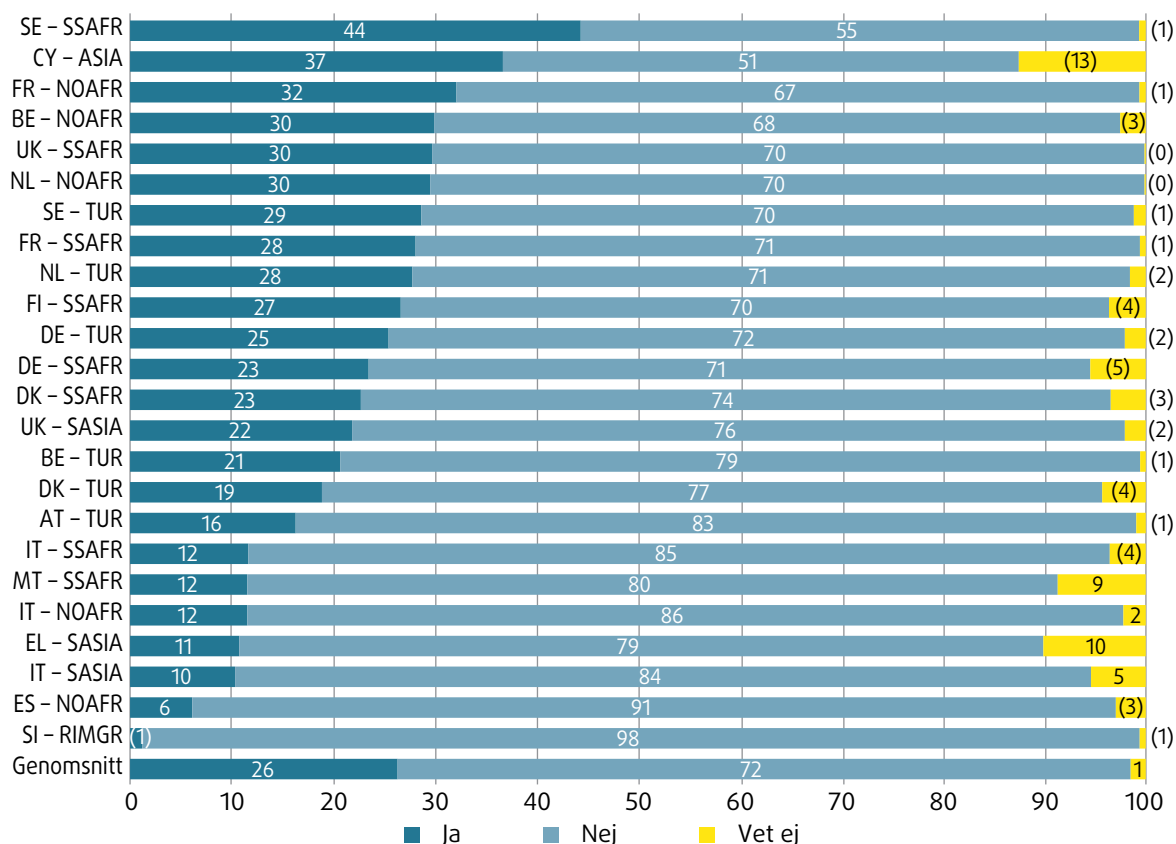
Medvetenheten om organisationer som erbjuder stöd och råd vid fall av diskriminering undersöktes genom att intervjupersonerna tillfrågades om de kände igen någon eller flera av tre i förväg utvalda likabehandlingsorgan (i Tyskland, upp till fyra organ). Dessutom tillfrågades intervjupersonerna om de känner till någon organisation i sitt hemvistland som erbjuder stöd eller råd till människor som har blivit diskriminerade, oavsett anledning.

I allmänhet känner de flesta muslimska intervjupersoner (72 procent) i EU-MIDIS II inte till någon organisation i hemvistlandet som erbjuder stöd eller råd till personer som har drabbats av diskriminering (Diagram 18).²⁹ Resultatet liknar resultaten från EU-MIDIS I,³⁰ enligt vilka 80 procent av de muslimska intervjupersonerna inte kände till någon sådan organisation. Det kan också förklara den låga rapporteringsgraden. Resultaten varierar dock mellan olika målgrupper och länder – från 98 procent av de nyligen anlända muslimska invandrarna i Slovenien som inte känner till en sådan organisation till 55 procent av muslimerna från Afrika söder om Sahara i Sverige som inte känner till någon. Bland nordafrikanska muslimer i Spanien och nyligen anlända invandrare i Slovenien känner nästan ingen av intervjupersonerna till en sådan stödtjänst eller stödorganisation. Däremot uppvisar muslimska intervjupersoner från Afrika söder om Sahara i Sverige (44 procent) och muslimska invandrare från Asien på Cypern (37 procent) den största medvetenheten om sådana organisationer i hemvistlandet. I Belgien tycks muslimer med nordafrikansk bakgrund i allmänhet vara mer medvetna om stödorganisationer än de från Turkiet (30 procent respektive 21 procent).

²⁹ Det redovisade genomsnittet i 2009 års *Data i fokus-rapport 2: Muslimer* var 80 procent. Även om det inte går att göra några direkta och exakta jämförelser mellan de två uppgifterna (på grund av något olika sammansättningar av länder och målgrupper i de två analyserna) visar resultatet att de flesta muslimska intervjupersoner normalt inte är medvetna om att stödorganisationer finns tillgängliga i hemvistlandet om de blir diskriminerade. För romska intervjupersoner visade resultaten från EU-MIDIS II att i genomsnitt 82 procent var omedvetna om detta, vilket innebär att muslimska intervjupersoner i allmänhet är något mer medvetna om sådana organisationer än romska intervjupersoner. Se FRA (2016), s. 41.

³⁰ FRA (2009).

Diagram 18: Medvetenhet bland första och andra generationens muslimska invandrare om organisationer som erbjuder stöd eller råd till offer för diskriminering (oavsett grunderna för diskriminering), per målgrupp (procent) ^{a,b,c,d}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat, ordnade enligt "Ja".

^b Fråga: "Känner du till någon organisation i [LAND] som erbjuder stöd eller råd till människor som har blivit diskriminerade - oavsett anledning?"

^c Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

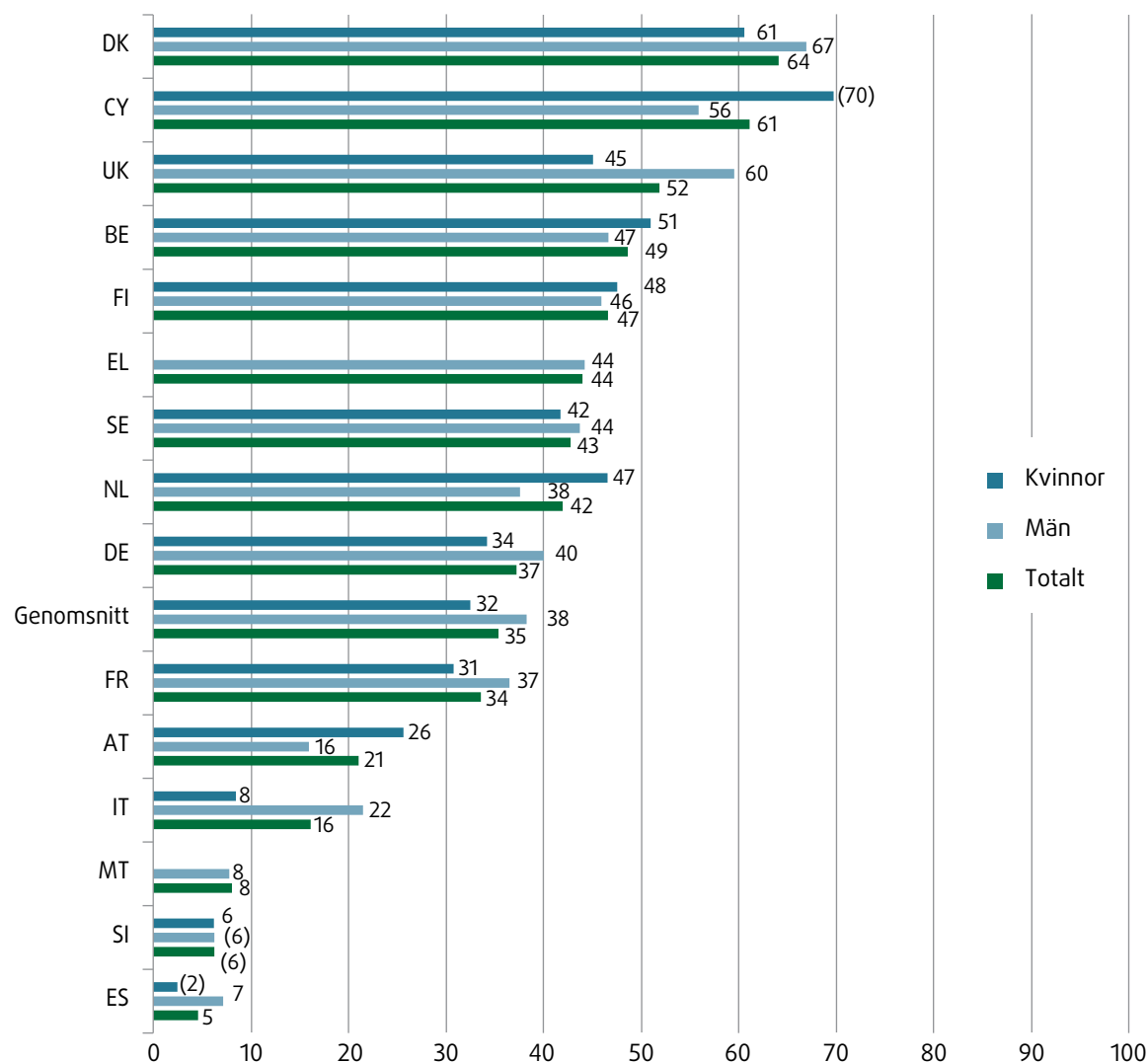
^d Förkortningarna för målgrupper avser första och andra generationens invandrare från [land/region]: TUR = Turkiet, SSAFR = Afrika söder om Sahara, NOAFR = Nordafrika, SASIA = Sydasiien, ASIA = Asien, RIMGR = nyligen anlända invandrare från tredjeländer.

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

Sammantaget känner majoriteten (65 procent) av de muslimska intervjupersonerna inte till något likabehandlingsorgan i landet, även om resultaten varierar mellan olika länder (Diagram 19). De mest välkända likabehandlingsorganen finns i Danmark (64 procent), Cypern (61 procent) och Storbritannien (52 procent), där mer än hälften av intervjupersonerna känner till minst ett likabehandlingsorgan. I Belgien (49 procent) och Finland (47 procent) känner nästan hälften av de muslimska intervjupersonerna till minst ett sådant organ. I andra länder känner få intervjupersoner till ett likabehandlingsorgan - t.ex. i Österrike (21 procent), Malta (8 procent), Slovenien (6 procent) och Spanien (5 procent).

I genomsnitt känner fler män (38 procent) än kvinnor (32 procent) till minst ett likabehandlingsorgan, men skillnaderna mellan män och kvinnor varierar mellan olika länder. Skillnaden i medvetenhet mellan muslimska män (60 procent) och kvinnor (45 procent) är särskilt framträdande i Storbritannien. I Belgien, Nederländerna och Österrike känner däremot klart fler muslimska kvinnor till minst ett likabehandlingsorgan.

Diagram 19: Muslimska intervjupersoners vetskap om minst ett likbehandlingsorgan (procent) ^{a,b,c}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat, ordnade enligt "Totalt".

^b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

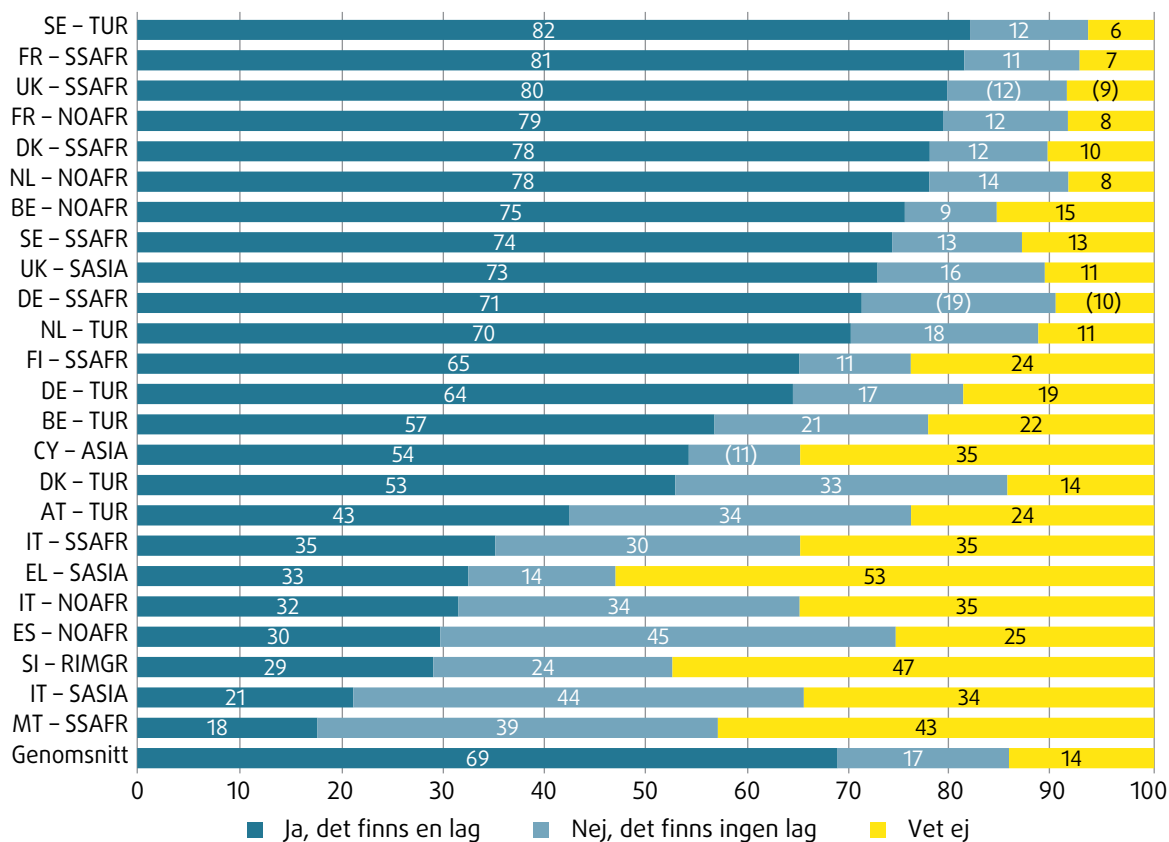
^c Fråga: "Har du hört talas om [likbehandlingsorganets namn]?"

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

När muslimska intervjupersoner tillfrågas om lagstiftningen mot diskriminering i hemvistlandet ger de i allmänhet prov på stor medvetenhet, men resultaten varierar i hög grad mellan olika målgrupper och länder (Diagram 20). I allmänhet känner de flesta muslimska intervjupersoner (69 procent) till att diskriminering på grund av hudfärg, etniskt ursprung eller religion är olagligt i hemvistlandet. Av de muslimska intervjupersonerna tror 17 procent att det inte finns någon sådan lag, medan 14 procent inte vet om någon sådan lagstiftning existerar.

Den största medvetenheten om lagstiftning mot diskriminering finns bland intervjupersoner från Turkiet i Sverige (82 procent), från Afrika söder om Sahara i Frankrike (81 procent), Storbritannien (80 procent) och Danmark (78 procent) och från Nordafrika i Frankrike (79 procent) och Nederländerna (78 procent). De lägsta medvetenhetsnivåerna finns bland muslimer från Afrika söder om Sahara på Malta (18 procent), muslimer från Sydasien i Italien (21 procent) och nyligen anlända muslimska invandrare i Slovenien (29 procent).

Diagram 20: Medvetenhet bland första och andra generationens muslimska invandrare om lagar som förbjuder diskriminering på grund av hudfärg, etniskt ursprung eller religion (procent)^{a,b,c,d}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat, ordnade enligt "Ja".

^b Fråga: "Finns det någon lag i [LAND] som förbjuder diskriminering på grund av hudfärg, etniskt ursprung eller religion, så vitt du vet?"

^c Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

^d Förkortningarna för målgrupper avser första och andra generationens invandrare från [land/region]: TUR = Turkiet, SSAFR = Afrika söder om Sahara, NOAFR = Nordafrika, SASIA = Sydasiens, ASIA = Asien, RIMGR = nyligen anlända invandrare från tredjeländer.

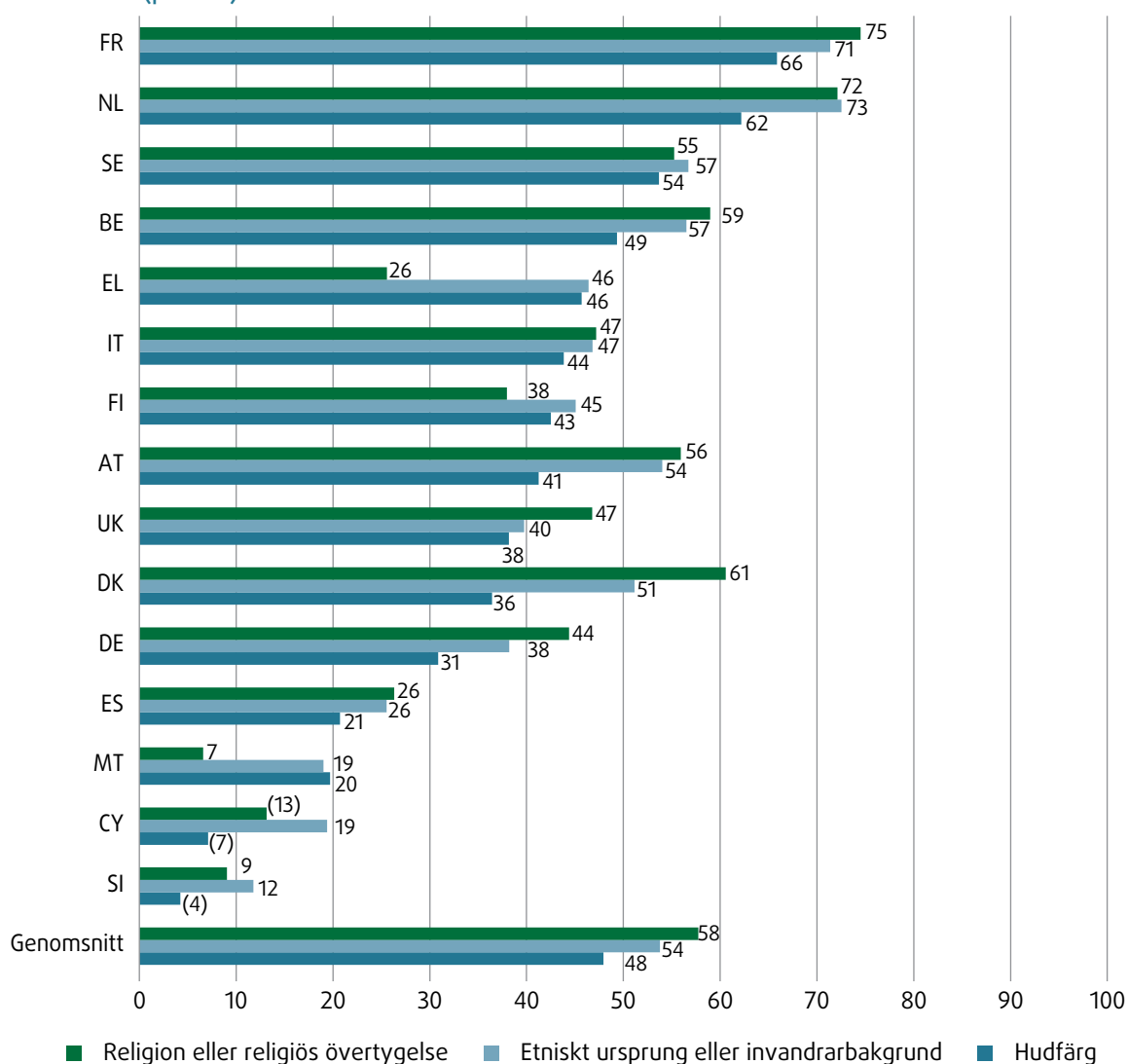
Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

2.2.5. Uppfattad diskriminering på grund av etniskt ursprung, hudfärg och religion eller religiös övertygelse

Intervjupersonerna uppmanades att bedöma hur utbredd diskrimineringen på grund av hudfärg, etniskt ursprung och religion eller religiös övertygelse är i hemvistlandet. Mer än varannan muslimsk intervjuperson

anser att diskriminering på någon av dessa tre grunder är ganska eller mycket utbredd (Diagram 21). I genomsnitt anses diskriminering på grund av religion eller religiös övertygelse vara ännu mer utbredd (58 procent). Andelen muslimska intervjupersoner som upplevde diskriminering under de fem åren före undersökningen är dock betydligt mindre än den andel som anser att diskriminering på grund av religion, etniskt ursprung eller hudfärg är utbredd i samhället.

Diagram 21: Muslimska intervjupersoner som anser att diskriminering på grund av religion, etniskt ursprung eller hudfärg är mycket utbredd eller ganska utbredd i deras land, per EU-medlemsstat (procent) ^{a,b,c,d}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat.
^b Fråga: "Ange för var och en av följande typ av diskriminering om den enligt din åsikt är mycket ovanlig, ganska ovanlig, ganska utbredd eller mycket utbredd i [LAND]?"
^c Svarskategorierna "mycket utbredd" och "ganska utbredd" har slagits ihop i den här analysen.
^d Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.
 Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

De muslimska intervjupersonerna i denna undersökning och befolkningen i stort har klart olika uppfattning om diskriminering på grund av etniskt ursprung eller religion. Baserat på resultaten från Särskild Eurobarometer 437 om diskriminering i EU 2015³¹ är det en större andel av befolkningen i stort som anser att diskriminering på grund av etniskt ursprung är utbredd i landet, än andelen av de muslimska intervjupersonerna i de 15 EU-medlemsstaterna i EU-MIDIS II. Det finns

ett liknande mönster när det gäller diskriminering på grund av religion eller religiös övertygelse. Den andel av befolkningen i stort i alla undersökningsländer som anser att sådan diskriminering är utbredd är lika stor som eller till och med större än andelen av de muslimska intervjupersonerna i EU-MIDIS II – utom i Österrike (muslimska intervjupersoner: 56 procent; befolkningen i stort: 51 procent) och Finland (muslimska intervjupersoner: 38 procent; befolkningen i stort: 35 procent).

31 Europeiska kommissionen (2015b).

2.3. Hatbrott – trakasserier och våld

VIKTIGA SLUTSATSER

- Ungefär 27 procent av de muslimska intervjupersonerna hade drabbats av trakasserier på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund under de tolv månaderna före undersökningen, och 45 procent av dessa personer hade upplevt sex eller fler incidenter under perioden. Och 2 procent av intervjupersonerna uppger att de blev fysiskt angripna på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund under samma period.
- Fler intervjupersoner i andra generationen hade drabbats av hatmotiverade trakasserier under de tolv månaderna före undersökningen (36 procent) än i första generationen (22 procent).
- Generellt sett är det mer sannolikt att muslimska kvinnor som offentligt bär huvudduk (eller de mycket få som bär niqab) drabbas av fördomsbaserade trakasserier än övriga muslimska kvinnor – 31 procent jämfört med 23 procent.
- Ungefär 39 procent av de muslimska kvinnor som offentligt bär huvudduk eller niqab uppger att de under de tolv månaderna före undersökningen har upplevt olämpliga blickar eller kränkande gester på grund av denna religiösa symbol, 22 procent har upplevt förolämpningar eller stötande kommentarer och 2 procent angreps fysiskt.
- I nio av tio fall (91 procent) rapporterade inte intervjupersonerna den senaste incidenten av fördomsbaserade trakasserier till polisen eller en annan organisation, och 43 procent förklarade detta med att "inget skulle hända eller förändras om det rapporterades". Ungefär 77 procent av de fördomsbaserade fysiska angreppen rapporterades inte heller till polisen eller någon annan organisation.
- Endast 3 av 3 763 muslimska intervjupersoner som uppgav att de hade drabbats av trakasserier rapporterade detta till ett likabehandlingsorgan, en människorättsinstitution eller en ombudsman.
- De allra flesta intervjupersoner som anmälde det senaste fördomsbaserade fysiska angreppet till polisen (81 procent) uppger att de var mycket eller något missnöjda med hur polisen hanterade ärendet, medan 13 procent uppger att de var nöjda. I FRA:s undersökning om våld mot kvinnor i EU uppgav 66 procent av kvinnorna att de var nöjda med hur polisen hade utrett det allvarligaste fallet av fysiskt våld som hade begåtts av någon annan än deras nuvarande eller tidigare partner.
- Förövarna av både fördomsbaserade trakasserier och våld var i de flesta fallen okända för offret, och saknade bakgrund i en etnisk minoritet. Ungefär 3–5 procent av intervjupersonerna uppger att förövarna av de fördomsbaserade incidenter de hade upplevt kan ha varit medlemmar i en extremistisk eller rasistisk grupp.
- Andelen kvinnor som uppger att förövaren av den senaste incidenten tillhörde en annan etnisk minoritet är mycket större än för män (48 procent jämfört med 26 procent). På liknande sätt uppger fler intervjupersoner i andra generationen än i första generationen att förövaren tillhörde en annan etnisk minoritet: mer bestämt 38 procent av intervjupersonerna i andra generationen och 28 procent av intervjupersonerna i första generationen.
- Ungefär 2 procent av de muslimska intervjupersonerna uppger att de har angripits fysiskt av polisen på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund under de fem åren före undersökningen (1 procent under de tolv månaderna före undersökningen). Majoriteten av dessa incidenter (70 procent) rapporterades inte.
- Ungefär hälften av de muslimska intervjupersonerna förespråkar inte användning av fysiskt våld för att undvika att själv bli fysiskt skadad eller undvika att någon annan blir fysiskt skadad (53 procent respektive 49 procent). De allra flesta anser att det aldrig är acceptabelt att använda fysiskt våld om någon förolämpar dem på grund av deras etniska bakgrund eller invandrabakgrund eller deras religion (86 procent respektive 87 procent).

I direktivet om likabehandling oavsett ras³² erkänns trakasserier som en form av diskriminering. Trakasserier definieras i direktivet som "ett oönskat beteende som har samband med ras eller etniskt ursprung [, vilket] syftar till eller leder till att en persons värdighet kränks och att en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller kränkande stämning skapas" (artikel 2).

Rambeslutet om rasism och främlingsfientlighet³³ ger skydd mot uppvigling till hat och hatbrott mot en person eller personer från en grupp som utpekats med åberopande av ras, hudfärg, religion, härstamning eller nationellt eller etniskt ursprung. Särskilt enligt artiklarna 4 och 8 ska EU-medlemsstaterna vidta de åtgärder som krävs för att väcka åtal för gärningar med rasistiska

32 Rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung, EGT 2000, L 180 (direktivet om likabehandling oavsett ras).

33 Europeiska unionens råd (2008), rådets rambeslut 2008/913/RIF av den 28 november 2008 om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen, EUT L 328, 2008.

och/eller främlingsfientliga motiv, och för att sådana motiv ska kunna tas i beaktande av domstolarna som en försvärande omständighet vid fastställandet av sanktioner. I direktivet om brottsoffers rättigheter föreskrivs dessutom att en individuell bedömning görs av "brottsoffer som har utsatts för ett brott som begåtts med diskriminerande motiv" för att fastställa eventuella specifika skyddsbehov (artikel 22).³⁴ Vid dessa bedömningar ska hänsyn tas till personens etniska tillhörighet, ras och religion.

I juni 2016 inrättade Europeiska kommissionen en högnivågrupp för kampen mot rasism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans, för att på ett effektivare sätt ta itu med hat och intolerans. FRA fick ansvar för samordningen av en särskild undergrupp som ska hjälpa medlemsstaterna att ta fram ändamålsenliga metoder för registrering och insamling av uppgifter om hatbrott. Den tillämpliga lagstiftningen, bl.a. rådets rambeslut om rasism och främlingsfientlighet,³⁵ omfattar inte bestämmelser för insamling och offentliggörande av sådana uppgifter. Officiella uppgifter om fall av utsatthet för brott motiverade av hat mot muslimer har hittills offentliggjorts av nio EU-medlemsstater: Danmark, Finland, Frankrike, Kroatien, Nederländerna, Polen, Sverige, Tjeckien och Österrike.³⁶

I FRA:s rapport *Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights*³⁷ från 2012 framhölls behovet av att vidga insamlingen av uppgifter om hatbrott för att synliggöra hatbrotten i EU, eftersom endast få EU-medlemsstater samlar in och offentliggör uppgifter om en rad fördomsmotiv. I rapporten uppmärksammades även Europadomstolens domar, i vilka det slogs fast att staterna måste "demaskera" motiven bakom rasistiska brott och brott som begås på grund av offrets religiösa övertygelse.

2.3.1. Erfarenheter av trakasserier motiverade av hat

I de undersökningsresultat som läggs fram i denna rapport nämns trakasserier som drabbar utvalda grupper av muslimska intervjupersoner på grund av deras "etniska bakgrund eller invandrarbakgrund". Detta begrepp används som en överordnad term och omfattar resultaten för tre fördomsindikatorer som berörs separat i undersökningen: hudfärg, etniskt ursprung eller invandrarbakgrund och religion eller religiös övertygelse. Intervjupersonerna tillfrågades om fem former av trakasserier: stötande eller hotfulla kommentarer som görs personligen, hot om våld som framförs personligen, olämpliga blickar eller kränkande gester, stötande eller hotfulla e-post- eller textmeddelanden (sms) och stötande kommentarer på nätet.

Förekomst och frekvens av trakasserier motiverade av hat

Sammanslaget uppgav en av fyra muslimska intervjupersoner (27 procent) att de hade upplevt trakasserier på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund minst en gång under de tolv månaderna före undersökningen. Detta varierar mellan nästan hälften av alla muslimska intervjupersoner från Afrika söder om Sahara i Tyskland (48 procent) och Finland (45 procent) till 13–14 procent av de muslimska intervjupersonerna från Afrika söder om Sahara i Storbritannien respektive Malta (Diagram 22).

När det gäller hur ofta trakasserier inträffar visar undersökningen att totalt 45 procent har upplevt sex eller fler incidenter, 36 procent har upplevt två till fem incidenter och 19 procent har upplevt en incident. Resultaten varierar beroende på ursprungsland/ursprungsregion och hemvistland. De flesta som utsätts för fördomsbaserade trakasserier bland de muslimska intervjupersonerna från Turkiet i Nederländerna (60 procent), från Afrika söder om Sahara i Sverige (58 procent) och från Nordafrika i Belgien (58 procent) har upplevt sex eller fler incidenter på ett år. Sammanslaget finns det inga större skillnader mellan andelen muslimska män och muslimska kvinnor som upplevde sex eller fler fall av fördomsbaserade trakasserier under de tolv månaderna före undersökningen.

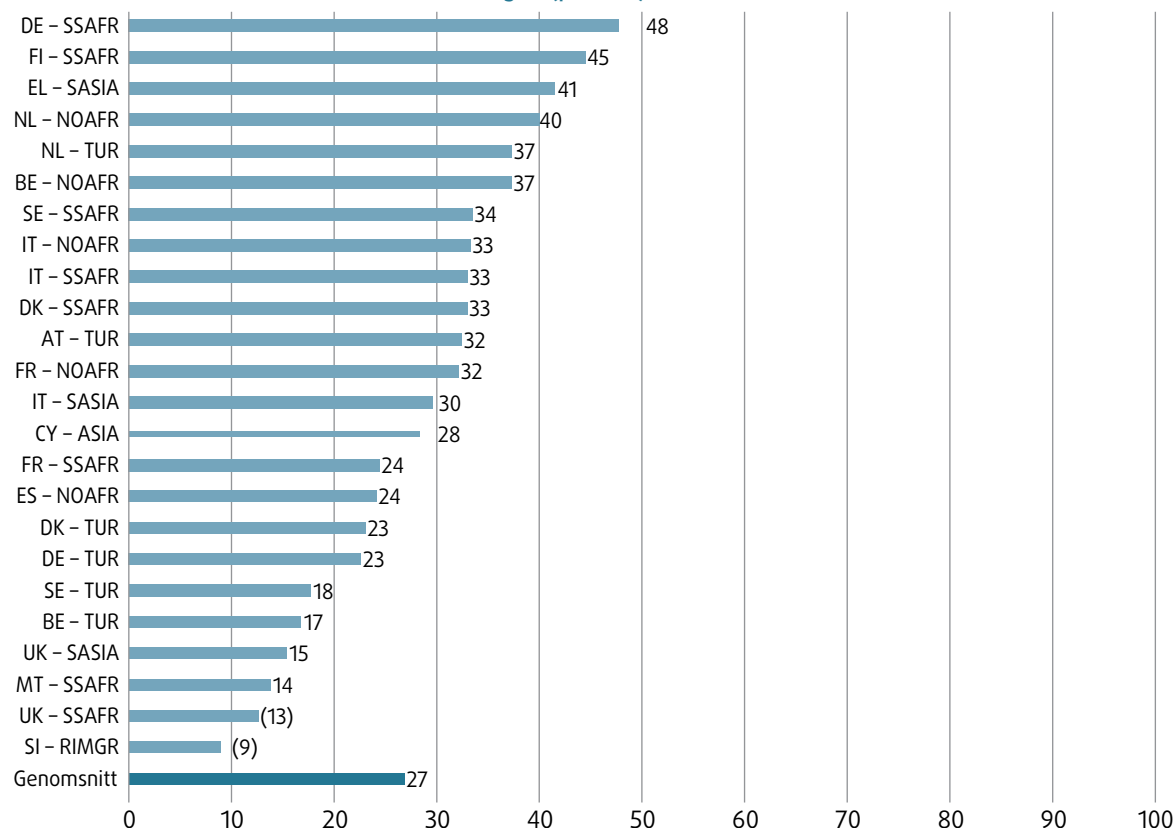
34 Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF, EUT 2012, L 315 (direktivet om brottsoffers rättigheter) (direktivet om brottsoffers rättigheter).

35 Europeiska rådet (2008), rådets rambeslut 2008/913/RIF av den 28 november 2008 om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen, EUT 2008, L 328.

36 Se kapitel 3 om rasism, främlingsfientlighet och därmed sammanhängande intolerans i FRA (2017a).

37 FRA (2012).

Diagram 22: Förekomst av trakasserier på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund under de tolv månaderna före undersökningen (procent) ^{a,b,c}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat.

^b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Därför återges resultat som baseras på mindre än 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

^c Förkortningarna för målgrupper avser första och andra generationens invandrare från [land/region]: TUR = Turkiet, SSAFR = Afrika söder om Sahara, NOAFR = Nordafrika, SASIA = Sydasiens, ASIA = Asien, RIMGR = nyligen anlända invandrare från tredjeländer.

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

Förekomst av trakasserier motiverade av hat för specifika grupper av intervjupersoner

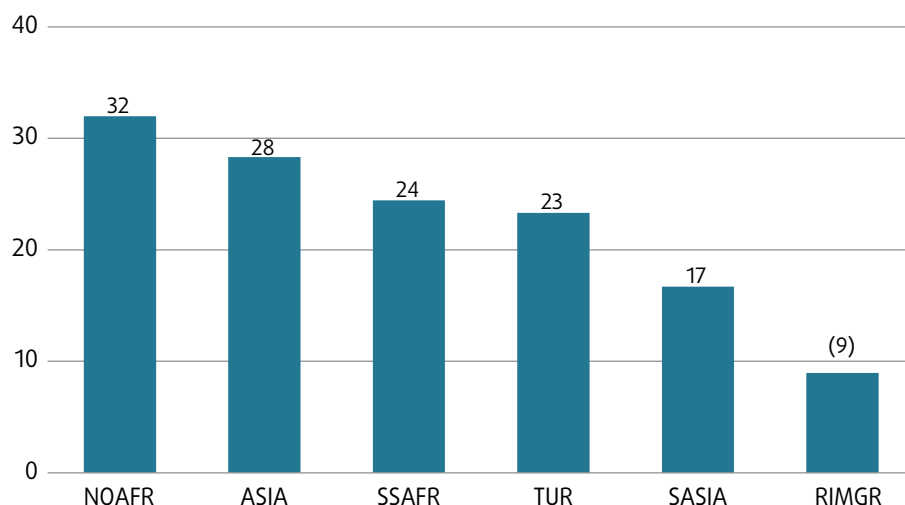
Bland de olika grupperna av muslimska intervjupersoner står första och andra generationens muslimska invandrare från Nordafrika (32 procent), följt av muslimer från Asien (28 procent), för den största andelen personer som anger att de, under de tolv månaderna före undersökningen, har upplevt trakasserier på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund (Diagram 23).

En titt på resultaten för varje grupp av intervjupersoner visar att muslimska kvinnor från Afrika söder om Sahara i Danmark rapporterade fler incidenter än män (kvinnor - 46 procent, män - 27 procent), medan det inte observeras några skillnader mellan kvinnliga och manliga muslimska intervjupersoner från Turkiet i landet. Å andra sidan rapporterar muslimska män från

Turkiet i Nederländerna, från Afrika söder om Sahara i Sverige och från Nordafrika och Sydasiens i Italien fler fall av fördomsbaserade trakasserier än kvinnor. Dessa skillnader pekar på behovet av mer djupgående forskning kring hur muslimska män och kvinnor kan påverkas av trakasserier.

Fler intervjupersoner i andra generationen (36 procent) än i första generationen (22 procent) rapporterar fördomsbaserade trakasserier under de tolv månaderna före undersökningen. Detta kan delvis bero på att intervjupersonerna i andra generationen är yngre än i första generationen, eftersom upplevelser av trakasserier brukar vara vanligare bland yngre. Frekvensen minskar med åldern - vilket kanske återspeglar de skiftande situationer människor står inför i olika skeden av livet. Andra generationens invandrare kan också vara bättre på att känna igen trakasserier - exempelvis på grund av bättre kunskap i det lokala språket.

Diagram 23: Förekomst av trakasserier på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund under de tolv månaderna före undersökningen, per aggregerade muslimska grupper (procent) ^{a,b,c,d}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat.

^b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Därför återges resultat som baseras på mindre än 20-49 oviktade observationer i en gruppssumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppssumma offentliggörs inte.

^c Förkortningarna för målgrupper avser första och andra generationens invandrare från [land/region]: TUR = Turkiet, SSAFR = Afrika söder om Sahara, NOAFR = Nordafrika, SASIA = Sydasiien, ASIA = Asien, RIMGR = nyligen anlända invandrare från tredjeländer.

^d Två av grupperna i stapeldiagrammet bygger endast på intervjuer från ett enda land: "nyligen anlända invandrare" (intervjuer från Slovenien) och "första och andra generationens invandrare från Asien (intervjuer från Cypern).

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

Inverkan av traditionella eller religiösa kläder

Manliga och kvinnliga intervjupersoner tillfrågades om de bär traditionella eller religiösa kläder offentligt (se även [avsnitt 2.2.1](#) om könsskillnader i förekomsten av diskriminering). Dessutom tillfrågades kvinnor om de bär huvudduk eller niqab,³⁸ och om de hade upplevt tre bestämda typer av trakasserier eller våld på grund av detta.

Nästan en tredjedel av de muslimska intervjupersoner (29 procent av männen och 31 procent av kvinnorna) som åtminstone ibland bär traditionella eller religiösa kläder offentligt uppgav att de hade upplevt trakasserier på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund under de tolv månaderna före undersökningen ([Diagram 24](#)).

Ungefär 39 procent av de muslimska kvinnliga intervjupersoner som anger att de bär huvudduk eller niqab

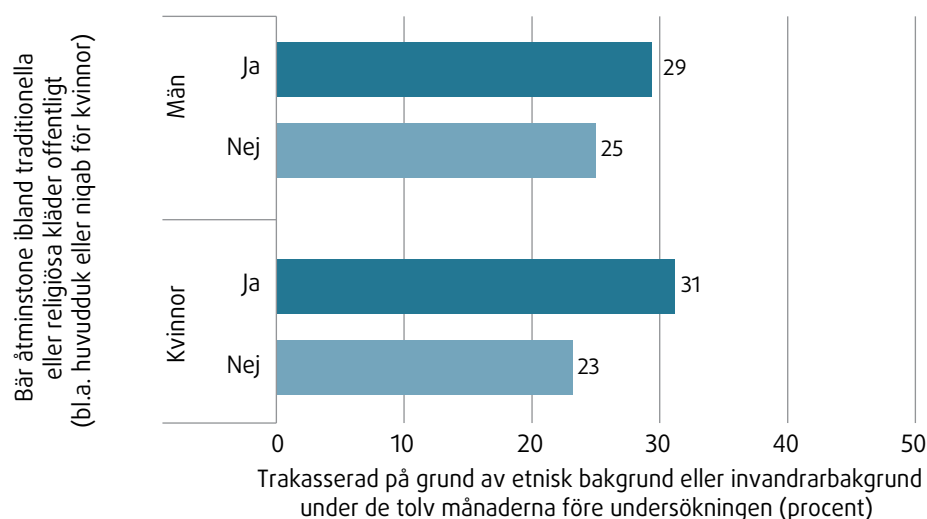
utanför hemmet uppgav att de, under de tolv månaderna före undersökningen, har upplevt olämpliga blickar eller kränkande gester på grund av detta. Av samma anledning hade 22 procent upplevt förolämpningar eller stötande kommentarer, och 2 procent angreps fysiskt.

Typ av upplevda trakasserier

Den vanligaste formen av trakasserier på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund är kränkande gester eller olämpliga blickar: 21 procent hade upplevt detta under de tolv månaderna före undersökningen. Detta följs av stötande eller hotfulla kommentarer som görs personligen (18 procent). Andra former av trakasserier – såsom hot om våld och nättrakasserier – är mindre vanliga. Yngre intervjupersoner upplever oftare både personliga trakasserier, såsom stötande eller hotfulla kommentarer, gester eller hot om våld samt nättrakasserier, än äldre muslimer.

³⁸ En niqab är en slöja som täcker ansiktet, men inte ögonen.

Diagram 24: Intervjupersoner som åtminstone ibland bär traditionella eller religiösa kläder offentligt (bl.a. huvudduk eller niqab för kvinnor) och har upplevt trakasserier på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund under de tolv månaderna före undersökningen (procent) ^{a,b,c,d}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat.

^b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Därför återges resultat som baseras på mindre än 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

^c Fråga: "Bär du traditionella eller religiösa kläder offentligt som är annorlunda än de klädtyper som normalt bärs i [LAND]? Detta omfattar exempelvis särskilda traditionella eller religiösa kläder, symboler, huvudduk eller turban."

^d Fråga som endast riktades till muslimska kvinnor: "Bär du normalt huvudduk eller niqab utanför hemmet?"

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

Förövare av trakasserier motiverade av hat

Tre av fyra intervjupersoner som hade upplevt fördomsbaserade trakasserier uppger att förövaren av den senaste incidenten var någon de inte kände (75 procent), medan 14 procent uppger att det var någon på arbetsplatsen eller i en skolmiljö, och 3 procent uppger att det var en medlem av en högerextremistisk/rasistisk grupp. I EU-MIDIS I uppgav också de flesta intervjupersoner att förövarna var personer som de inte kände sedan tidigare.

I undersökningen tillfrågades också offren för trakasserier om förövaren av den senaste incidenten hade samma etniska bakgrund eller invandrarbakgrund som de själva eller en annan bakgrund i en etnisk minoritet, eller om förövaren tillhörde majoritetsbefolkningen. I de flesta fall (75 procent) uppfattade intervjupersonerna förövaren som en person utan bakgrund i en etnisk minoritet, 21 procent uppgav att förövaren tillhörde en annan etnisk minoritet, och för 6 procent kom förövaren från samma etniska minoritet som de själva. (Intervjupersonerna kunde ange alla alternativ som passade

in – procentsumman för de tre kategorierna överskrider därför 100 procent.) Dessa resultat om förövarnas bakgrund liknar resultaten i EU-MIDIS I.

Resultaten varierar mellan olika EU-medlemsstater. I Sverige uppger exempelvis 53 procent av de muslimska intervjupersonerna från Afrika söder om Sahara och 40 procent av de muslimska intervjupersonerna från Turkiet som har upplevt trakasserier att förövaren av den senaste incidenten hade en bakgrund i en annan etnisk minoritet än de själva. I Danmark och Finland uppger 90 procent av de muslimska intervjupersonerna från Afrika söder om Sahara som har upplevt trakasserier att förövaren av den senaste incidenten inte hade en bakgrund i en etnisk minoritet. Vid tolkningen av dessa resultat bör man hålla i minnet att det finns olikheter mellan EU-medlemsstaterna när det gäller de etniska minoriteternas storlek och antal i landet, vilket kan återspeglas i intervjupersonernas upplevelser av trakasserier och i vilken utsträckning personer med bakgrund i en annan etnisk minoritet identifieras som förövare.

Rapportering av hatmotiverade trakasserier och skäl till att inte rapportera

Totalt rapporterade inte nio av tio muslimska intervju-personer (91 procent) det senaste fallet av trakasserier de hade upplevt till antingen polisen eller någon annan organisation eller tjänst. Det är något mer sannolikt att muslimska kvinnor har rapporterat incidenten (11 procent) än muslimska män (6 procent). I rapporteringen av trakasserier finns det inga skillnader när det gäller ålder eller mellan första och andra generationens invandrare.

Utöver polisen har EU-medlemsstaterna likabehandlingsorgan som kan hantera klagomål om trakasserier, i den mån detta krav i direktivet om likabehandling oavsett ras har införlivats i den nationella lagstiftningen. Av de 3 763 muslimer som i undersökningen berättade om sin senaste upplevelse av fördomsbaserade trakasserier kontaktade endast tre ett likabehandlingsorgan, en människorättsinstitution eller en annan behörig ombuds-institution för att rapportera incidenten.

Det skäl som oftast anfördes för att man inte rapporterade det senaste fallet av fördomsbaserade trakasserier var att inget skulle hända eller förändras om det rapporterades (43 procent). Av de intervju-personer som hade upplevt fördomsbaserade trakasserier rapporterade inte 41 procent incidenten eftersom de ansåg att den var av mindre betydelse, medan 13 procent uppgav att det skulle ha varit för byråkratiskt att rapportera den, 9 procent uppgav att de kunde ta itu med problemet själva och 8 procent uppgav att ingen skulle tro på dem eller ta dem på allvar.

Av de intervju-personer som hade rapporterat det senaste fallet av trakasserier till polisen var 62 procent mycket eller något missnöjda med hur polisen hade hanterat ärendet. Jämfört med kvinnor är det mer sannolikt att män som har rapporterat trakasserier till polisen känner sig missnöjda (76 procent jämfört med 53 procent).

2.3.2. Erfarenheter av fysiskt våld motiverat av hat

I EU-MIDIS II tillfrågades intervju-personerna om de hade upplevt ett fysiskt angrepp, t.ex. att någon slog, knuffade, sparkade eller tog tag i dem. Följande resultat om fysiskt våld avser incidenter som enligt intervju-personerna hade inträffat på grund av deras "etniska bakgrund eller invandrarbakgrund", ett paraplybegrepp som omfattar fördomar om hudfärg, etniskt ursprung eller invandrarbakgrund och religion eller religiös övertygelse.

Förekomst och frekvens av våld motiverat av hat

Totalt 2 procent av alla muslimska intervju-personer hade upplevt fysiskt våld på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund under de tolv månaderna före undersökningen, och 5 procent hade upplevt detta under de fem åren före undersökningen – med viktiga variationer beroende på ursprungsland/ursprungsregion och hemvistland. Muslimska intervju-personer från Asien på Cypern och från Sydasiens Italien redovisar de lägsta siffrorna för de tolv månaderna före undersökningen – nästan noll – medan de högsta siffrorna redovisas av muslimska intervju-personer från Afrika söder om Sahara i Tyskland (8 procent), Danmark (7 procent) och Malta (7 procent).

Den genomsnittliga andelen muslimska män som hade upplevt ett fysiskt angrepp på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund under de tolv månaderna före undersökningen är 6 procent, jämfört med 3 procent för muslimska kvinnor. Det finns inga skillnader i förekomsten av fördomsbaserat våld mot personer som bär traditionella eller religiösa kläder offentligt (bl.a. kvinnor som bär huvudduk eller niqab). När det gäller skillnaderna mellan olika åldersgrupper och första och andra generationen finns ett liknande mönster som för fördomsbaserade trakasserier – dvs. högre siffror bland yngre intervju-personer än bland äldre, och högre siffror för andra generationen.

Under de fem åren före undersökningen hade i genomsnitt 2 procent (n=197) av alla muslimska intervju-personer upplevt ett fysiskt angrepp av en polis vilket de hänförelse till sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund. En tredjedel av dessa fall inträffade under de tolv månaderna före intervjun (1 procent). Majoriteten av dessa incidenter (70 procent) rapporterades inte till någon myndighet. De skäl som oftast anfördes för att man inte rapporterade ett diskriminerande fysiskt angrepp av polisen var att inget skulle hända eller förändras (52 procent), att intervju-personerna inte litar på eller är rädda för polisen (37 procent), att de uppfattar förfarandena som för byråkratiska och tidsödande (21 procent) eller att de är rädda för hämnd eller att bli illa behandlade (21 procent).

Förövare av våld motiverat av hat

I undersökningen fick intervju-personerna ange flera kategorier av förövare – t.ex. i fall då två eller flera förövare var inblandade i den senaste incidenten. Hälften av offren för fördomsbaserat våld känner inte förövarna, medan 16 procent uppger att förövaren var någon på arbetsplatsen eller i en skolmiljö. Intervju-personerna identifierade också andra förövare: 9 procent pekade på en polis eller gränsbevakningstjänsteman, 8 procent på en bekant, vän eller släkting, 7 procent på en granne och 8 procent på en "annan person". Ungefär 5 procent av intervju-personerna uppger att förövaren var medlem av en högerextremistisk/rasistisk grupp.

Med avseende på förövarnas etniska bakgrund uppgav i genomsnitt 64 procent av de muslimska intervjupersonerna att förövaren av det senaste fysiska angrepp de hade drabbats av inte hade en bakgrund i en etnisk minoritet (Diagram 25). Ett av tre offer för fysiskt angrepp (33 procent) uppgav att förövaren hade en bakgrund i en annan etnisk minoritet än de själva, och 10 procent anger att förövaren hade samma minoritetsbakgrund som de själva.³⁹

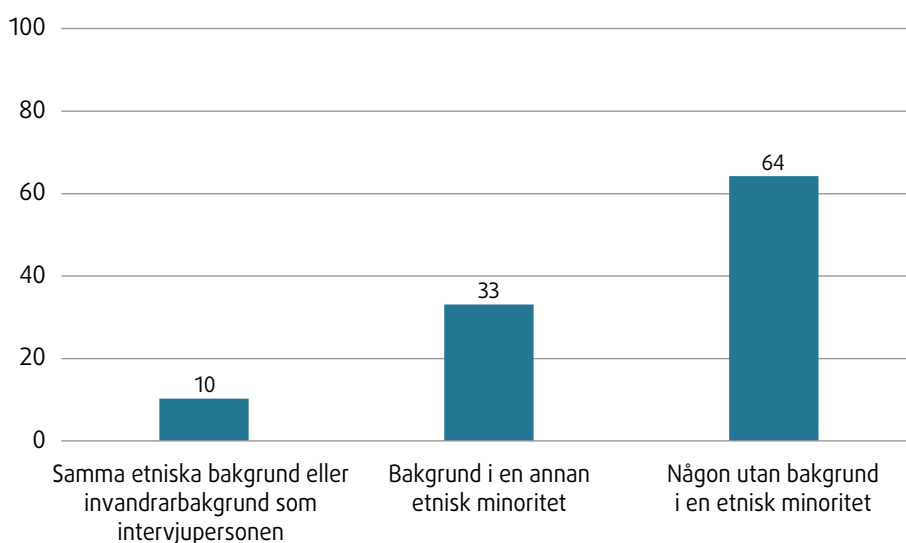
Andelen muslimska kvinnor som uppgav att förövaren av den senaste incidenten tillhör en annan etnisk minoritet är mycket större än för män (48 procent jämfört med 26 procent). Detta gäller även för intervjupersonerna i andra generationen: 38 procent av intervjupersonerna i andra generationen anger att förövaren tillhörde en annan etnisk minoritet – jämfört med 28 procent för första generationen.

Rapportering av hatmotiverat våld och skäl till att inte rapportera

Sammantaget rapporterade endast en minoritet (23 procent) av intervjupersonerna den senaste incidenten till någon organisation eller tjänst, däribland polisen (14 procent), medan 77 procent inte rapporterade incidenten alls. Andra FRA-undersökningar där intervjupersonerna tillfrågades om huruvida de rapporterade fall av våld till polisen pekar på lika höga nivåer av icke-rapportering. Byråns undersökning om våld mot kvinnor⁴⁰ visar exempelvis att endast 13 procent av kvinnorna tog kontakt med polisen efter det allvarligaste fallet av fysiskt våld som hade begåtts av någon annan än deras partner.

Anmärkningsvärt är att ingen av de 534 muslimska invandrare i första och andra generationen, som i undersökningen beskrev det senaste fallet av fördomsbaserat våld de hade drabbats av, hade kontaktat antingen ett

Diagram 25: Bakgrund för förövarna av de senaste fallen av fysiskt våld på grund av intervjupersonernas etniska bakgrund eller invandrarbakgrund (procent) ^{a,b,c,d}

Anm.: ^a Muslimska intervjupersoner som hade drabbats av fysiskt våld på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund (n = 515), viktade resultat.

^b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Därför återges resultat som baseras på mindre än 20–49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

^c Summan av kategorierna blir inte 100 procent, eftersom intervjupersonerna kunde välja alla tillämpliga kategorier – t.ex. för att beskriva incidenter med flera förövare som har olika etnisk bakgrund.

^d Fråga: "Tänk på den eller de personer som gjorde detta mot dig. Hade de samma etniska bakgrund eller invandrarbakgrund som du? Hade de en bakgrund i en annan etnisk minoritet än du? Var det någon som saknar bakgrund i en etnisk minoritet?"

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

³⁹ Summan är högre än 100 procent, eftersom intervjupersonerna kunde välja fler än en kategori. Detta visar att flera förövare kan ha varit inblandade i vissa incidenter.

⁴⁰ FRA (2014), s. 59.

nationellt likabehandlingsorgan, en människorättsinstitution eller en ombudsman för att rapportera incidenten.

Det är lika sannolikt att muslimska män och muslimska kvinnor rapporterar fall av fördomsbaserat våld till polisen eller en annan organisation eller tjänst. Medan 29 procent av dem som drabbas av fördomsbaserat våld bland första generationens muslimska invandrare uppger att de rapporterade den senaste incidenten är andelen däremot endast 18 procent bland andra generationens invandrare. Det går inte att göra en ytterligare analys som tar hänsyn till intervjupersonernas åldersgrupp, eftersom antalet tillgängliga fall är så lågt.

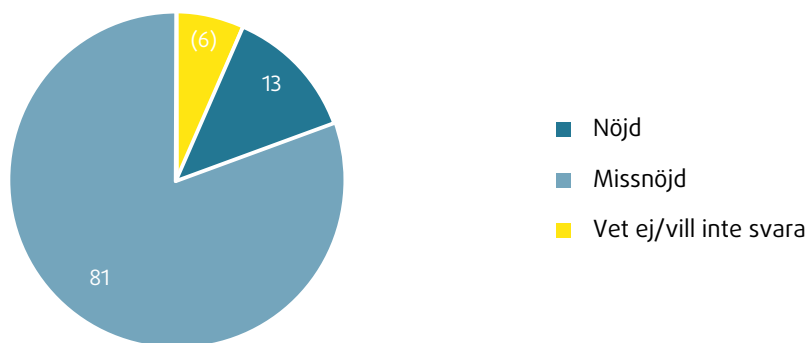
Bland dem som inte rapporterade det senaste fysiska angreppet till polisen eller en annan organisation uppger 43 procent att det berodde på att inget skulle hända eller förändras om det rapporterades, 23 procent att det berodde på att de kunde hantera det själva eller med hjälp av familj och vänner, och 18 procent att incidenten inte var tillräckligt betydelsefull eller värd att rapportera, eftersom sådana saker inträffar hela tiden.

Av dem som inte rapporterade incidenten anger 11 procent att brist på förtroende för polisen påverkade deras

beslut. Skälen till att muslimska intervjupersoner inte polisanmälde incidenter är i stort sett desamma som de skäl som angavs av de muslimska intervjupersonerna i EU-MIDIS I – men även av andra intervjupersoner i FRA:s undersökningar, bl.a. kvinnor, judar och homosexuella, bisexuella och transpersoner (hbt) som intervjuades om sina erfarenheter av våld. Dessa resultat speglar en utbredd övertygelse bland dem som inte rapporterar våldsincidenter, nämligen att en polisanmälan inte nödvändigtvis ger en direkt fördel, och att de hittar andra, informella sätt att hantera händelsen. Resultaten visar att offren även väger de sannolika fördelarna med en anmälan mot den tid det skulle ta samt det krångel eller besvär som är förknippat med en anmälan.

De allra flesta intervjupersoner som anmälde det senaste fördomsbaserade fysiska angreppet till polisen (81 procent) uppger att de var mycket eller något missnöjda med hur polisen hanterade ärendet, medan 13 procent uppger att de var nöjda (Diagram 26). För att sätta in detta i sitt sammanhang uppgav 66 procent av kvinnorna i FRA:s undersökning om våld mot kvinnor i EU att de var nöjda med hur polisen hade utrett det allvarligaste fallet av fysiskt våld som hade begåtts av någon annan än deras nuvarande eller tidigare partner.

Diagram 26: Tillfredsställelse med hur polisen hade utrett det senaste fallet av våld på grund av intervjupersonernas etniska bakgrund eller invandrarbakgrund efter polisanmälan (procent) ^{a,b,c}

Anm.: ^a Muslimska intervjupersoner som anmälde det senaste fördomsbaserade fysiska angreppet till polisen (n = 82), viktade resultat.

^b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Därför återges resultat som baseras på mindre än 20–49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

^c Fråga: "Du nämnde att du kontaktade polisen. Hur nöjd var du med polisens hantering av din anmälan eller ditt klagomål?"

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

2.3.3. Trakasserier och fysiskt våld mot intervjupersonernas familj eller vänner – hatmotiverade incidenter

Personlig erfarenhet påverkar personens känsla av trygghet och av att höra hemma i landet, men dessa känslor kan också påverkas av att man hör talas om andras upplevelser, särskilt bland anhöriga och vänner. Totalt 27 procent av de muslimska intervjupersonerna känner en familjemedlem eller vän som under de tolv månaderna före undersökningen har blivit förolämpad eller utsatt för glåpord på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund. Den största andelen finns i Nederländerna: 52 procent för muslimska intervjupersoner från Turkiet och 50 procent för dem från Nordafrika.

Det finns vissa anmärkningsvärda skillnader mellan intervjupersonernas medvetenhet om familjemedlemmar eller vänner som har blivit förolämpade eller utsatta för glåpord, och deras egna erfarenheter. I Nederländerna har exempelvis 18 procent av de muslimska intervjupersonerna från Turkiet personligen upplevt stötande eller hotfulla kommentarer på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund under de tolv månaderna före undersökningen – men 52 procent uppger att de känner en familjemedlem eller vän som under samma period har blivit förolämpad eller utsatt för glåpord av dessa skäl. Skillnader mellan personlig erfarenhet och medvetenhet om andra personers upplevelser förekommer bland intervjupersoner från Nordafrika i Belgien och i Nederländerna, intervjupersoner från Turkiet i Belgien, Danmark och Tyskland samt intervjupersoner från Sydasien i Grekland.

2.3.4. Inställning till våld

I EU-MIDIS II tillfrågades intervjupersonerna om sin inställning till fysiskt våld. Det finns visserligen inte någon direkt koppling mellan en positiv inställning till våld och faktiskt utövande av våld, men undersökningens syfte var att fastställa eventuella mönster i inställningen till fysiskt våld i olika situationer genom att ställa fyra frågor (se [diagrammen 27–30](#)):

- Är det acceptabelt att man använder fysiskt våld för att inte bli fysiskt skadad själv?
- Är det acceptabelt att man använder fysiskt våld för att inte någon annan ska bli fysiskt skadad?

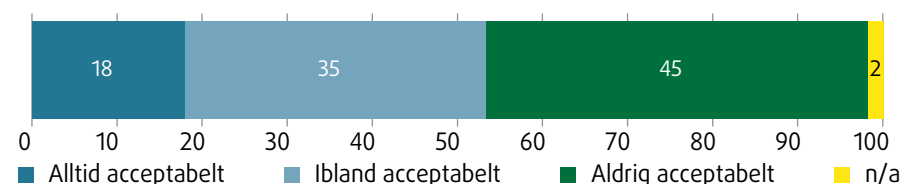
- Är det acceptabelt att man använder fysiskt våld om man blir förolämpad på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund?
- Är det acceptabelt att man använder fysiskt våld om någon yttrar sig nedsättande om ens religion?

De allmänna befolkningsundersökningar som används för att jämföra vissa aspekter som tas upp i denna rapport, såsom förtroende för offentliga institutioner eller acceptans av andra grupper, omfattar inte frågor om inställningen till våld. I detta avseende jämförs därför i denna rapport resultaten för muslimska intervjupersoner med resultaten för de intervjupersoner i EU-MIDIS II som inte identifierade sig själva som muslimer i de 15 EU-medlemsstater som ingick i undersökningen.

Resultaten visar att 45 procent av de muslimska intervjupersonerna anser att det är oacceptabelt att använda fysiskt våld för att inte bli skadad själv, jämfört med 41 procent av de icke-muslimska intervjupersonerna. Samtidigt anser 49 procent av de muslimska intervjupersonerna att det är oacceptabelt att använda fysiskt våld för att inte någon annan ska bli skadad, jämfört med 44 procent av de icke-muslimska intervjupersonerna. De allra flesta både muslimska och icke-muslimska intervjupersoner anser att det aldrig är acceptabelt att använda fysiskt våld om någon förolämpar dem på grund av deras etniska bakgrund eller invandrabakgrund (86 procent respektive 89 procent) eller deras religion (87 procent respektive 94 procent). I genomsnitt är bruket av fysiskt våld mer acceptabelt för muslimska män än för muslimska kvinnor, och mer för muslimska intervjupersoner i andra generationen, som därför är yngre, än i första generationen, särskilt när det gäller självförsvar.

Resultaten från EU-MIDIS II visar att den enda statistiskt signifikanta skillnaden mellan muslimska och icke-muslimska intervjupersoner ligger i acceptansen av fysiskt våld på grund av att någon yttrar sig nedsättande om ens religion: 11 procent av de muslimska intervjupersonerna anser att fysiskt våld "ibland eller alltid" är acceptabelt i detta sammanhang, jämfört med 4 procent av de icke-muslimska intervjupersonerna. Vid en mer ingående analys framgår det att muslimska intervjupersoner som hade drabbats av hatmotiverat våld under de tolv månaderna före undersökningen i mycket hög grad ansåg att fysiskt våld alltid eller ibland är acceptabelt på grund av att någon yttrar sig nedsättande om ens religion. Både muslimska och icke-muslimska intervjupersoner som hade upplevt diskriminering eller trakasserier på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund under de tolv månaderna före undersökningen ansåg dock oftare att fysiskt våld alltid eller ibland är acceptabelt på grund av att någon yttrar sig nedsättande om ens religion.

Diagram 27: Acceptans av att man använder våld i självförsvar (procent) ^{a,b}

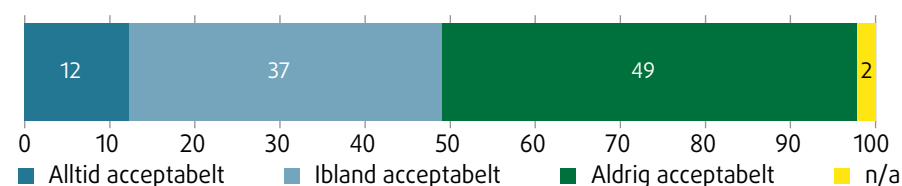

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat.

^b Fråga: "Anser du att det är acceptabelt att använda fysiskt våld i följande situationer? 1) Använder fysiskt våld för att inte bli fysiskt skadad själv, 2) Använder fysiskt våld för att inte någon annan ska bli fysiskt skadad, 3) Använder fysiskt våld om man blir förolämpad på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund, 4) Använder fysiskt våld om någon yttrar sig nedsättande om ens religion."

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

Diagram 28: Acceptans av att man använder våld för att försvara någon annan (procent) ^{a,b}

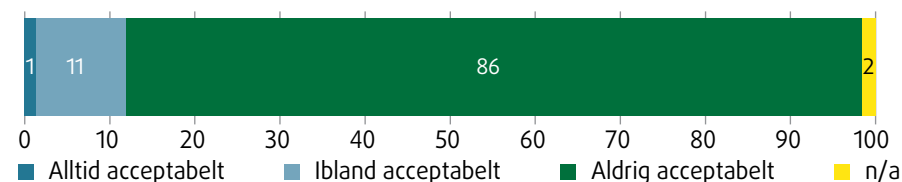

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat.

^b Fråga: "Anser du att det är acceptabelt att använda fysiskt våld i följande situationer? 1) Använder fysiskt våld för att inte bli fysiskt skadad själv, 2) Använder fysiskt våld för att inte någon annan ska bli fysiskt skadad, 3) Använder fysiskt våld om man blir förolämpad på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund, 4) Använder fysiskt våld om någon yttrar sig nedsättande om ens religion."

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

Diagram 29: Acceptans av att man använder våld om man blir förolämpad på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund (procent) ^{a,b}

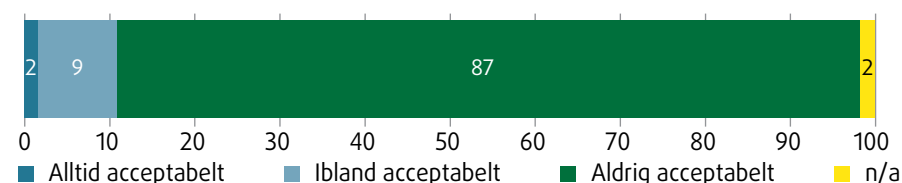

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat.

^b Fråga: "Anser du att det är acceptabelt att använda fysiskt våld i följande situationer? 1) Använder fysiskt våld för att inte bli fysiskt skadad själv, 2) Använder fysiskt våld för att inte någon annan ska bli fysiskt skadad, 3) Använder fysiskt våld om man blir förolämpad på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund, 4) Använder fysiskt våld om någon yttrar sig nedsättande om ens religion."

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

Diagram 30: Acceptans av att man använder våld om någon yttrar sig nedsättande om ens religion (procent) ^{a,b}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat.

^b Fråga: "Anser du att det är acceptabelt att använda fysiskt våld i följande situationer? 1) Använder fysiskt våld för att inte bli fysiskt skadad själv, 2) Använder fysiskt våld för att inte någon annan ska bli fysiskt skadad, 3) Använder fysiskt våld om man blir förolämpad på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund, 4) Använder fysiskt våld om någon yttrar sig nedsättande om ens religion."

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

2.4. Poliskontroller

VIKTIGA SLUTSATSER

- Av alla muslimska intervjupersoner hade 16 procent stoppats av polisen under de tolv månaderna före undersökningen, och 7 procent uppger att det berodde på att de har invandrabakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet.
- Av de muslimska intervjupersoner som polisen stoppade under de tolv månaderna före undersökningen uppger 42 procent att detta berodde på deras invandrabakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet – även om resultaten varierar mellan EU-medlemsstaterna.
- Under de fem åren före undersökningen hade 29 procent av alla muslimska intervjupersoner stoppats av polisen, och 9 procent uppger att det berodde på deras invandrabakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet.
- Av de muslimska intervjupersoner som polisen hade stoppat under de senaste fem åren anser 32 procent att detta berodde på deras invandrabakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet – och även här varierar resultaten i hög grad mellan EU-medlemsstaterna.
- Muslimska intervjupersoner från Nordafrika och Afrika söder om Sahara anger oftare att de har stoppats av polisen än andra muslimska grupper i undersökningen.
- I genomsnitt anger unga muslimska intervjupersoner oftare att de har blivit stoppade av polisen än de som är äldre, och muslimska män stoppas mycket oftare än muslimska kvinnor.
- Muslimska män och kvinnor som åtminstone ibland bär traditionella eller religiösa kläder offentligt uppger oftare att polisen har stoppat dem på grund av deras etniska bakgrund eller invandrabakgrund under de fem åren före undersökningen (39 procent), än de som inte använder sådana kläder (29 procent).

Polisens arbetsmetoder varierar i EU – både när det gäller hur ofta sådana poliskontroller förekommer och polisens agerande vid kontrollerna. En känsla av respektlöst beteende eller diskriminerande behandling kan undergräva polisens legitimitet och därmed polisarbetets effektivitet. Det är viktigt att övervaka och bedöma arbetsmetoder, såsom poliskontroller, för att se till att fördelarna uppväger riskerna för att relationerna mellan polisen och samhället blir lidande. Icke desto mindre samlar endast några få EU-medlemsstater⁴¹ systematiskt in sådana uppgifter eller undersöker på något sätt brottsbekämpningsmetoderna, däribland poliskontroller, och hur de påverkar olika grupper. Som FRA påpekade 2010⁴² utgör dessa typer av uppgifter, som samlas in anonymt, ett viktigt underlag för identifiering av arbetsmetoder som kan vara diskriminerande.

Polissamarbetet och det rättsliga samarbetet mellan EU-medlemsstaterna har nyligen förstärkts för att uppfylla kraven i den europeiska säkerhetsagendan, i vilken det erkänns att säkerhet och respekt för grundläggande rättigheter också är mål för polisens verksamhet.⁴³ I detta sammanhang framhöll byrån

att om man tar hänsyn till de grundläggande rättigheterna vid utformningen av säkerhetsåtgärder kan deras potentiellt negativa effekter på individernas rättigheter begränsas och risken minskas för att hela samhällsgrupper alieneras genom åtgärder som skulle kunna uppfattas som diskriminerande.⁴⁴

2.4.1. Konfrontationer med brottsbekämpande organ

Resultaten som rör poliskontroller avser kontakter mellan brottsbekämpningen och muslimer i EU-MIDIS II. Intervjupersonerna tillfrågades också om de trodde att de hade stoppats av polisen på grund av sin invandrabakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet, och om hur de hade behandlats av polisen, bl.a. om de hade utsatts för fysiska angrepp.

I genomsnitt har ungefär en tredjedel av alla intervjuade muslimer (29 procent) stoppats av polisen under de fem åren före undersökningen, med betydande variationer mellan EU-medlemsstaterna. I genomsnitt uppger ungefär en tiondel av alla intervjuade muslimer (9 procent) att det berodde på deras invandrabakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet (Diagram 31). Av de som hade stoppats anser 32 procent att detta berodde på deras invandrabakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet – men även här varierar resultaten i hög grad mellan medlemsstaterna (Diagram 32).

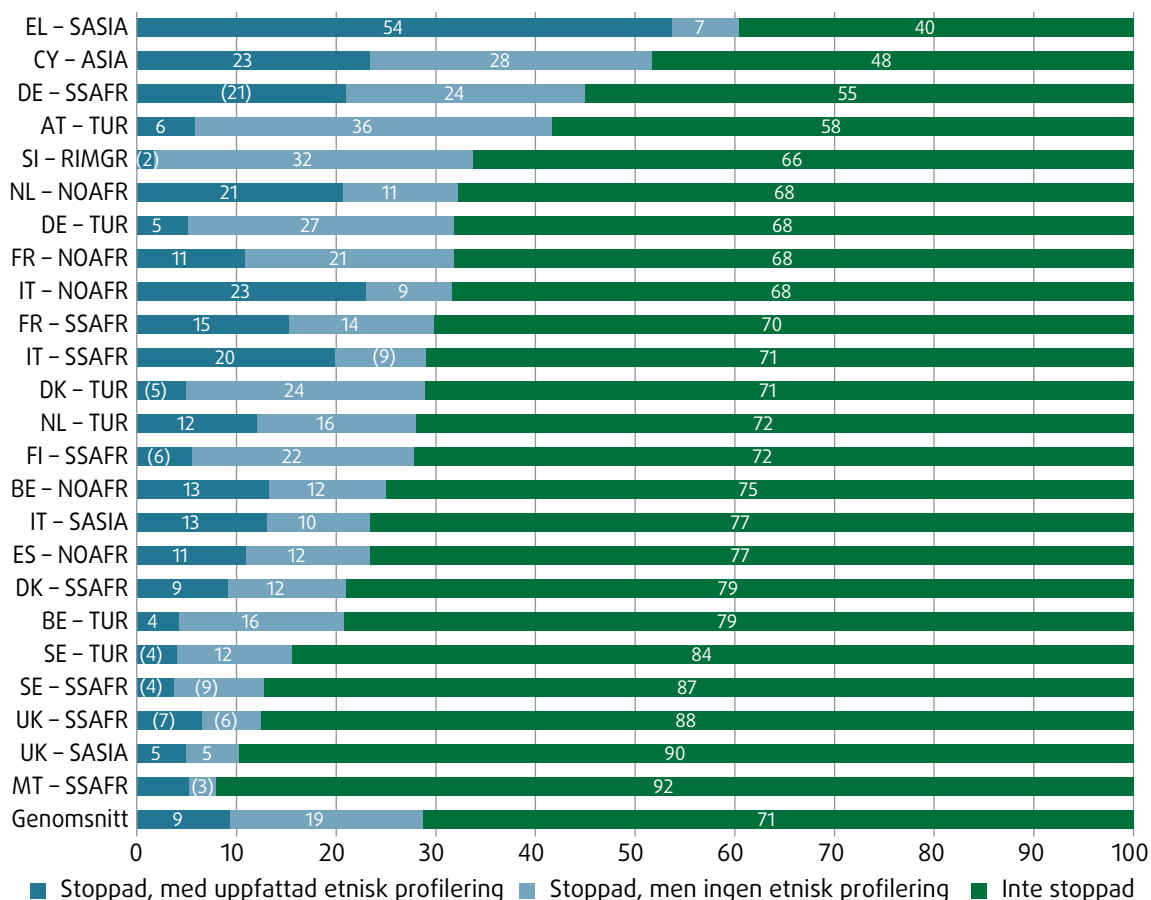
41 Storbritannien är ett undantag. I England och Wales – enligt paragraferna 5, 50 och 55 i Police and Criminal Evidence Act (PACE) från 1984 – finns det ett lagstadgat krav på att polischeferna ska samla in och offentliggöra statistik. Dessa bestämmelser avser stopp och genomsökningar av personer eller fordon, vägkontroller, frihetsberövande och kroppsbesiktningar. I Skottland startades en förbättrad nationell databas den 1 juni 2015 som ett led i den skotska polisens Stop and Search Improvement Plan.

42 FRA (2010).

43 Europeiska kommissionen (2015a) och Europeiska kommissionen (2016a).

44 FRA (2015).

Diagram 31: Förekomst av poliskontroller under de senaste fem åren, per EU-medlemsstat och målgrupp (procent) ^{a,b,c,d,e,f}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat.
^b Den totala andelen intervjupersoner som stoppades av polisen under de senaste fem åren beräknas genom att två uppgifter adderas: procentandelen som stoppades av polisen under de senaste fem åren och uppfattade att detta berodde på deras invandrarbakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet, och procentandelen som stoppades av polisen under de senaste fem åren men inte ansåg att detta berodde på deras invandrarbakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet.
^c Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20–49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.
^d Fråga: "Har du blivit stoppad, kroppsvisiterad eller förhörd av polisen under de senaste fem åren i [LAND] (eller sedan du kom till [LAND])?"
^e Förkortningarna för målgrupper avser första och andra generationens invandrare från [land/region]: TUR = Turkiet, SSAFR = Afrika söder om Sahara, NOAFR = Nordafrika, SASIA = Sydastien, ASIA = Asien, RIMGR = nyligen anlända invandrare från tredjeländer.
^f Vissa staplar blir inte 100 procent. Detta beror på avrundningen.

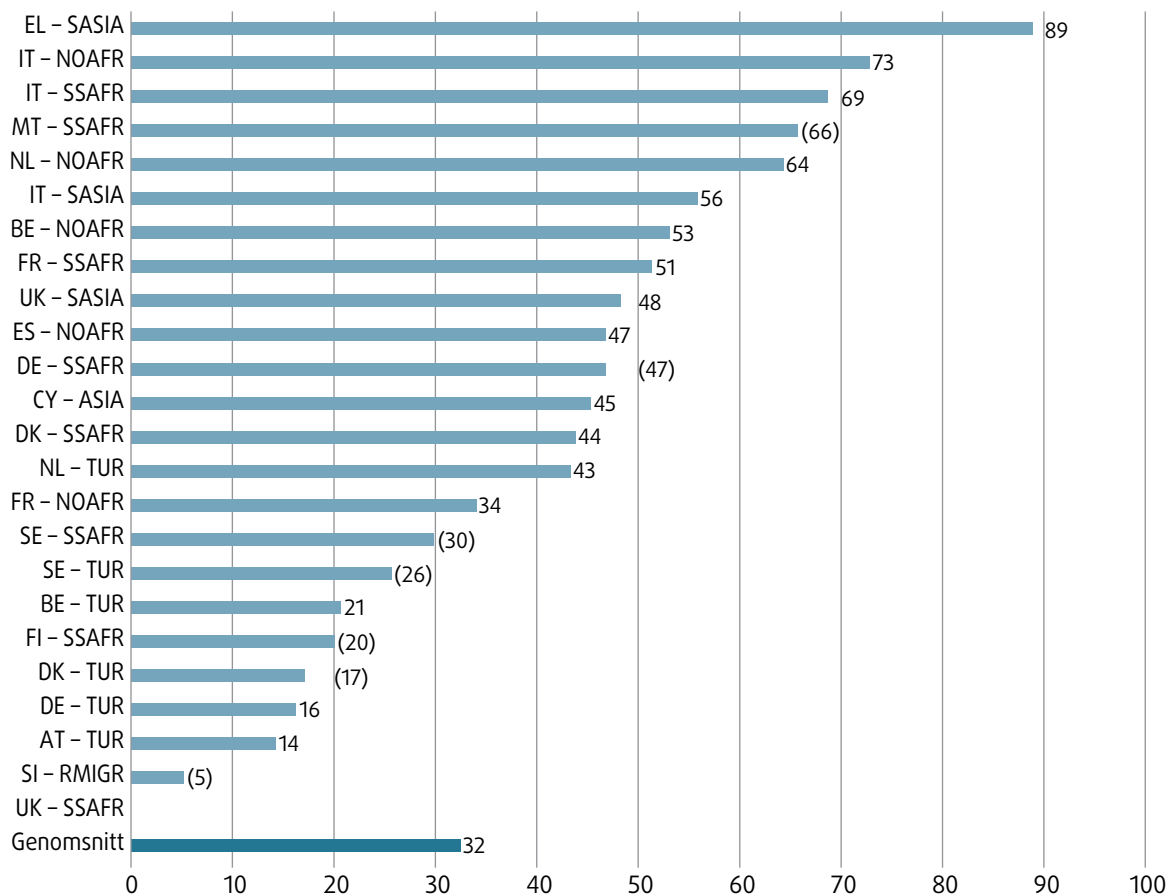
Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

När de tillfrågas om de tolv månaderna före undersökningen uppger 16 procent av alla muslimska intervjupersoner att de har stoppats av polisen under den tiden. Av dem som stoppades uppger 42 procent att det berodde på deras invandrarbakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet. Den större andelen personer som anser att poliskontrollen var diskriminerande kan tillskrivas det faktum att nyligen inträffade incidenter är lättare att komma ihåg. Det kan dock även återspegla förändrade rutiner för poliskontrollerna, möjligen på grund av den ökade satsningen på säkerhet i hela EU.

Resultaten tyder på att färre muslimer stoppades under året före EU-MIDIS II (16 procent) än under året före EU MIDIS I. I den första undersökningen uppgav i genomsnitt 25 procent av alla muslimska intervjupersoner att de stoppades av polisen under den tidsperioden. Av dem som stoppades ansåg 40 procent att det berodde på att de är invandrare eller tillhör en minoritet – en liknande andel som i EU-MIDIS II angav att de stoppades av detta skäl (42 procent).⁴⁵

45 FRA (2009), s. 13.

Diagram 32: Den senaste poliskontrollen uppfattad som etnisk profilering bland dem som stoppades under de fem åren före undersökningen, per EU-medlemsstat och målgrupp (procent) ^{a,b,c,d}

Anm.: ^a Av de muslimska intervjupersoner som stoppades av polisen under de fem åren före undersökningen (n=3 140), viktade resultat.

^b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20–49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

^c Frågor: "Har du blivit stoppad, kroppsvisiterad eller förhörd av polisen under de senaste fem åren i [LAND] (eller sedan du kom till [LAND])?". "Anser du att du stoppades DEN SENASTE GÅNGEN på grund av din etniska bakgrund eller invandrabakgrund?"

^d Förkortningarna för målgrupper avser första och andra generationens invandrare från [land/region]: TUR = Turkiet, SSAFR = Afrika söder om Sahara, NOAFR = Nordafrika, SASIA = Sydasiern, ASIA = Asien, RMIGR = nyligen anlända invandrare från tredjeländer.

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

I allmänhet – och på liknande sätt som i EU-MIDIS I – anger muslimska intervjupersoner från Nordafrika och Afrika söder om Sahara att de har stoppats oftare, och de uppfattar oftare dessa kontroller som diskriminerande. Av de muslimska intervjupersoner som polisen stoppade anser 73 procent och 69 procent från Nordafrika respektive Afrika söder om Sahara i Italien, och 64 procent från Nordafrika i Nederländerna, att de stoppades på grund av sin etniska bakgrund eller invandrabakgrund. Däremot är denna andel mycket mindre bland muslimska intervjupersoner från Turkiet (t.ex. 21 procent i Belgien, 16 procent i Tyskland och 14 procent i Österrike).

2.4.2. Köns- och ålderskillnader i poliskontroller

En titt på könsskillnaderna visar att polisen oftare stoppar muslimska män än muslimska kvinnor (45 procent av männen stoppades under de fem åren före undersökningen, jämfört med 12 procent av kvinnorna). Av dem som stoppades ansåg i genomsnitt 37 procent av de muslimska männen och 15 procent av de muslimska kvinnorna att den senaste poliskontrollen var av diskriminerande karaktär.

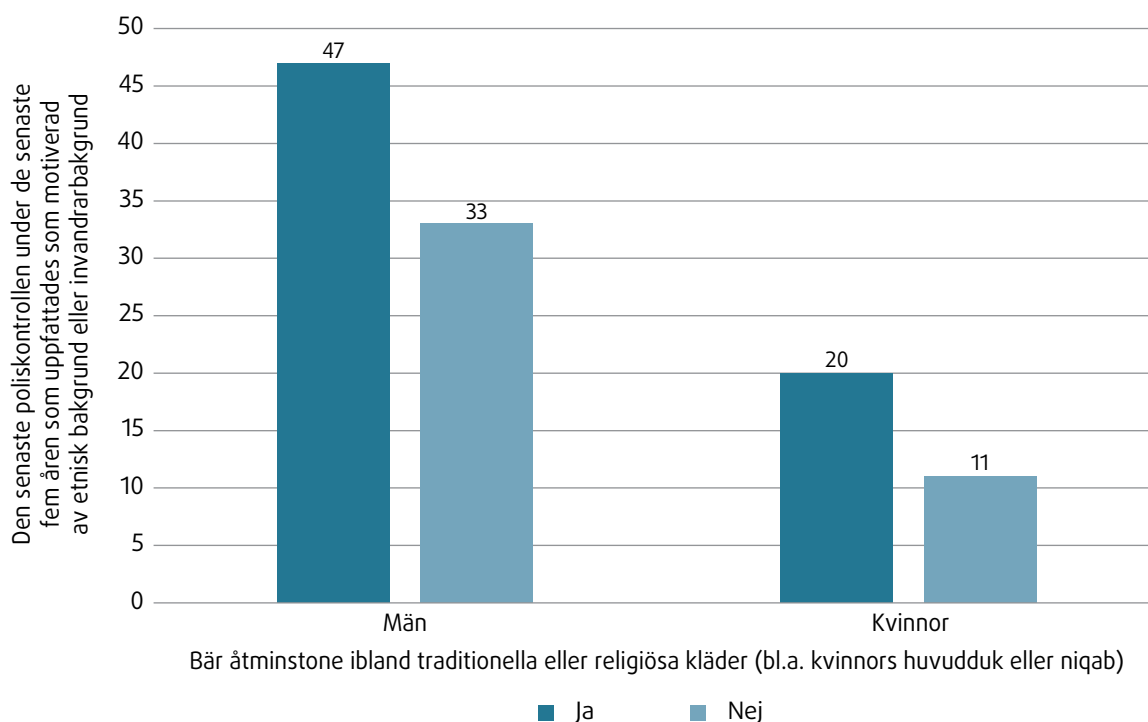
I undersökningen tillfrågades intervjupersonerna om de offentligt bär traditionella eller religiösa kläder som är annorlunda än de klädtyper som normalt bärs i hemvistlandet. Kvinnliga muslimska intervjupersoner tillfrågades också om de normalt bär huvudduk (eller niqab) utanför hemmet. Av alla kvinnliga muslimska intervjupersoner bär 41 procent normalt huvudduk utanför hemmet, men endast 1 procent använder niqab. Eftersom det är så få muslimska kvinnor som bär niqab går det inte att göra någon ytterligare uppdelning enligt målgrupper.

När det gäller poliskontroller påverkar det muslimska män mer än muslimska kvinnor att åtminstone ibland bära traditionella eller religiösa kläder offentligt

(Diagram 33). Ungefär hälften av de muslimska män (47 procent) som bär sådana kläder anser att de stoppades på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund, jämfört med 20 procent av kvinnorna som använder sådana kläder.

Unga intervjupersoner stoppas oftare av polisen. Under de fem åren före undersökningen stoppade polisen 36 procent av de unga muslimska intervjupersonerna i åldern 16–24 år och 35 procent i åldern 25–34 år. Äldre åldersgrupper stoppades inte lika ofta. Det finns inga större skillnader i uppfattningen om graden av etnisk profilering vid den senaste poliskontrollen mellan olika åldersgrupper eller mellan intervjupersoner i första och andra generationen.

Diagram 33: Den senaste poliskontrollen under de senaste fem åren som uppfattades som motiverad av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund, a) bland dem som bär/inte bär traditionella eller religiösa kläder, och b) enligt kön (procent) ^{a,b,c,d,e}

Anm.: ^a Av de muslimska intervjupersoner som stoppades av polisen under de senaste fem åren ($n=3\ 140$, varav män $n=2\ 603$ och kvinnor $n=537$), viktade resultat.

^b Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20–49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

^c Fråga: "Har du blivit stoppad, kroppsvisiterad eller förhörd av polisen under de senaste fem åren i [LAND] (eller sedan du kom till [LAND])?". "Anser du att du stoppades DEN SENASTE GÅNGEN på grund av din etniska bakgrund eller invandrarbakgrund?"

^d Fråga: "Bär du traditionella eller religiösa kläder offentligt som är annorlunda än de klädtyper som normalt bärs i [LAND]? Detta omfattar exempelvis särskilda traditionella eller religiösa kläder, symboler, huvudduk eller turban."

^e Fråga som endast riktades till muslimska kvinnor: "Bär du normalt huvudduk eller niqab utanför hemmet?"

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

2.4.3. Den senaste poliskontrollens omständigheter och karaktär

Intervjuerna i undersökningen genomfördes under en period då allvarliga terroristattacker utfördes i Belgien och Frankrike,⁴⁶ vilket ledde till ökad polisbevakning och fler identitetskontroller. På liknande sätt ledde migrationsflödena genom Grekland och Italien till stärkta polis- och gränskontroller.

Under de fem åren före undersökningen stoppades de flesta (63 procent) muslimska intervjupersoner i både första och andra generationen när de befann sig i en personbil. Sådana incidenter kan ha stått i samband med fordonsrelaterade poliskontroller, eftersom 56 procent fick visa körkort eller fordonshandlingar. Nästan en av fem (22 procent) stoppades dock av polisen när de gick på gatan, och 5 procent uppger att de stoppades i kollektivtrafiken.⁴⁷

Resultaten tyder på att vissa grupper stoppas oftare på gatan än andra grupper. Hälften av de muslimska intervjupersonerna i både första och andra generationen från Afrika söder om Sahara i Italien (53 procent), och nästan hälften från Nordafrika i Nederländerna, Belgien, Italien och Spanien kom ihåg att de senast stoppades av polisen på gatan (40–42 procent). Denna andel är hela 80 procent av de muslimska intervjupersonerna från Sydasiens i Grekland, vilket kan vara kopplat till intensiva invandringskontroller.

Resultaten visar att de flesta muslimska intervjupersoner ombads visa identitetshandlingar (67 procent) eller körkort eller fordonshandlingar (56 procent), eller fick svara på andra frågor (49 procent) när de stoppades av polisen. En fjärdedel av dem som stoppades (24 procent) uppger att polisen genomsökte dem eller deras bil. Av alla stoppade muslimska intervjupersoner fick 14 procent böter vid den senaste poliskontrollen, 12 procent fick någon form av råd eller varning från polisen och 5 procent uppger att de greps eller fördes till en polisstation.

När det gäller identitetskontroller fick nästan alla muslimska invandrare från Sydasiens i Grekland (96 procent) och första och andra generationens invandrare från Nordafrika och Afrika söder om Sahara i Italien (94 procent respektive 98 procent) visa id-kort, pass eller uppehållstillstånd vid den senaste poliskontrollen, vilket kan förklaras med migrationsflödena i båda

länderna under den perioden. Mer än åtta av tio första och andra generationens muslimska invandrare från Nordafrika och Turkiet som vistas i Belgien (83 procent respektive 86 procent) ombads visa sina identitetshandlingar vid den senaste poliskontrollen. Även detta resultat måste ses mot bakgrund av den stärkta polisbevakningen efter terroristattacker i Bryssel.

En analys av undersökningens uppgifter om de senaste poliskontrollerna visar att den högsta så kallade träffkvoten – dvs. andelen stopp och genomsökningar som ledde till påföljder, t.ex. böter eller gripande – fanns bland muslimska intervjupersoner med turkiskt ursprung i Österrike: hälften (50 procent) uppger att de fick böter, medan en majoritet fick visa körkort eller fordonshandlingar (84 procent) eller identitetshandlingar (54 procent). Även om många muslimska intervjupersoner från Turkiet drabbades av påföljder till följd av den senaste poliskontrollen i Österrike ansåg dock endast 14 procent att kontrollen var diskriminerande.

2.4.4. Behandling av polisen

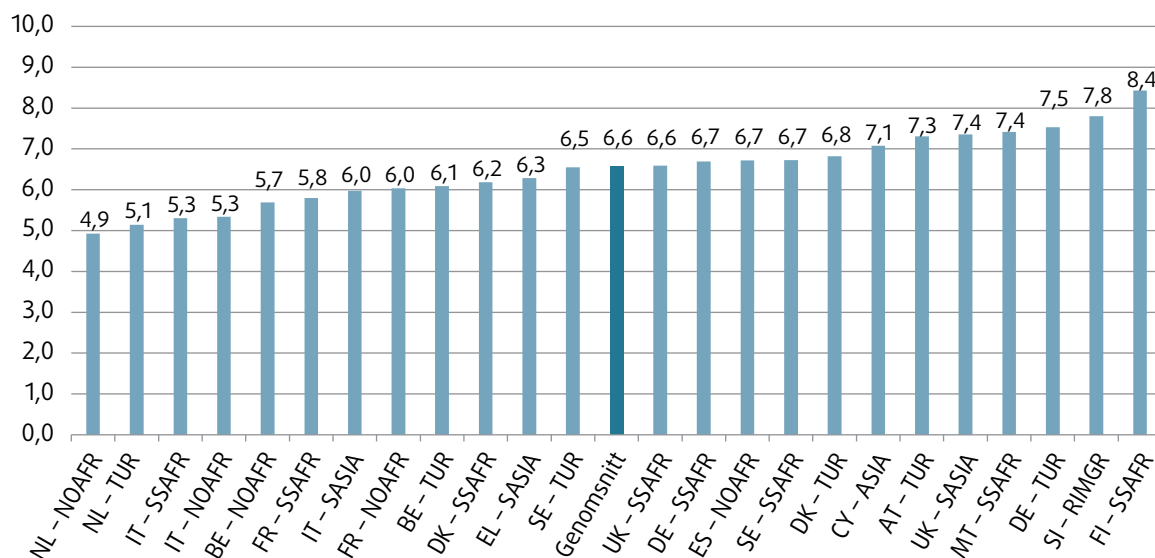
En majoritet (60 procent) av de muslimska intervjupersonerna som hade stoppats av polisen under de senaste fem åren före undersökningen anger att de behandlades med respekt (26 procent "mycket respektfullt", 34 procent "ganska respektfullt"). En av fyra (24 procent) intervjupersoner uppger att polisens behandling "varken var respektfull eller respektlös". Samtidigt uppger 16 procent att polisen behandlade dem respektlöst (7 procent "ganska respektlöst" och 9 procent "mycket respektlöst").

Som resultaten i [avsnitt 2.1.3](#) visar tenderar de muslimska intervjupersonerna normalt att lita mest på polisen och landets rättssystem, jämfört med andra institutioner som nämndes i undersökningen. [Diagram 34](#) visar att förtroendet för polisen varierar mellan olika muslimska målgrupper och EU-medlemsstater. Det lägsta förtroendet för polisen finns exempelvis bland muslimska intervjupersoner i Nederländerna och Italien. I båda länderna har muslimska intervjupersoner från Nordafrika lägre förtroende för polisen (medelvärden på 4,9 respektive 5,3), vilket också gäller muslimer med turkiskt ursprung i Nederländerna (medelvärde 5,1) och muslimska intervjupersoner från Afrika söder om Sahara i Italien (medelvärde 5,3). Även muslimer i Frankrike och Belgien som intervjuades i undersökningen tenderar att ha ett lägre förtroende för polisen än genomsnittet i den berörda EU-medlemsstaten. Däremot har muslimska intervjupersoner från Afrika söder om Sahara i Finland och nyligen anlända muslimska invandrare i Slovenien det högsta förtroendet för polisen (medelvärden på 8,4 respektive 7,8).

46 Den 22 mars 2016 ledde tre självmordsbombningar i Bryssel i Belgien – på flygplatsen och på en tunnelbanestation – till att 32 människor dödades och fler än 300 skadades. Den 14 juli 2016 kördes en lastbil in i en folkmassa i Nice i Frankrike, vilket ledde till att 86 människor dödades och 434 skadades.

47 Eftersom det är färre än 20 oviktade observationer per cell är inga ytterligare uppdelningar av poliskontroller i kollektivtrafiken enligt målgrupp möjliga.

Diagram 34: Förtroende för polisen, per EU-medlemsstat och målgrupp (medelvärde, på en skala från 0 till 10, där 0 betyder "inget förtroende alls" och 10 betyder "fullständigt förtroende")^{a,b,c}

Anm.: ^a Av alla muslimska intervjupersoner (n=10 527), viktade resultat.

^b Vissa staplar har samma värde men ser något olika ut. Detta beror på avrundningen.

^c Förkortningarna för målgrupper avser första och andra generationens invandrare från [land/region]: TUR = Turkiet, SSAFR = Afrika söder om Sahara, NOAFR = Nordafrika, SASIA = Sydasiien, ASIA = Asien, RIMGR = nyligen anlända invandrare från tredjeländer.

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

2.5. Effekten av diskriminering och utsatthet för brott på känslan av att höra hemma i landet och förtroendet för offentliga institutioner

VIKTIGA SLUTSATSER

- Intervjupersoner som kände sig diskriminerade och/eller hade drabbats av trakasserier eller våld på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund hade mindre förtroende för rättssystemet och polisen och kände sig inte lika fästa vid sitt hemvistland.
- Intervjupersoner i andra generationen har mindre förtroende för polisen och rättssystemet än intervjupersoner i första generationen.

Känslan av att höra hemma i och vara fäst vid landet har som sagt att göra med sammanhanget och kan inte betraktas som statisk eller stabil. Den är flerdimensionell och förändras över tid. Känslan av utestängdhet eller alienering kan bygga på subjektiva uppfattningar om migrationsprocessen, men utvecklas också som reaktion på upplevelser av utestängdhet.

Intervjupersoner som anger att de har utsatts för diskriminering, trakasserier eller våld på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund känner sig betydligt

mindre fästa vid undersökningslandet än personer som inte har upplevt sådan behandling. Bland dem som har utsatts för diskriminering, trakasserier eller våld under de fem åren före undersökningen tenderar 71 procent att känna sig (starkt) fästa vid undersökningslandet – jämfört med 81 procent av dem som inte har sådana upplevelser.⁴⁸ Bland personer som har utsatts för diskri-

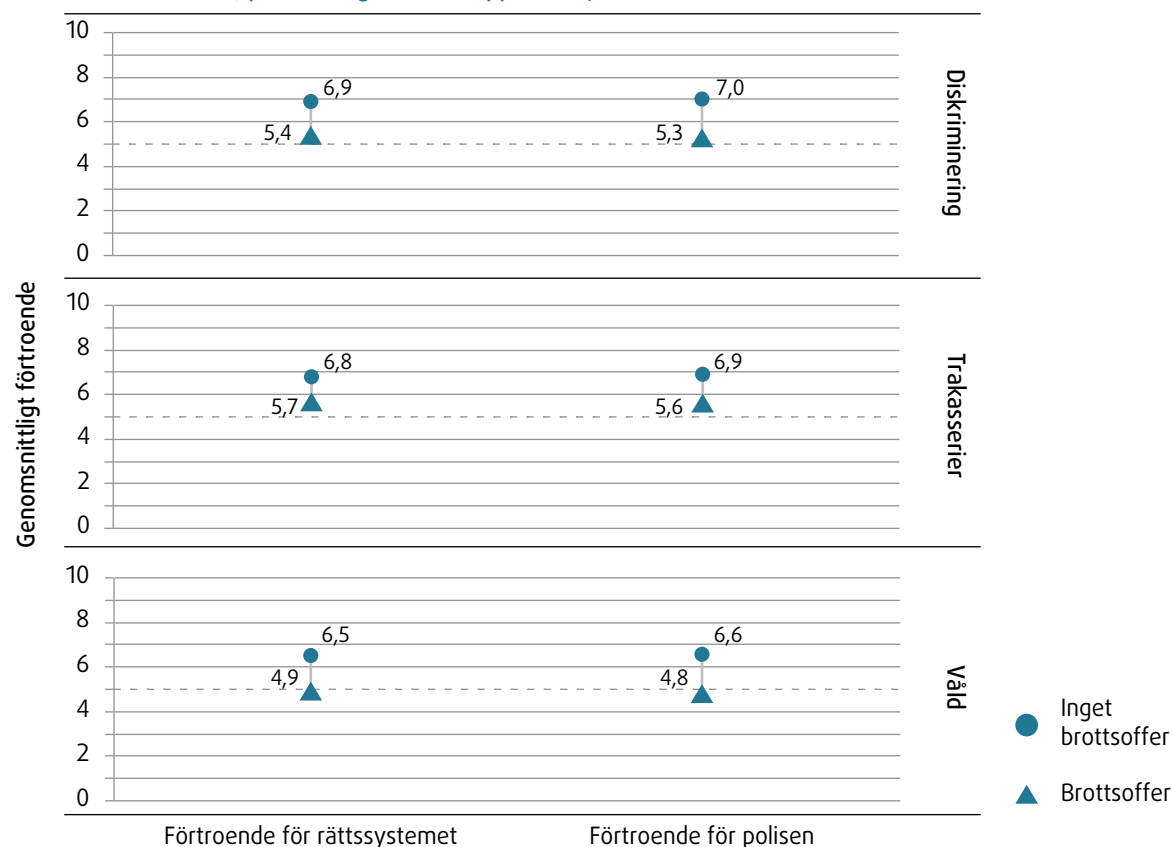
⁴⁸ I andelen ingår de intervjupersoner som angav värdena 4 eller 5 på den femgradiga skalan, där 5 betyder "mycket starkt fäst" och 1 "inte alls".

minering, trakasserier eller våld på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund under de tolv månaderna före undersökningen är procentandelen personer som känner sig (starkt) fästa vid hemvistlandet mer än tio procentenheter lägre än för personer som inte har blivit utsatta för brott (68 procent mot 81 procent).

Det negativa sambandet mellan upplevelser av diskriminering, trakasserier eller våld på grund av etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund, och intervjupersonernas känsla av att höra hemma i hemvistlandet, försvinner inte när andra möjligen relevanta egenskaper hos intervjupersonerna beaktas. När uppgifter om kön, ålder, hemvistland, målgrupp och medborgarskap tas med i de statistiska beräkningarna kvarstår den negativa effekten av utsatthet för brott, vilket understryker att resultaten är tillförlitliga.⁴⁹

På liknande sätt har upplevelser av diskriminering, trakasserier och utsatthet för brott en stark inverkan på förtroendet för landets rättssystem och för polisen. Intervjupersonernas förtroende mättes som sagt på en skala från 0 till 10 – där 10 innebär fullständigt förtroende. Personer som har upplevt någon form av diskriminering, trakasserier eller våld har genomgående mindre förtroende för rättssystemet och polisen. I diagram 35 visas det genomsnittliga förtroendet för polisen och rättssystemet bland intervjupersoner som har blivit utsatta för brott, uppdelat efter typ av utsatthet för brott under de tolv månaderna före undersökningen. Även vid en multivariat regressionsanalys kvarstår effekten av utsatthet för brott på förtroendet när uppgifter om andra egenskaper, däribland ålder, medborgarskap, hemvistland, kön, generation och målgrupp beaktas. Bland dessa egenskaper leder det i allmänhet även till mindre förtroende att vara en andra generationens invandrare.

Diagram 35: Förtroende för rättssystemet och polisen, per typ av utsatthet för brott under de senaste tolv månaderna (snittvärde på en skala från 0 till 10, trianglar innebär någon form av utsatthet för brott, punkter ingen sådan upplevelse)^{a,b}

Anm.: ^a Baserat på alla muslimska intervjupersoner (n = 10 498 för diskriminering och n=10 527 för trakasserier och våld).

^b Fråga: "Hur mycket litar du själv på varje nämnd institution i [LAND], på en skala från 0 till 10. 0 innebär att du inte har något förtroende alls för institutionen, medan 10 innebär att du har fullständigt förtroende."

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

49 Detta resultat testades genom en multivariat regressionsanalys av känslan av att höra hemma i hemvistlandet.

Bilaga: EU-MIDIS II-metod

De resultat som läggs fram i denna rapport bygger på intervjuer, i 15 EU-medlemsstater, med första och andra generationens invandrare som uppgav att de är muslimer när de tillfrågades om sin religion. Urvalet av muslimer ingår i FRA:s EU-MIDIS II-undersökning, som samlade in uppgifter om invandrades och etniska minoriteters erfarenheter och åsikter om diskriminering, utsatthet för brott, social inkludering och integration i alla de 28 EU-medlemsstaterna.

Första och andra generationens invandrare identifierades genom att intervjupersonerna tillfrågades om sitt födelse- och föräldrarnas födelse-land. Tydligt definierade ursprungsländer/ursprungsregioner användes för de olika grupperna i varje land. För att betraktas som en första eller andra generationens invandrare skulle antingen intervjupersonerna vara födda i ett av de utvalda ursprungsländerna, eller så skulle en eller båda föräldrarna komma från ett av dessa länder.

Undersökningsgrupperna i varje land valdes ut på grundval av flera kriterier, däribland målpopulationens storlek, möjligheterna att genomföra en undersökning i den berörda målpopulationen, gruppens risk att drabbas av "rasistiskt", "etniskt" eller "religiöst" motiverad diskriminering och utsatthet för brott, deras utsatthet för social utestängning och jämförbarhet med FRA:s tidigare undersökningar.

I denna undersökning avses följande med första och andra generationens invandrare:

- **"Första generationens invandrare"** omfattar personer som inte föddes i en EU-medlemsstat eller ett EES-/Eftaland (Liechtenstein, Island, Norge och Schweiz), är stadigvarande bosatta i territoriet för den EU-medlemsstat där undersökningen genomfördes och hade vistats i undersökningslandet under minst tolv månader före undersökningen.
- **"Andra generationens invandrare"** är personer som föddes i en av de nuvarande 28 EU-medlemsstaterna eller EES-/Eftaländerna, var stadigvarande bosatta i territoriet för den EU-medlemsstat där undersökningen genomfördes och hade minst en förälder som inte föddes i ett EU- eller EES-/Eftaland (Liechtenstein, Island, Norge och Schweiz).
- I vissa EU-medlemsstater intervjuades **"nyligen anlända invandrare"** i EU-MIDIS II – nämligen personer som hade kommit till en EU-medlemsstat under de tio åren före undersökningen (dvs. efter 2004), var stadigvarande bosatta i territoriet för den EU-medlemsstat där undersökningen genomfördes och hade vistats i undersökningslandet

under minst tolv månader före intervjun. "Nyligen anlända invandrades" födelse-land kan vara andra länder än länderna i EU-28 eller EES-/Eftaländerna.

I EU-MIDIS II betraktades följande grupper som "första och andra generationens invandrare":

- Första och andra generationens invandrare från Turkiet (i sex EU-medlemsstater).
- Första och andra generationens invandrare från Nordafrika (i fem EU-medlemsstater).
- Första och andra generationens invandrare från Afrika söder om Sahara (i tolv EU-medlemsstater).
- Första och andra generationens invandrare från Sydasiens och Asien (i fyra EU-medlemsstater).
- Nyligen anlända invandrare från andra än EU-/Eftaländer (i två EU-medlemsstater).

För denna rapport analyserades resultaten för personer som var 16 år eller äldre, som själva identifierade sig med en av ovanstående fem grupper och

- som är muslimer,
- som är stadigvarande bosatta i den EU-medlemsstat där undersökningen genomfördes,
- som hade bott i privata hushåll i den EU-medlemsstat där undersökningen genomfördes åtminstone under de tolv föregående månaderna.⁵⁰

EU-MIDIS II samlade in information från 25 515 intervjupersoner i 22 690 hushåll. Av dessa angav 11 220 intervjupersoner att de är muslimer. För den ingående analysen av muslimer per land och målgrupp valdes intervjupersoner ut från länder och målgrupper med minst 100 intervjupersoner i urvalet. Detta ledde till ett slutligt urval på 10 527 intervjupersoner för denna rapport, från sex olika ursprungsgrupper i 15 EU-medlemsstater – Belgien, Cypern, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Italien, Malta, Nederländerna, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland och Österrike. De detaljerade urvalsstorlekarna för muslimska intervjupersoner visas i [tabell 1](#). De sträcker sig från 101 första och andra generationens invandrare från Afrika söder

⁵⁰ I några få länder ingick även personer som inte hade bott i privata hushåll i urvalet. På Malta var exempelvis målpopulationen (första och andra generationens invandrare från Afrika söder om Sahara) mycket liten. Om inte personer på institution togs med skulle täckningen av denna population ha varit ofullständig.

om Sahara i Tyskland till 839 första och andra generationens invandrare från Turkiet i Tyskland.⁵¹

Andelen muslimer varierar inom de grupper som ingick i undersökningen. Bland alla de 24 kombinationerna av målgrupp och land är andelen muslimer 74 procent. I elva av de 24 land-målgrupperna är andelen muslimer över 90 procent – upp till 98 procent för första och andra generationens invandrare från Turkiet i Österrike, från Nordafrika i Spanien och från Turkiet i Nederländerna. Lägre andelar muslimer finns bland första och andra generationens invandrare från Afrika söder om Sahara i Storbritannien och i Tyskland – 16 procent respektive 20 procent.

Ipsos MORI, ett stort internationellt undersökningsföretag med huvudkontor i Storbritannien, utförde fältarbetet för EU-MIDIS II under överinseende av personal från FRA, som övervakade att stränga kvalitetssäkringsförfaranden följdes.

Som intervjumetod i EU-MIDIS II användes framför allt datorstödd personlig intervju (*Computer Assisted Personal Interview, CAPI*) – det vill säga personliga intervjuer som utfördes av intervjuare med hjälp av ett datoriserat frågeformulär. Den engelska originalversionen av frågeformuläret, som har utarbetats av FRA, översattes till 22 EU-språk samt till arabiska, kurdiska, ryska, somali, tamazight och turkiska.

Intervjuarna var särskilt utbildade för undersökningen, bl.a. i kultur och etik. När så var möjligt eller nödvändigt genomförde intervjuare med samma etniska bakgrund och/eller kön intervjuarna, för att öka svarsbenägenheten bland målgrupperna.

Urval

De flesta av målgrupperna i EU-MIDIS II kan betraktas som "svårnådda" för undersökningar, eftersom de är relativt små och/eller utspridda, och på grund av att målgrupperna saknar urvalsramar. När så var möjligt gjordes ett urval från en urvalsram som omfattar målpopulationen. Möjligheterna att göra ett urval av målpopulationen varierar dock i mycket hög grad mellan medlemsstaterna på grund av den varierande tillgången på urvalsramar och målgruppsfördelningen i länderna (dvs. förteckning över personer som kan användas för att göra ett kontrollerat representativt urval av målgruppen).

51 Det totala urvalet av personer från Afrika söder om Sahara i Tyskland var mycket större, men efter att alla icke-muslimska intervjupersoner hade uteslutits kvarstod endast 101 muslimska intervjupersoner.

Avancerade och nya urvalsmetoder fick tas fram och användas i de flesta länder, och den bästa möjliga utformningen valdes för varje målgrupp i varje land. För vissa målgrupper i vissa länder användes en kombination av olika metoder för att säkerställa bättre täckning av målpopulationen. En detaljerad beskrivning av de använda urvalsmetoderna kommer att offentliggöras i den tekniska rapporten om undersökningen.

I vissa länder var det i allmänhet nödvändigt att minska den nationella täckningen av effektivitetsskäl. I ett urval i flera steg innebar detta att man uteslöt områden med mindre tät målpopulation, nämligen första och andra generationens invandrare (dvs. inte enbart muslimer), eftersom en undersökning av målpopulationen inte skulle ha varit möjlig. I de flesta länder var det nödvändigt att utesluta områden med en täthet under en viss nivå. Dessa nivåer varierar, från områden med mindre än 2,7 procent på Cypern, upp till 10 procent i Frankrike.

Viktning

De undersökningsresultat som läggs fram i denna rapport bygger på viktade uppgifter, för att återspegla urvalssannolikheten för varje hushåll och individ på grundval av stickprovsförsöket. Viktningen tar också hänsyn till skillnaderna i målpopulationens (uppskattade) storlek i varje land.

Där så var möjligt efterstratifierades urvalet på regional fördelning och populationsegenskaper för den berörda målpopulationen.⁵² I Finland och Nederländerna justerades urvalet också efter kön och åldersfördelning. Urvalet i Nederländerna justerades dessutom enligt generation (första eller andra generation), ursprungsland för första och andra generationens invandrare från Nordafrika, och ålder.

Urvalsfel

Alla urvalsundersökningar påverkas av urvalsfel, eftersom det endast är en bråkdel av den totala befolkningen som intervjuas i en undersökning. Alla resultat som presenteras är därför punktskattningar av underliggande statistisk variation. Små skillnader på några procentenheter mellan grupper av intervjupersoner måste anses ligga inom ramen för den statistiska variationen och endast större skillnader mellan populationsgrupper bör

52 De externa informations- och uppgiftskällorna för efterstratifiering är begränsade. I de flesta länder användes därför endast region och stadsprägel för efterstratifiering. På Malta är det exempelvis en mycket liten andel kvinnor i målgruppen. I avsaknad av detaljerad populationsstatistik om målgruppen på Malta förutsätts det ändå att kvinnor var något underrepresenterade i urvalet, utan att det kan justeras.

betraktas som faktiska skillnader i den totala populationen. Resultat som baseras på små urval är statistiskt mindre tillförlitliga. De är därför markerade i diagram och tabeller – sifferuppgifterna i diagrammen anges exempelvis inom parentes – och tillmäts mindre betydelse. Detta omfattar bl.a. uppgifter som bygger på urval på totalt 20–49 intervjupersoner. Resultat som baseras på färre än 20 intervjupersoner offentliggörs inte. Även resultat som baseras på cellstorlekar med färre än 20 personer markeras.

Muslimer i EU-MIDIS II-undersökningen

Enligt uppskattningar för 2010 från Pew Research Center vistas ungefär 20 miljoner muslimer i EU – oavsett migrations- och medborgarstatus samt ursprungsland – vilket motsvarar ungefär 4 procent av EU:s totala befolkning. Det flesta muslimer i EU bor i Frankrike och Tyskland, ungefär 4,7 miljoner i vardera landet, vilket är drygt 46 procent av alla muslimer i EU. Andra länder med ett stort antal muslimer är Storbritannien och Italien (med 3 respektive 2,2 miljoner) samt Bulgarien, Nederländerna och Spanien (samtliga ungefär en miljon).

Vid en jämförelse av den uppskattade andelen muslimer i EU-MIDIS II med den generella uppskattningen för alla muslimer är andelen muslimer i denna analys nästan hälften (45 procent) av alla muslimer i dessa länder och ungefär 42 procent av alla muslimer i EU. Andelen muslimer som omfattas av EU-MIDIS II varierar dock i olika länder och är särskilt stor i Frankrike (75 procent), Belgien (56 procent) och Tyskland (54 procent).

De muslimska intervjupersonernas genomsnittsålder är 38 år, 50 procent är kvinnor och 50 procent är män, och drygt 50 procent av de muslimska intervjupersonerna

i denna analys är medborgare i hemvistmedlemsstaten. Ungefär två tredjedelar av de muslimska intervjupersonerna är första generationens invandrare som i genomsnitt har vistats i landet i 24 år. [Tabell 2](#) visar dock att de valda sociodemografiska uppgifterna om de muslimska intervjupersonerna i hög grad varierar mellan de olika länder och målgrupper som omfattas av analysen.

Variationen i genomsnittsålder ger en indikation om hur länge intervjupersonerna har vistats i undersökningslandet (endast första generationen) och om de har blivit medborgare. I Nederländerna är mer än 80 procent av första och andra generationens invandrare från Nordafrika och Turkiet nederländska medborgare. Detsamma gäller första och andra generationens invandrare från Turkiet i Sverige och Belgien. Bland de muslimska invandrarna från Sydästen i Grekland och från Afrika söder om Sahara på Malta samt bland de nyligen anlända invandrarna i Slovenien är andelen nationella medborgare minst – mellan 0,2 procent och 2 procent.

Mer än en tredjedel (36,5 procent) av de muslimska intervjupersoner som är första generationens invandrare uppger att de flyttade till EU av familjeskäl, t.ex. för att återförenas med en familjemedlem eller på grund av äktenskap. Ungefär en tredjedel (29 procent) kom till EU för att arbeta. En fjärdedel av alla muslimska intervjupersoner uppger att de kom till EU som barn med sina föräldrar (26 procent). Ungefär 7 procent kom till EU för att studera och 5 procent hade sökt asyl.

Andelen kvinnor bland de muslimska intervjupersonerna varierar kraftigt inom målgrupperna och mellan länder. De utgör en mycket liten andel av invandrarna från Sydästen (4 procent) i Grekland och från Afrika söder om Sahara på Malta (6 procent) – men står för nästan 58 procent av de muslimska intervjupersonerna från Afrika söder om Sahara i Storbritannien.

Tabell 2: De muslimska intervjupersonernas demografiska uppgifter

Land – målgrupp	Genomsnittsålder (år)	Kvinnor (procent)	Medborgare i landet (procent)	Första generationens invandrare (procent)	Genomsnittligt antal år i landet (första generationen)	Antal intervjupersoner
AT – TUR	36	51	63	66	22	564
BE – NOAFR	37	46	76	52	24	680
BE – TUR	36	45	83	51	27	602
CY – ASIA	36	38	28	86	12	104
DE – SSAFR	36	36	37	89	16	101
DE – TUR	39	48	38	63	31	839
DK – SSAFR	34	30	62	86	18	428
DK – TUR	39	52	60	62	30	369
EL – SASIA	35	4	0	99	12	467
ES – NOAFR	35	55	19	96	14	771
FI – SSAFR	30	42	66	85	14	198
FR – NOAFR	40	51	60	66	25	749
FR – SSAFR	34	52	59	68	16	308
IT – NOAFR	35	42	14	98	13	777
IT – SASIA	34	39	9	100	9	301
IT – SSAFR	36	42	19	95	13	192
MT – SSAFR	28	6	2	100	5	353
NL – NOAFR	38	49	90	60	29	641
NL – TUR	37	49	89	60	30	604
SE – SSAFR	32	46	60	86	12	221
SE – TUR	36	46	84	63	22	322
SI – RIMGR	33	45	2	100	6	226
UK – SASIA	38	51	81	68	21	595
UK – SSAFR	35	58	77	76	17	115
Genomsnitt	38	50	53	68	24	Totalt 10 527

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

Tabell 3: Viktigaste födelseländer bland första generationens muslimska invandrare, per målgrupp och hemvistland

Land – målgrupp	Födelseland	n	%
CY – ASIA	Andra	62	63,3
CY – ASIA	Arabrepubliken Syrien	36	36,7
BE – NOAFR	Marocko	397	91,1
BE – NOAFR	Andra	39	8,9
ES – NOAFR	Marocko	721	97,2
ES – NOAFR	Algeriet	21	2,8
FR – NOAFR	Algeriet	220	43,9
FR – NOAFR	Marocko	214	42,7
FR – NOAFR	Tunisien	63	12,6
FR – NOAFR	Andra	4	0,8
IT – NOAFR	Marocko	529	69,2
IT – NOAFR	Tunisien	107	14
IT – NOAFR	Egypten	83	10,8
IT – NOAFR	Algeriet	34	4,4
IT – NOAFR	Andra	12	1,6
NL – NOAFR	Marocko	272	94,4
NL – NOAFR	Andra	16	5,6
AT – TUR	Turkiet	400	100
BE – TUR	Turkiet	316	100
DE – TUR	Turkiet	556	100
DK – TUR	Turkiet	239	100
NL – TUR	Turkiet	259	100
SE – TUR	Turkiet	213	100
SI – RIMGR	Bosnien och Hercegovina	144	63,7
SI – RIMGR	Kosovo	42	18,6
SI – RIMGR	F.d. jugoslaviska republiken Makedonien	25	11,1
SI – RIMGR	Andra	15	6,6
EL – SASIA	Pakistan	297	64
EL – SASIA	Bangladesh	165	35,6
EL – SASIA	Andra	2	0,4
IT – SASIA	Bangladesh	181	60,9
IT – SASIA	Pakistan	101	34
IT – SASIA	Andra	15	5,1

Land – målgrupp	Födelse-land	n	%
UK – SASIA	Pakistan	265	64,5
UK – SASIA	Bangladesh	143	34,8
UK – SASIA	Andra	3	0,7
DE – SSAFR	Andra	90	100
DK – SSAFR	Somalia	353	95,7
DK – SSAFR	Andra	16	4,3
FI – SSAFR	Somalia	128	74,9
FI – SSAFR	Andra	43	25,1
FR – SSAFR	Andra	89	41,2
FR – SSAFR	Senegal	54	25
FR – SSAFR	Mali	41	19
FR – SSAFR	Komorererna	32	14,8
IT – SSAFR	Senegal	114	60,6
IT – SSAFR	Andra	74	39,4
MT – SSAFR	Somalia	297	84,1
MT – SSAFR	Andra	56	15,9
SE – SSAFR	Somalia	131	66,8
SE – SSAFR	Andra	65	33,2
UK – SSAFR	Somalia	49	52,7
UK – SSAFR	Andra	44	47,3

Anm.: ^a Födelseländer med färre än 20 observationer per hemvistland och målgrupp sammanfattas som "andra".

Källa: FRA, EU-MIDIS II 2016

Hänvisningar

Europarådet (2010), *Declaration of the European ministerial conference on integration*, Zaragoza, 15–16 april 2010.

Europeiska unionens råd (2015), *Förklaringen om främjande av medborgarskap och de gemensamma värdena frihet, tolerans och icke-diskriminering genom utbildning* – informellt sammanträde för EU:s utbildningsministrar, Paris, 17 mars 2015.

ESS omgång 7 (2014), *European Social Survey Round 7 Data: Data file edition 2.1. NSD – Norwegian Centre for Research Data, Norway – Data Archive and distributor of ESS data for ESS ERIC*.

Europeiska kommissionen (2015a), *Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Europeiska säkerhetsagendan*, COM(2015) 185 final, Bryssel, 28 april 2015.

Europeiska kommissionen (2015b), *Särskild Eurobarometer 437 om diskriminering i EU 2015*.

Europeiska kommissionen (2016a), *Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet och rådet: Att genomföra den europeiska säkerhetsagendan mot terrorism och bana väg för en säkerhetsunion*, COM(2016) 230 final, 20 april 2016.

Europeiska kommissionen (2016b), *Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Handlingsplan för integration av tredjelandsmedborgare*, COM(2016) 377 final, Strasbourg, 7 juni 2016.

Europaparlamentet (2016), *Resolution av den 13 december 2016 om situationen för de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen 2015 (2016/2009(INI))*, P8_TA-PROV(2016)0485, Strasbourg, 13 december 2016.

European Values Study (EVS) (2016), *European Values Study 2008: Integrated Dataset (EVS 2008)*, GESIS Data Archive, Cologne. ZA4800 Data file Version 4.0.0, doi:10.4232/1.tolv458.

FRA (Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter) (2009), *EU-MIDIS, Europeiska unionens undersökning av minoriteter och diskriminering: muslimer*, Data i fokus-rapport, Luxemburg, Europeiska unionens publikationsbyrå (Publikationsbyrån).

FRA (2010), *EU-MIDIS, Europeiska unionens enkät om minoriteter och diskriminering: Poliskontroller och minoriteter*, Data i fokus-rapport, Luxemburg, Publikationsbyrån.

FRA (2012), *Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights*, Luxemburg, Publikationsbyrån.

FRA (2014), *Violence against women: an EU-wide survey: Main results*, Luxemburg, Publikationsbyrån.

FRA (2015), *Embedding fundamental rights in the security agenda*, FRA Focus 01.

FRA (2016), *Europeiska unionens andra undersökning av minoriteter och diskriminering: Romer – resultat i urval*, Luxemburg, Publikationsbyrån.

FRA (2017a), *Rapport om grundläggande rättigheter 2017*, Luxemburg, Publikationsbyrån.

FRA (2017b), *Together in the EU: Promoting the participation of migrants and their descendants*, Luxemburg, Publikationsbyrån.

Huddlestone, T., Niessen, J., Tjaden, J. D. (2013), *Using EU indicators of immigrant integration: Final report for Directorate-General for Home Affairs*, Bryssel.

Se även andra FRA-publikationer inom detta område:

- <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/eumidis-ii-main-results>
- <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/roma-education-to-employment>
- <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/eumidis-ii-roma-selected-findings>
(tillgänglig på flera språk)
- <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/eumidis-ii-technical-report>

Se även FRA:s online data explorer: <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/>

HUR HITTAR MAN EU:S PUBLIKATIONER?

Gratispublikationer

- Ett enskilt exemplar genom EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- Flera exemplar/affischer/kartor hos Europeiska unionens representationer (http://ec.europa.eu/represent_sv.htm), hos delegationer i länder utanför EU (http://eeas.europa.eu/delegations/index_sv.htm), genom att kontakta nätverket Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_sv.htm) eller ringa 00 800 6 7 8 9 10 11 (gratis inom hela EU) (*).

(*). Varken informationen eller samtalen kostar i regel något (men vissa operatörer, telefonkiosker och hotell kan ta betalt för samtalen).

Avgiftsbelagda publikationer

- Genom EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

HELPING TO MAKE FUNDAMENTAL RIGHTS A REALITY FOR EVERYONE IN THE EUROPEAN UNION

Muslimer som bor i EU utsätts för diskriminering i många olika situationer – särskilt när de söker arbete, på arbetsplatsen och i samband med tillträdet till offentliga eller privata tjänster. I rapporten undersöks hur en persons för- och efternamn, hudfärg och användning av synliga religiösa symboler, som en huvudduk t.ex., kan utlösa diskriminerande behandling och trakasserier.

Detta är bara några av resultaten i denna rapport, som bygger på uppgifter från mer än 10 500 första och andra generationens muslimska invandrare i 15 EU-medlemsstater. Jämte diskriminering – däribland poliskontroller på grund av etnisk bakgrund – behandlas allt från medborgarskap, förtroende och tolerans till trakasserier, våld och hatbrott samt medvetenhet om rättigheter.

Rapporten bygger på uppgifter från FRA:s andra undersökning av minoriteter och diskriminering, där ungefär 26 000 personer med invandrabakgrund eller som tillhör en etnisk minoritet i EU har undersökts. Den ger en unik inblick i erfarenheterna och uppfattningarna inom EU:s näst största religiösa grupp, som utgör ungefär 4 procent av EU:s totala befolkning. Sammantagna kan undersökningsresultaten och rekommendationerna ge ett bra underlag för stöd till en hel rad ändamålsenliga åtgärder på området för integration och icke-diskriminering samt politik för inre säkerhet.